

Ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ Jesucristo na seiljeii Marcos

*Tyoñequiaa Juan ñ'oom ndyuaa na tjaa nn'aⁿ c'om
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Luaa waa na jnaⁿ ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ Jesucristo, Jnda Ty'oqots'om.

² Jnda seicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, matsona':

Majñooⁿñetyaya cwii moso 'naⁿya na wjaajndyee jo njom'. Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿ, cha mam'aⁿc'eendye nn'aⁿ quia na nncue'cañoom'.

³ Jom ts'aⁿ na jndei matseineiⁿ ndaa nn'aⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om.

Matsoom: “Calajndaa'ndyo' naquii' n'om'yo' cha'cwijom cwii nato na juu jo' ndyocwjee'cañoom nquii na nntsa'ntjom 'o.

Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom cwilayo'yo' nato na ññoom.”

⁴ Ñ'oommeiⁿ seicandaa'ñena' quia na to' Juan na tyotseits'oomñê nn'aⁿ ndyuaa yuu tjaa nn'aⁿ c'om. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom na calcwe' n'omna jnaaⁿna cha nntseit'maⁿ ts'om Ty'oqots'om joona ndo' nleits'oomndyena. ⁵ Jndye nn'aⁿ ty'e na m'aaⁿ na jnaⁿna cha'waa ts'ondaa Judea ñequio tsjoom Jerusalén. Jnda na lcwe' n'omna jnaaⁿna, seits'oomñê joona ts'om jndaa Jordán.

⁶ Juan'ñeeⁿ tyocweⁿ liaa na tuiina' ñ'eⁿ soo' camello. Chi'tyeⁿ xcweeⁿeⁿ cwii tjaⁿ. Tyocwaaⁿaⁿ calcaa ntyue' ndo' tyo'om tsiom' jndaa. ⁷ Luaa ñ'oom na tyoñequiaaⁿ ndaa nn'aⁿ, tyotsoom:

—Mandyontyjo nqueⁿ na t'maⁿti tseixmaaⁿ, nchiiti ja. Ticatseixmaⁿya na cwe' ja nndi'ntjoⁿya nnoom na nntseicanaⁿa lcoom'm. ⁸ Ja matseits'oomndyo 'o ñequio ndaatioo, saa nqueⁿ nntseits'oomñê 'o ñequio Espíritu Santo.

Na teits'oomñe Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Tiempo'ñeeⁿ jnaⁿ Jesús tsjoom Nazaret, ts'ondaa Galilea. Tyje'cañoom Juan ndyuaa yuu na tjaa nn'aⁿ c'om. Ndo' seits'oomñe Juan jom ts'om jndaa Jordán. ¹⁰ Quia na jlueeⁿeⁿ naquii' ndaa mantyjacheⁿ nty'iaaⁿaⁿ na seicanaaⁿñena' tsjo'luee. Jndyocue Espíritu Santo cha'cwijom catu'. Jndyocaljo nacjoom'm. ¹¹ Ndo' teic'uaa na seineiⁿ Ty'oqots'om cañoom'luee. Matso:

—'U cwiluiindyu' Jndaaya na jeeⁿ candya' ts'oqoⁿya. Cantyja 'naⁿ 'u ñequii'cheⁿ mañequiaana' na neiⁿya.

Ñe'queⁿ tsaⁿjndii xjeⁿ Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Ndo' mantyjacheⁿ tjañ'oom Espíritu Santo Jesús cwiicheⁿ ntyja yuu tjaa nn'aⁿ c'om. ¹³ Jo' ljoo'ñê wen'aaⁿ xuee. Tyoqueⁿñe tsaⁿjndii na nlqueⁿ xjeⁿ jom. Mati tyom'aaⁿ Jesús quii'ntaaⁿ quioo' wjee. Ndo' tquie'cañom ángeles na tyondye'ntjomna nnoom.

*Mato' Jesús ts'iaaⁿ 'naaⁿaⁿ ts'ondaa Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)*

¹⁴ Jnda na tju' Herodes Juan w'aancjo, quia jo' tja Jesús ts'ondaa Galilea. Jo' jo' tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya ndaa nn'aⁿ cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. ¹⁵ Tyotsoom:

—Jnda tue'ntyjo xjeⁿ na nñe'quiandyo' na nnts'a'ntjom Ty'oots'om 'o. Calayu'yo' ñ'oom naya 'naaⁿaⁿ ndo' calcwe' n'om'yo'.

*Ma'maⁿ Jesús ñequiee nn'aⁿ na cwitjeii' calcaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)*

¹⁶ Yocheⁿ na mawinom Jesús 'ndyoo ndaaluae Galilea, nty'iaaⁿaⁿ Simón ñequio tyjee tsaⁿñeeⁿ Andrés. Cwituee'na tsqui' 'naaⁿna ts'om ndaaluae ee joona ts'iaaⁿ 'naaⁿna na cwitjeii'na calcaa. ¹⁷ Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Quio'yo' ñ'eⁿndyjo ndo' ja nnts'aa na nlatjom'yo' nn'aⁿ tachii cwe' calcaa.

¹⁸ Joona mañoom' 'ndyena lqui' 'naaⁿna. Ty'ena ñ'eⁿñê.

¹⁹ Tjatjatyeen chjoowi' 'ndyoo ndaaluae. Tuee'cañoom Jacobo ñ'eⁿ tyjee tsaⁿñeeⁿ na jndyu Juan. Joona ntseinda Zebedeo. M'aⁿna ts'om w'aandaa, cwila'yona lqui'tsaⁿ 'naaⁿna.

²⁰ Mantyja tqueeⁿñê joona, quia jo' 'ndyena tsotyena Zebedeo ts'om w'aandaa ñequio naⁿntjoom'm. Ty'ena ñequio Jesús.

*Tsaⁿ na tyoleiñ'oom jndyeta
(Lc. 4:31-37)*

²¹ Ty'ena tqiiena tsjoom Capernaum. Quia na tue'ntyjo xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos quia jo' tjaquiee' Jesús naquii' wats'om. Toⁿoⁿ na

tyo'mooⁿ ndaa nn'aⁿ. ²² Ndo' ñ'oom na tyoñequiaaⁿ, jeeⁿ tjawee' n'omna. T'moⁿna' ndaana na waa najndeii na matseixmaaⁿ, ee ñ'oom na tyo'mooⁿ cajndatina', nchii cwe' cha'na ñ'oom na cwit'mooⁿ nn'aⁿ na jndo' n'om chiuu t'maⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. ²³ Ndo' naquii' wats'om'ñeeⁿ tyje'cañoom cwii ts'aⁿ na maleñ'oom jndyetya juu. Jndeii tyot-seixuaa tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom ndyuee jndyetya'ñeeⁿ.

²⁴ Tsoom nnom Jesús:

—¿Ljo' l'ue ts'om' ñ'eⁿndyô já, 'u Jesús na jnaⁿ Nazaret? ¿Aa jndyo' na jndyo'tsei'tyui' na lax-maaⁿyâ najndaayâ? Já macwitajnaaⁿâ 'ñeeⁿ cwiluiindyu'. Nncu' cwiluiindyu' na lju' ts'om' na jnaⁿ na m'aaⁿ Ty'oots'om.

²⁵ Quia jo' seitia' Jesús jndyetya'ñeeⁿ. Tsoom:

—Catseicheⁿ. Calui' naquii' ts'om tsaⁿm'aaⁿ.

²⁶ Ndo' s'aa jndyetya'ñeeⁿ na seicantyeenⁿñe tsaⁿ'ñeeⁿ ndo' tyoteiñe. S'aaⁿ na seixuaa jndeii, jnda jo' jlueeⁿeⁿ naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ. ²⁷ Ndo' cha'tso nn'aⁿ na nty'iaa na luaa' tuii jeeⁿ tyuena. Tyota'x'leena ndaa n'ciaana, tyoluena:

—¿Ljo' ma'moⁿna' na luaa' tuii? Cwa cwii ñ'oom xco cwindyaaya je'. Ee tsaⁿm'aaⁿ waa najneiⁿ na matsaⁿ'ntjoom meiⁿ jndyetya ndo' cwila'candana ñ'oom na matsoom.

²⁸ Mañoom' t'om ñ'oom cantyja 'naaⁿ Jesús cha'waa ts'ondaa Galilea.

Sein'maⁿ Jesús staxeeⁿ Simón Pedro

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ndo' jnda na jlui'na wats'om, ty'ena waa' Simón ñ'eⁿ Andrés, ndi ñ'eⁿ Jacobo ñ'eⁿ Juan.

³⁰ Tquiera. Ndo' jo' jo' m'aaⁿ staxeeⁿ Simón.

Waa cjoo' jnduu na matseicona' juu. Mañoom' jla'candii nn'aⁿ Jesús na wii' yuscu'ñeeⁿ. ³¹ Quia jo' tjantyjaa' Jesús tsaⁿ'ñeeⁿ, t'ueeⁿ ts'o, seiweeⁿ juu. Mañoom' ntquiuuñe na matseicona' juu. Mana to' na mandintjom ndaana.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Majuu tmaaⁿ'ñeeⁿ jnda na tjacue ñe'quiom', tquie'cho nn'aⁿ nn'aⁿwii ñ'eⁿ nn'aⁿ na maleichuu jndyetia na m'aaⁿ Jesús. ³³ Manndyo ndyuendye nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ na tquiena na cwe' 'ndyoots'a w'aa'ñeeⁿ. ³⁴ Xjeⁿ'ñeeⁿ sein'maaⁿ jndye nn'aⁿwii cha'tso nnom ntycu na cwitjoomna. Mati jndye jndyetia tjeiiⁿ'eⁿ naquii' n'om nn'aⁿ. Meiⁿ tînquiaaⁿ na nla'neiⁿ jndyetia'ñeeⁿ meiⁿcwii ñ'oom ee tical'ue ts'oom na ndye nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Ee jndyetia'ñeeⁿ manquiuna 'ñeeⁿ cwiluiiñê.

Jesús mañequiaaⁿ ñ'oom ts'ondaa Galilea
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Teincoo cwiicheⁿ xuee ndicwaⁿ jaaⁿcheⁿ te-icantyyaaⁿ, tjaaⁿ cwii joo yuu na ñenqueⁿ. Jo' jo' ty-otseineiⁿ nnom Ty'oots'om. ³⁶ Ndo' Simón ñequio nc'iaaⁿ'aⁿ ty'entyjona naxeⁿ' Jesús na cwil'ueena jom. ³⁷ Jnda na jliuna jom, jluena nnoom:

—Jndye nn'aⁿ jeeⁿ cwil'uee 'u.

³⁸ Tsoom ndaana:

—Cjaaya nt'omcheⁿ njoom na ndyoo' cha mati jo' ññequiaya ñ'oom naya na ndye nn'aⁿ. Ee maxjeⁿ ts'iaaⁿwaa' na qui na jndyooya.

³⁹ Quia jo' tyomanoom cha'waa ts'ondaa Galilea. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya naquii' lan'om

'naaⁿ naⁿñeeⁿ cwii cwii joo. Ndo' tyocwjeeⁿeⁿ jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ.

*Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na chuu tycu lepra
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

⁴⁰ Tyjee'cañoom cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ Jesús na chuu tycu lepra. Tco'xtye jo nnoom, s'aa ty'oo, tso:

—Ta, ntyjii 'u ndaꞗ nntsein'maⁿ ja, xeⁿ wajnaⁿ na maty'iomna'.

⁴¹ Jesús t'oom na wi' ts'oom tsaⁿñeeⁿ. Seiloom ts'oꞗⁿ, tyeⁿnquoom'm juu. Tsoom nnom:

—Maxjeⁿ maty'iomna' na ljo'. Can'maⁿ.

⁴² Mantyja tsu tycu lepra. Mana ljuu' tjaaⁿaⁿ cha'waañê. ⁴³ Jnda jo' jñom Jesús tsaⁿñeeⁿ, tyeⁿ ñ'oom tsoom nnom:

⁴⁴ —Meiⁿcwii ñ'oom ticatsu' ndaꞗ nn'aⁿ chiuu tuii na n'maⁿ. Saa cja', cja'tseica'moⁿndyu' nnom tyee. Ndo' quiaa' quioo' nnoom na matseit'maaⁿndyu' Ty'oꞗts'om cha'xjeⁿ na tyotsaⁿntjom Moisés. Ee laa'ti' nncwji'yuu'ñena' ndaꞗ nn'aⁿ na jnda n'maⁿ.

⁴⁵ Saa quia na tja tsaⁿñeeⁿ, toꞗⁿoⁿ na tyot-seineiⁿ, tyotsoñ'eeⁿ chiuu waa na n'maaⁿ. Jo' chii mañoom' t'om ñ'oom ndiocheⁿ. Cwe' jo' seicu'na' na nncjaaquiee' Jesús meiⁿnquia tsjoom ee jeeⁿ jndye nn'aⁿ nnc'oontyjaa'na xeⁿ nliuna jom. Jo' chii ljoo'ñê yuu tjaa nn'aⁿ c'oom ndo' tquie'cañom nn'aⁿ na m'aaⁿ na jndye joo jnaⁿna.

2

*Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)*

1 Jnda na teinom cwantindyo xuee, tue'cañoomnda' Jesús tsjoom Capernaum. Ndo' teic'uaa ñ'oom na jnda tyjeeⁿeⁿ, m'aaⁿ waa' cwii ts'aⁿ. 2 Jndye nn'aⁿ tjomndyena jo' jo' hasta tileicwiijndeii w'aa. Meiⁿ cwe' 'ndyoots'a tîcandaā nlquie'cañomna. Ndo' tyoñequiaaⁿ ñ'oom' Ty'oots'om ndaāna. 3 Ndo' jo' tquie'cañom ñequiee nn'aⁿ na m'aaⁿ Jesús. Tquioñ'omna cwii ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee. 4 Quia na nty'iaana na tîcandaā nnc'oontyjaa'na na m'aaⁿ ee na jeeⁿ tyeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ, quia jo' ty'ewana xqueⁿ w'aa. Jla'canaaⁿndyena ndyeyu na meintyjee' Jesús. Jla'c'omna tsuee na ndii' ts'aⁿwii'. 5 Quia na nty'iaa' Jesús na cwila'yuy'a n'om naⁿñeeⁿ, tsoom nnom nquii ts'aⁿ na wii':

—'U jndaaya, jnda seit'maⁿ ts'ooⁿya 'u cha'tso jnaⁿ na niom.

6 Ndo' nt'om nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqeⁿ Moisés na teindyuaandye jo' jo', jndye ñ'oom tyola'tiuuna naquii' n'omna na ticuee' n'omna Jesús. 7 Jla'neiⁿ cheⁿnquieena naquii' n'omna, jluena: “Tsaⁿm'aaⁿ! ¿chiiu na luaa' matsoom? Cwa ñ'oom ntjeiⁿ matseineiⁿ nacjoo' Ty'oots'om ee macanda jom nndaā nntseit'maⁿ ts'oom jnaaⁿ nn'aⁿ.” 8 Ndo' ntyjii Jesús na luaa' m'aaⁿ n'omna. Tsoom ndaāna:

—¿Chiiu na ticuaaya nquiu'yo' ñ'eⁿndyo? 9 ¿Cwaaⁿ ñ'oom cwila'tiuu'yo' na tijndeit'ina' na nntsjoō nnom tsaⁿwii'm'aaⁿ? ¿Aa nchii cha'na jnda tsjoō nnom na matseit'maⁿ ts'ooⁿya jnaaⁿaⁿ na waa? Oo ¿aa nchii jndeit'ina' nquiu'yo' na nntsjoō na quicantyyaaⁿ, catseilcwiiñê tsuee 'naaⁿaⁿ ndo' cjaacaⁿ? 10 Queⁿ'yo' cwenta,

ja na cwiluiindyō tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nntsjoō juu ñ'oom na nquiu' 'o na jndei'tina'. Quia jo' quia na jnda tco'yana' tsa^m'aaⁿ nla'noⁿ'yo' na majndeiticheⁿ ja waa najndo nnom tsjoomnancue na nndaā nntseit'maⁿ ts'ooⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ.

¹¹ Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee:

—'U re, matsjoōya njom', quicantyja'. Catseil-cwiindyul tsuee 'naⁿl. Cja'to' wa'.

¹² Ndo' mantya teicantyja tsaⁿ'ñeeⁿ, seilcwiiñê tsuee 'naaⁿ'aⁿ. Jluueⁿ'eⁿ na jndoo' cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Jeeⁿ tjawee' n'omna na luaa' tuii. Ty-ola't'maaⁿ'ndyena Ty'oots'om, tyoluena:

—Meiⁿjom ndii' tyoonty'iaaya na nluii na luaa'.

Ma'maⁿ Jesús Leví na mati jndyu Mateo

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Jnda tuii na luaa', tja Jesús cwiicheⁿ cwii ndii' 'ndyoo ndaluee ndo' jndye nn'aⁿ ty'entyjaa'na jom. Tyo'mooⁿ ndaāna. ¹⁴ Cwii xuee mawinoom yuu na cwitioom nn'aⁿ ts'iaaⁿ'ndaāna cwentaa' gobiernom. Jo' jo' noom'm cwii ts'aⁿ na jndyu Leví jnda Alfeo. Wacatyeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ na maco'ñoom s'om na cwitioom nn'aⁿ. Tso Jesús nnoom:

—Candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaaⁿ 'naⁿya.

Ndo' teicantyja tsaⁿ'ñeeⁿ, tjatseijomñê ñ'eⁿ Jesús.

¹⁵ Cwii xuee m'aaⁿ Jesús waa' Leví ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ'ñê. Jo' jo' wacatyeeⁿ nacañoom' meiⁿsa ñequio naⁿ'ñeeⁿ na cwicwa'na. Ndo' mati majndye nn'aⁿ na cwito'noom ts'iaaⁿ'ndaā nn'aⁿ cwentaa' gobiernom ñequio nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om cantyja na nquiu nn'aⁿ fariseos, teindyuaandyena ñ'eⁿ'ñê.

Ee jndye nn'aⁿ ty'entyjona naxeeⁿeⁿ. 16 Saa nn'aⁿ fariseos ñequio nc'iaana na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, quia na nty'iaana na macwa' Jesús ñequio nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om ndo' ñequio nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om cwentaa' gobiernom, ta'x'eena ndaaⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jluena:

—¿Chiuu waayuu na macwaaⁿaⁿ ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ndo' ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om?

17 Jndaⁿ na jndii Jesús na luaa' cwiluena, tsoom ndaana:

—Nn'aⁿ na tiwii titjoondyena ts'aⁿ na mach'ee nasei. Saa nn'aⁿ na wii, tjoondyena tsaⁿñeeⁿ. Ja nchii na jndyoo na nncwaⁿya nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja na maty'iomyana', ja jndyoo na nncwaⁿya nn'aⁿjnaⁿ.

¿Chiuu na tyoola'cwejndo'ndye nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús?

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na tyoñequiaa Juan tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na cwila'naaⁿ nn'aⁿ fariseos, m'aⁿna na cwila'cwejndo'ndyena cwii xuee. Ndo' nt'omndye joona ty'entyjaa'na Jesús, ta'x'eena nnoom, jluena:

—Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa Juan cwila'cwejndo'ndyena ndo' majo'ti cwil'a nn'aⁿ fariseos, saa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa', tyoola'cwejndo'ndyena. ¿Chiuu na tyool'ana?

19 T'ō Jesús cwii ñ'oom na cwe' tjañoom' cantyja 'naaⁿ nqueⁿ. Tsoom ndaā naⁿ ñeeⁿ:

—Nn'aⁿ na cwila'jomndye na macoco ts'aⁿ ¿aa maty'iomna' na nla'cwejndo'ndyena yocheⁿ na ndii ñ'eⁿ tsaⁿs'a'ñeeⁿ ñ'eⁿndyena? Cantyjati xuee na m'aaⁿ ñ'eⁿndye naⁿ ñeeⁿ na cwiwit'maaⁿ na tocoom, ticatsona' na nla'cwejndo'ndyena.

20 Sā manncue'ntyjō xuee na nncwji'na' jom quii'ntaaⁿna, quia ljo'cheⁿ nla'cwejndo'ndyena.

21 Seineiⁿticheⁿ Jesús cwii ñ'oom na tjañoom' cantyja 'naaⁿ ñ'oom xco na ma'moōⁿ ndaana. Tsoom:

—Ts'aⁿ na matseiyo liaa, ticaty'iomna' na nncw-jaa'ñê cwii taⁿ liaa xco na tyootmaⁿ na nnt-seiyōōⁿ liaa ntsaa. Ee na ljo' nnts'aaⁿ, quia nntmaⁿ liaa tquie quia jo' nncjaateii liaa xco, nnty-jaañena' liaa ntsaa, ndo' cwajndiiti nnc'ioo'ñena' liaa ntsaa'ñeeⁿ. 22 Mati ts'aⁿ na mach'ee winom tijoom nntioom juuna' tjaⁿ na jndā teijndyo. Ee xeⁿ na ljo' nnts'aa ts'aⁿ nnt'ioo' tjaⁿ ñeeⁿ, mana cwiwi'ndaa'na', ndo' mati nlcwe' winom. Jo' chii maty'iomna' na ts'om tjaⁿ xco nnc'oocuena'.

Cwit'ioo'ndyena xu'lqueeⁿ xuee na cwita'jndye nn'aⁿ

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Cwii xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos, maw-inom Jesús yuu na niom ntjom lqueeⁿ trigo. Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, yocheⁿ na cwiwinomna jo' jo', to'na na cwit'ioo'ndyena meiⁿ ndyee xu'lqueeⁿ. 24 Nt'om nn'aⁿ fariseos jluena nnom Jesús:

—Queⁿ cwenta naⁿm'aⁿ!, ¿chiiu na cwil'ana cwii na ticatsa'ntjomna' xuee na cwita'jndyaaya?

25 T'o Jesús, tsoom ndaana:

—'O, ¿aa nchii jnda jla'na'yo' ñ'oom chiuu s'aa David quia na seitjoona' na nlcwaa'a'n? Saa tyoolancjoo'ndyo' cantyja 'naa'a'n. Jom t'oom na ñejnoom'm ndo' mati nn'a'n na ñ'ee'n ñ'e'nê. 26 Tjaque'e'n naquii' wats'om 'naa' Ty'oots'om ndo' tcaa'n tyoo' nnom Abiatar tyee na cwiluiitquieñe. Jnaa'a'n ntyoo'ñee'n. Tcwaa'a'n joona' ndo' mati tquiaa'n na tcwa' nn'a'n na ñ'ee'n ñ'e'nê. Ndo' ntyoo'ñee'n na jnda tquia nn'a'n nnom Ty'oots'om, ticwanaa'n na nlcwa' mei'nquia ts'a'n, macanda ntyee wanaa'n na nlcwa'na juuna'.

27 Tsotiche'n Jesús ndaana:

—Tque'n Ty'oots'om xuee na nnta'jndyee nn'a'n cha na nnteijndeiina' joona, nchii seijndaa'ñê na nnts'aana' xje'n 'o na nndu'yo' na jee'n t'ma'n xuee tseixma'na'. 28 Jo' chii ja na cwiluiindyö ts'a'n na jna'n cañoom'luee waa na matseixma'ya na nntsjoö ljo' wanaa'n na cal'a nn'a'n xuee na cwita'jndyaaya.

3

*Sein'ma'n Jesús ts'a'n na jnda tjateii cwii ts'o
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)*

1 Cwiiche'n cwii ndii' tjaquiee' Jesús naquii' wats'om. Jo' jo' m'aa'n cwii tsa'n's'a na jnda tjateii cwii ts'o. 2 Jee'n tyoque'n nn'a'n fariseos cwenta ljo' nnts'aa'n, aa nntsein'maa'n tsa'ñee'n juu xuee na cwita'jndyeena, ee jee'n quee'n n'omna na nnda nllque'na ñ'oom nacjoom'm. 3 Quia jo' tsoom nnom ts'a'n na jnda tjateii ts'o:

—Quicantyja', cwintyje' xcwe quii'ntaaⁿ na^{nm}'aⁿ.

⁴Ndo' tsoom ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo':

—Ja mawax'aya ndaa'yo', xuee na cwita'jndyaaya ¿aa wanaaⁿ na cateijndei ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ na wi' matjom, oo aa ticateijneiⁿ juu? ¿Aa cwji'n'maaⁿñê x'iaaⁿ'aⁿ na ticue', oo aa ca'ñeeⁿ na cue'?

Saa joona yacheⁿ jla'che^{na}. ⁵Quia jo' nty'iaaⁿ'aⁿ ndaa nn'aⁿ ndiocheⁿ, seiloo'ñê ñ'eⁿndyena. Tquiaana' na chjoo' ts'oom ee sei'nooⁿoⁿ na jeeⁿ quie' n'omna. Tsoom nnom tsa^{ns}'a'ñeeⁿ:

—Catseiliuu' ts'o'.

Seiliuu tsaⁿñeeⁿ ts'oⁿ ndo' mana tco'yana' jom.

⁶Saa nn'aⁿ fariseos mantya jlui'na, tyo'maⁿna ñequio nn'aⁿ 'naaⁿ Herodes chiuu nl'ayoona na nla'cuee'na Jesús.

Jndye nn'aⁿ tjomndye 'ndyoo ndaaluee

⁷Quia jo' tjannda' Jesús 'ndyoo ndaaluee ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ ty'entyjo naxeeⁿ'eⁿ na jnaⁿna ts'ondaa Galilea.

⁸Ndo' mati nt'omcheⁿ nn'aⁿ tyondyena cantyja 'naaⁿ jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ na tyoch'eeⁿ. Quia jo' jndyendyena jnaⁿna ts'ondaa Judea ñequio tsjoom Jerusalén, ñequio ndyuaa Idumea, ñequio xndyaa' jndaa Jordán, ndo' ñequio ndiocheⁿ tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón. Ty'entyjaa'na jom. ⁹Jo' chii sa'ntjoom nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na cala'jndaa'ndyena cwii w'aandaa chjoo na nleill'uee'ñê cha tints'aana' na 'oontquieena jom ee tyeeⁿ na jeeⁿ jndye nn'aⁿ m'aⁿ nacañom'm. ¹⁰Ee nc'e na jnda sein'maaⁿ jndyendye nn'aⁿ, jo' chii cha'tso nt'omcheⁿ nn'aⁿ na ndicwaⁿ chona ntycu,

tyola'canto'ndyena nacañom'm na ñe'nquio'na jom cha nn'maaⁿna. ¹¹ Ndo' jndyeta na m'aⁿ naquii' n'om nn'aⁿ, meiⁿyuucheⁿ na nty'iaana jom, l'ana naquii' n'om naⁿñeeⁿ na cata'na cantyena jo nnoom. Tyola'xuaana, tyoluena:

—'U cwiluiindyu' Jnda Ty'oqots'om.

¹² Saā Jesús jndei'na' tyotsa'ntjoom na ticat'moqⁿna 'ñeeⁿ cwiluiñê.

Ma'maⁿ Jesús canchoo'we nn'aⁿ na nla'jomndye ñ'oom 'naaⁿaⁿ
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Tjawa Jesús cwii ta, ndo' tqueeⁿñê nn'aⁿ na macwjii'ñê cwentaaⁿaⁿ na c'oona na m'aaⁿ. ¹⁴ Tqueeⁿ canchoo'wendyena na nñ'eeⁿna ñ'eⁿñê ndo' na njñoom joona na ññe'quiiana ñ'oom naya 'naaⁿaⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ. Matseicajndyuna' joona apóstoles. ¹⁵ Tquiaaⁿ cantyja najndei na tseix-maaⁿ na nla'xmaⁿna cha ndaaⁿ nla'n'maaⁿna nn'aⁿ ndo' ndaaⁿ nntjeii'na jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ. ¹⁶ Nmeiiⁿ ncuue nchoo'we nn'aⁿ na tjeii'ñe Jesús cwentaaⁿaⁿ: Simón, tsaⁿ na seicajñoom Pedro, ¹⁷ Jacobo ñequio tyjeeⁿ Juan, ntseinda Zebedeo, joona seicajñoom Boanerges, ñ'oomwaa' ma'moⁿna' na jeeⁿ chona ndyueena, ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo jnda Alfeo, Tadeo, Simón, tsaⁿ na matii'ñe ñ'oom ñ'eⁿ tmaaⁿ nn'aⁿ cananista. ¹⁹ Ndo' ñ'eⁿ Judas Iscariote, ts'aⁿ na tquiaa cwenta Jesús.

Cwilueyoona na Jesús tsaⁿjndiitquiee matseix-maaⁿ
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 Jnda jo' tja Jesús yuu na mac'eeⁿ, ndi ñ'eeⁿ naⁿñeeⁿ. Ndo' tjomndyennda' cwii tmaaⁿ nn'aⁿ yuu na m'aaⁿ hasta tileinquiaana' na nlcwaaⁿaⁿ ñ'eⁿ nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê. 21 Jnda na jndye nn'aaⁿ nqueⁿ na luaa' matjoom, ty'ec'omna jom na jn-dei'na' ee cwilue nn'aⁿ na jnda seintjeiⁿna' jom.

22 Nt'om nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés na jnaⁿ Jerusalén, tyoluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ matseixmaaⁿ Beelzebú, juu tsaⁿjndiitquiee. Nc'e najndeii na matseixmaⁿ, jo' na macwjeeⁿeⁿ jndyetya naquii' n'om nn'aⁿ.

23 Tqueeⁿñe Jesús naⁿñeeⁿ ndo' seineiiⁿ ñ'oom tjañoom' ndaana. Tsoom:

—¿Chiuu nnts'aayuuna' na nquii Satanás mawjaⁿ nacjoo' nqueⁿ na macwjeeⁿeⁿ jndyetya ñequio ntyjenaⁿjndiiñê naquii' n'om nn'aⁿ? 24 Xeⁿ m'aaⁿ cwii gobiernom na cwitoⁿndye nn'aⁿ 'naaⁿaⁿ, nt'om cwi'oo nacjoom'm ndo' nt'om cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tsaⁿñeeⁿ xocaljoo'ñetyeeⁿ ts'iaaⁿ. 25 Ndo' mati nn'aⁿ na m'aⁿ cwii w'aa xeⁿ cwila'ntja'ndyena, xoc'omna na ñe'naaⁿ, maxjeⁿ nnt'oom'ndyena. 26 Ndo' majo'ti cantyja 'naaⁿ Satanás, xeⁿ na matseiweñê nacjoo' ntyjenaⁿjndiiñê quia jo' xocaljotyeⁿ cantyja najneiⁿ na matsa'ntjoom joona. Ee xeⁿ na luaa' mach'eeⁿ, quia jo' matseintycwiiñe cheⁿnqueⁿ.

27 'Tjaa'naⁿ ts'aⁿ na nndaⁿ na cwe' nncjaaquiee'to waa' ts'aⁿ na jeeⁿ jndeii na nncwji' 'naaⁿ tsaⁿñeeⁿ. Saa xeⁿ nntseyeⁿjñeeⁿ tsaⁿñeeⁿ quia ljo'cheⁿ nndaⁿ nncwji'ñ'eeⁿ 'naaⁿ. Maluaa' matseijomna' ñ'eⁿndyo ja quia macwjii'a naⁿjndii ñ'eⁿ jndyetya naquii' n'om nn'aⁿ.

28 'Mayuu'cheⁿ candye'yo' nntsjo_o, ndaa nntseit'maⁿ ts'om Ty'o_ots'om cha'tso nnom na cwila'tjo_ondye nn'aⁿ ñequio meiⁿnquia ñ'oom wi' na ntjeiⁿna' na cwiluena. 29 Saa meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matsoyuu na cwiluii ts'iaaⁿ 'naⁿya cwe' cantyja najndeii tsaⁿjndii, tsaⁿñeeⁿ matseineiⁿ ñ'oom ntjeiⁿ nacjoo' Espíritu Santo. Ndo' na ljo' tijoom nntseit'maⁿ ts'om Ty'o_ots'om tsaⁿñeeⁿ. Jnaⁿwaa' tijoom cantycwiina'.

30 Luaa' tsoom ndaa naⁿñeeⁿ na cwit'mo_o ljeii na tqueⁿ Moisés. Ee joona tyoluena na jom tseix-maaⁿ tsaⁿjndiitquiee.

*Jesús, tquie ntyjeeⁿ na m'aaⁿ ñ'eⁿ tsoñeeⁿ
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)*

31 Tquiecañom ntyjee Jesús ñequio tsoñeeⁿ yuu na m'aaⁿ saa ch'eⁿ ljoo'ndyena nc'e na jeeⁿ tyeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ. Cwe' jla'cwanomna ñ'oom na calueeⁿeⁿ ch'eⁿ. 32 Jo' chii nn'aⁿ na meindyuaandye nacañom'm jluena nnoom:

—Aa ndi', jnda tyjee' tso'ndyo' ñ'eⁿ ndyenty'iu'. M'aⁿna ch'eⁿ, cwil'ueena 'u.

33 Saa t'o_o ndaana tsoom:

—Nndye'yo' nntsjo_o ndaa'yo' ñeeⁿ cwiluiiñe tsondyo_o ndo' ndyentyjo_o.

34 Jnda chii nty'iaaⁿ'aⁿ ndiocheⁿ ndaa nn'aⁿ na meindyuaandye nacañom'm, tsoom ndaana:

—Queⁿ'yo' cwenta, ncjo'yo' cwiluiindyoy' tsondyo_o ñequio ndyentyjo_o. 35 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee yuu na l'ue ts'om Ty'o_ots'om, tsaⁿñeeⁿ cwiluiiñe ti'tyjo_o, ndo' nomtyjo_o, ndo' tsondyo_o.

4

Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ trigo
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Cwiicheⁿ cwii ndii' tquie'cañom cwii tmaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye na m'aaⁿ Jesús 'ndyoo ndaaluee. Tooⁿoⁿ na ma'mooⁿ ndaana. Ndo' jeeⁿ ndya' tyola'canto'ndyena nacañom'm. Jo' chii tjacuooⁿ ts'om w'aandaa chjoo na meintyje'cheⁿna' ts'om ndaaluee. Tjacjom ts'omna' ndo' cha'tsondye nn'aⁿ ljoo'ndyena 'ndyoo'wi' ndaaluee tyuaatcwii. ² Jndye ñ'oom tjañoom' teil'uee'ñê na tyo'mooⁿ ndaa nn'aⁿ. Tue'cañoomna' na tsoom ñ'oomwaa:

³ —Candyeyo' ñ'oomwaa: Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ, tjacjoom'm lqueeⁿ trigo. ⁴ Ndo' yocheⁿ na majo'om'm lqueeⁿñee, nt'om tquiaa ts'om nato. Ndo' tquie cantsaa, tcwa'yo' joo'na'. ⁵ Nt'om lqueeⁿ tquiaana' tyuaa na jeeⁿ ljo' yuu na tita m'aaⁿ ts'o. Lqueeⁿñeeⁿ tyuaa' t'oomna' ee tita tiona' ts'o. ⁶ Saa na jeeⁿ jmeiⁿ tyonty'iaa' ñe'quiom', t'uaana'. Tjacaana' ee na tinjoom ty'e nch'ioo'na'. ⁷ Nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na meintyje' nda' l'oo' nioom. Tyuaa'ti tjawindye l'oo' nioom'ñeeⁿ, tco'na' ntjom, nc'e naljo' tjaa'naⁿ ljo' tue' l'a lqueeⁿñeeⁿ. ⁸ Saa nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na ya ts'o. T'oomna', ty'ewijndana', jndye lqueeⁿ tue'. Nt'om tjei'na' cwii xuu waljoo' yom ts'oom lqueeⁿ trigo na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacju' tsaⁿñeeⁿ. Ndo' nt'om tjei'na' we xuu waljoo' xcwe na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. Ndo' nt'om tjei'na' ñequiee xuu na cwii ts'oom lqueeⁿ na tjacjoom'm.

⁹ Quia jo' tso Jesús ndaana:

—'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii, candii.

Luaa ts'iaaⁿ ñ'oom tjañoom'
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Jnda na tju'na' na ñenquii Jesús ñequio nn'aⁿ canchoo'wendye ndo' ñequio nt'om nn'aⁿ na mati cwicañ'eeⁿtyeⁿ ñ'eⁿñê, ta'x'leena ljo' ñe'ca'moⁿ ñ'oom tjañoom'ñeeⁿ. ¹¹ Ndo' tsoom ndaana:

—Mañequiaa Ty'o^ots'om na 'o cala'noⁿ'yo' ñ'oom na tyooliu nn'aⁿ cantyja na matsa'ntjoom. Saa nn'aⁿ na tyoola'jomndye ñ'eⁿndyo, ñenquii' ñ'oom tjañoom' matseinaⁿya ndaana. ¹² Jo' chii mach'leena' na mayuu'cheⁿ meiiⁿ na jndye ndii' nndyena ñ'oom na mañequiaya, saa xocala'noⁿ'na. Ndo' meiiⁿ na jndye ndii' nnty'iaana ts'iaaⁿ na mats'aa saa tixoqueⁿna cwenta. Ee cwil'ayana na nmeiiⁿ' cha tilcwe' n'omna, tintseit'maⁿ ts'om Ty'o^ots'om jnaaⁿna.

Luaa ma'moⁿ ñ'oom na tjacju' ts'aⁿ lqueeⁿ trigo
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Quia jo' tsoom ndaana:

—¿Aa maxjeⁿ ticala'noⁿ'yo' ñ'oom tjañoom'waa'? ¿Chiuu nla'aa na nla'noⁿ'yo' nt'omcheⁿ ñ'oom tjañoom'? ¹⁴ Juu ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ trigo, jo' ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom' Ty'o^ots'om. ¹⁵ Lqueeⁿ na tquiaa ts'om nato, jo' nn'aⁿ na cwindye ñ'oom' Ty'o^ots'om na mañequiaa ts'aⁿ, saa mantyja macwji' Satanás ñ'oom'ñeeⁿ naquii' n'omna. ¹⁶ Ndo' lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ljo' tyuaa, jo' nn'aⁿ na ya cwindye ñ'oom' Ty'o^ots'om. Neiiⁿna cwito'ñoomna juuna'. ¹⁷ Saa tiyo cwindyena ee matseijomna' jona cha'na jnda lqueeⁿ'ñeeⁿ

na tinjoom ty'e nch'ioo'na'. Ndo' quia na maco'wi'na' joona oo cwila'wjee nn'aⁿ joona nc'e na cwila'yu'na, mantya cwi'ndyena. ¹⁸ Lqueeⁿ na tquiaa naquii' l'oo nioom, jo' nn'aⁿ na ya Cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. ¹⁹ Saa naⁿñeeⁿ jeeⁿ m'aaⁿ n'omna chiuu cwii 'oom'aⁿtina. Maquiu'nn'aⁿna' joona na ñe'cwityandyena, ndo' jeeⁿ cwila'queeⁿ n'omna na ñe'calei'chona cha'tso nnom 'naⁿ. Cha'tso nmeiⁿ matseicatsuuna' ñ'oom' Ty'oots'om naquii' n'omna. Jo' chii tileicanaⁿjndeina' na nl'ana yuu na cjawee' ntyjii Ty'oots'om. ²⁰ Saa m'aⁿ nn'aⁿ na ya cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Cwila'ljona juuna' naquii' n'omna. Cwiqueⁿndyena na cwil'ana yuu na ya. Matseijomna' joona cha'na lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ya ts'o. Nt'om naⁿñeeⁿ matseijomna' cantya 'naaⁿna cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' cwii xuu waljoo' yom ts'oom. Ndo' nt'omndyena matseijomna' cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' we xuu waljoo' xcwe. Ndo' nt'omndye naⁿñeeⁿ matseijomna' joona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' ñequee xuu.

Ñ'oom tjañoom' cantya 'naaⁿ xjocanti
(Lc. 8:16-18)

²¹ Jnda jo' seineiⁿtyeeⁿcheⁿ ndaana:

—¿Aa nnts'aacheⁿna' na nntseicw'aa ts'aⁿ xjocanti ndo' nncwjaa'ñeyom juuna' nacjee' ts'oom maquila, oo na nlcoom'm juuna' nacjee' jnduu? ¿Aa nchii ndye nntseintyjaaⁿ juuna'?

²² Cha'tso na mats'aa je' na ticaliu cha'tsondye nn'aⁿ, mancjo'yo' nlacanooⁿyo' ndaana. Ndo' cwii cwii ñ'oom wjaañoom' na matseinaⁿya je' maxjeⁿ

nncue'ntyjo na nla'noⁿ¹ nn'aⁿ meiⁿnquiayuuchen.
 23 Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii,
 candii.

24 Ndo' mati tsoom ndaana:

—Queⁿ¹yo' cwenta cantyja 'naaⁿ ñ'oommeiⁿ¹
 na cwindye'yo'. Ee cha'xjeⁿ na cwiqueⁿndyo' na
 cwindye'yo', malaa'ti' ññequiaa Ty'oots'om na
 nla'noⁿ¹yo'. Ndo' nnts'aaⁿ na nntsaala'noⁿ¹ti'yo'
 nc'e na cwiqueⁿ¹yo' cwenta. 25 Ee
 meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mayuu' matseiljo
 ñ'oomya naquii' ts'om, m'moⁿtyaya nnom. Saa
 ts'aⁿ na ticatseiljo ñ'oomya naquii' ts'om, tsaⁿ¹ñeeⁿ
 mach'eena' cwe' ts'iaaⁿ¹ndyo cantyjati chjoowi'
 ñ'oom na mantyjiityeeⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja na 'oowijnda lqueeⁿ trigo

26 Mati tsonnda' Jesús ndaana:

—Juu na matsa'ntjom Ty'oots'om, matseijomna'
 cha'xjeⁿ na cwiluii quia na maju' ts'aⁿ lqueeⁿ
 trigo nomtyuaa. 27 Jnda na tjoom'm lqueeⁿ
 wjaⁿ. Nntsom, nneiⁿncooñê, mmaaⁿñê, cwe'
 laa'ti' cwiwinom jndye xuee, jndye tsjom. Ndo'
 lqueeⁿ¹ñeeⁿ nnc'oomna', wjaawindyena' saa
 tsaⁿ¹ñeeⁿ ticatsei'noⁿ¹oⁿ chiuu cwiluiiyuu na
 cwi'oowijndana'. 28 Ee tyuaa ticaⁿna' ts'aⁿ na
 nnteijndei na nnc'oom ntjom. Najndyee cw'oom
 jnda, ndo' 'oowindyena'. Ndo' cwiwaa' xu'lqueeⁿ.
 Jnda jo' macwjaa'ñena' n'om lqueeⁿ. 29 Ndo' quia
 na jnda tmaⁿ lqueeⁿ, 'oocatyje nn'aⁿ jona' ee na
 jnda tue'ntyjo xjeⁿ na nnoⁿna'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ¹ lqueeⁿ mostaza
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Ndo' mati tsoom:

—Juu na matsa'ntjom Ty'oots'om, ¿ljo' ñ'eⁿ matseijomna'? Ndo' ¿ljo' ñ'eⁿ nlajoona na m'moⁿna' chiuu jaawit'maⁿ cantyja na matsa'ntjoom? ³¹Matseijomna' cha'na cwii lqueeⁿ mostaza na nnom' ts'aⁿ. Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ lqueeⁿ na cachjooti na cwinom nn'aⁿ. ³²Jnda na jnom' ts'aⁿ lqueeⁿñeeⁿ cwi'oomna', wjaawindyena', mawinom'na' cha'tso ntjom na tiquiwindye. Cwileitana' hasta cantsaa na cwi'oontyja cwita'jndyeeyo' ncwaⁿ l'o' ts'oom'ñeeⁿ.

Ñequii'cheⁿ ñ'oom tjañoom' seineiⁿ Jesús quia t'mooⁿ ndaa nn'aⁿ.

(Mt. 13:34-35)

³³Jndye nt'omcheⁿ ñ'oom tjañoom' teil'uee'ñe Jesús quia tyotseineiⁿ ndaa tmaaⁿ naⁿneeⁿ, cantyjati na nndaⁿ nla'noⁿna. ³⁴Cha'tso ñ'oom na tyotseineiⁿ ndaana, ñenquii'cheⁿ ñ'oom tjañoom'. Ndo' jndaⁿquia quia na tju'na' na ñenqueⁿ ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, quia jo' seineiⁿndyeyoom ñ'oom'ñeeⁿ ndaana.

Seicheⁿ Jesús jndye ñ'eⁿ nmoⁿ ndaaluee

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Mañejuu xuee'ñeeⁿ quia na jnda tmaaⁿ, tsoom ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Cjaaya xndyaa' ndaaluee, ntyjawa'ñeⁿ.

³⁶Quia jo' 'ndyena nn'aⁿ na jndyendye. Tuona ts'om w'aandaa na maxjeⁿ njom Jesús. Ty'eñ'omna jom. Mati ty'ela'jomndye nt'omcheⁿ l'aandaa. ³⁷Xjeⁿñeeⁿ jndeiⁿ tioo jndye nnom ndaaluee tyontquiena' nmoⁿ ts'om w'aandaa hasta wjaatoo'na' wjaatiomna' ndaatoo. ³⁸Saa nquii Jesús watsom jo ts'aaⁿ w'aandaa, wantyeeⁿ

cwii liaa ndyaa. Joonaa jla'nlcwina jom, jluena nnoom:

—'U Maestro, ¿aa maxjeⁿ tjaa na coch'eena' 'u meiiⁿ na nncwjaaya?

³⁹ Quia jo' teicantyja Jesús, seitiaaⁿ'aⁿ jndye. Seineiⁿ nnom ndaaluae, tsoom:

—Cuacheeⁿ, cjameiⁿntyje'.

Quia jo' teicheⁿ jndye ndo' su s'aana' nnom ndaaluae. ⁴⁰ Ndo' tsoom ndaaⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—¿Chiuu na jeeⁿcheⁿ tyue'yo'? ¿Aa maxjeⁿ tjoocheⁿ na nlayu'ya n'om'yo'?

⁴¹ Saaⁿ joonaa yacheⁿ tyocatyuena. Tyoluena ndaaⁿ ntyjeena:

—¿Ñeeⁿ cwiluiñe tsaⁿm'aaⁿ? Jnda'jom meiiⁿ jndye, meiiⁿ ndaaluae cwila'candana' ñ'oom na matsa'ntjoom.

5

Ts'aⁿ Gadara na maleiñ'oom jndyeta

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Tquiena xndyaa' ndaaluae, ndyuaa Gadara.

² Quia na jlui' Jesús ts'om w'aandaa mantya jnaⁿ cwii ts'aⁿ wats'omtyue' na m'aaⁿ jndyeta naquii' ts'om. Jndyocatjomñe Jesús. ³ Ñequii' mac'eⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ yuu niom ndei'luaa. Ndo' meiⁿcwii ts'aⁿ taticandaa nntseyeⁿ jom, meiiⁿ ñ'eⁿ l'uaancjo.

⁴ Ee jndye ndii' jndaⁿ ñejla'tyeⁿ nn'aⁿ n'ceeⁿ ñequio l'ooⁿ ñ'eⁿ l'uaancjo. Saaⁿ jom tyoc'ioo'ñê l'uaancjo'ñeeⁿ nch'u nch'u ntaⁿ!. Tjaa meiⁿ cwii ts'aⁿ na nndaⁿ nlqueⁿ xjeⁿ jom. ⁵ Naxuee, natsjom ñequii'cheⁿ tyomanoom quii'ntaaⁿ ndei'luaa ndo' quii' jndaⁿ. Matseixuaⁿ jndeiⁿ ndo' matseiquiee'ñe

cheⁿnqueⁿ ñequio ljo'. ⁶ Quia na nty'iaa'tquiaaⁿ Jesús, jndyoleinoom, tjantyjaaⁿaⁿ tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom. ⁷⁻⁸ To' Jesús na matseineiⁿ nnom jndyeta, tsoom:

—'U jndyeta, calui' naquii' ts'om tsaⁿm'aaⁿl.

Jo' chii t'o tsaⁿñeeⁿ. Jndei seineiⁿ tso:

—¿Ljo' nntsa' ñ'eⁿndyo ja, 'u Jesús na cwilui-indyu' Jnda Ty'o^oots'om na m'aaⁿ nandyetichēⁿ? Ñequio xuee' Ty'o^oots'om, mats'aa ty'oo njom' na tilco'wi' ja.

⁹ Ndo' tax'ee Jesús 'ndyoo tsaⁿñeeⁿ, tsoom:

—¿Chiuu jndyu'?

T'o jndyeta, tso:

—Ja jndyuya Jndye Meiⁿ, ee na jndye meiⁿ caya.

¹⁰ Quia jo' jndye ty'oo tyoch'ee tsaⁿñeeⁿ na tincwji' Jesús joo jndyeta ndyuaa'ñeeⁿ. ¹¹ Ndo' jo' jo' ndyoo' waa cwii ta yuu na m'aaⁿ cwii tmaaⁿ calcu na cwicwa'. ¹² Joo jndyeta'ñeeⁿ tyol'ana ty'oo nnom Jesús, jluena:

—Cwe' na cajñom' jâ yuu na m'aⁿ calcu. Quiaa' ñ'om' na nncuooyâ naquii' n'om jooyo'.

¹³ Quia jo' tquiaa Jesús ñ'oom'm na ljo' cal'ana. Jo' chii jlui'na, ty'equie'na naquii' n'om calcu'ñeeⁿ. Jleinomyo', teityu'yo' yuu na nty'a 'ndyoo ndaaluee. Mana nchjeeñena' jooyo' quii' ndaa. Ndo' tmaaⁿ calcu'ñeeⁿ tuee' cha'na we meiⁿ jooyo'.

¹⁴ Quia jo' nn'aⁿ na tyojndoo' calcu jla'tyuaa'na, ty'ela'candiina nn'aⁿ quii' tsjoom ndo' jo jnda^a na luaa' tuii. Jlui' nn'aⁿ, tquiocanty'iaana chiuu waa na tuii. ¹⁵ Tquiena na m'aaⁿ Jesús. Jli-una ts'aⁿ na jeeⁿ cwajndii ñetjom, jnda macweⁿ liaa ndo' jnda tco'yañ'eⁿna' jom. Jeeⁿ ndya' se-icaty'uena' jona. ¹⁶ Ndo' nn'aⁿ na nty'iaanda^a

chiiu waa na tuii, tcuu tcuu jla'neiⁿna ndaa nn'aⁿ na tquiocanty'iaa. Jla'candiina chiiu waa na n'maⁿ ts'aⁿ na ñejleiñ'oom jndyeta ndo' chiiu na tjoom calcu'ñeeⁿ. ¹⁷ Quia jo' cha'tso nn'aⁿ to'na na tyotaⁿna nnom Jesús na calueeⁿeⁿ ndyuaa tsjoomna.

¹⁸ Xjeⁿ na majaacuonnaⁿaⁿ ts'om w'aandaa, tjatseicandyoo'ñe juu ts'aⁿ na ñeseixmaⁿ jndyeta naquii' ts'om, macaⁿ na wjaa ñ'eⁿñê. ¹⁹ Saa Jesús ticwancueⁿeⁿ. Tsoom nnom tsaⁿñeeⁿ:

—Cja'lcwe' wa' na m'aⁿ nn'aⁿ!. Catsu' ndaana cwanti na jeeⁿ t'maⁿ naya na s'aa Ty'ooots'om ñ'eⁿndyu', ndo' chiiu na ty'oom na wi' ts'oom 'u.

²⁰ Quia jo' tja tsaⁿñeeⁿ ndyuaa na m'aⁿ njoom Decápolis. Toqⁿoⁿ na tyotseicañeeⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ naya na s'aa Jesús ñ'eⁿñê. Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ jeeⁿ tjawee' n'omna.

Yuscuchjoo jnda Jairo ndo' yuscu na tyenquiuu' liaa' Jesús

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Teixndyaañennda' Jesús ndaaluee ñequio w'aandaa. Quia na tueⁿeⁿ mantyja ty'entyjaa' cwicheⁿ cwii tmaaⁿ nn'aⁿ jom. ²² Cwii ts'aⁿ na jndyu Jairo na cwiluiitquieñe cantyja 'naaⁿ wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos, tyje'cañoom tsaⁿñeeⁿ jo' jo'. Quia na ljeiiⁿ Jesús, tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom. ²³ S'aaⁿ ty'oo, tsoom:

—Nomjndaaya mañe'cueeⁿeⁿ. ¿Aa tijoom nntsa' cwii naya'ñeeⁿ na nncja', cja'catioo' l'o' nacjoom'm cha na nn'maaⁿ na nncwando'tyeeⁿ?

²⁴ Ndo' tja Jesús ñ'eⁿ tsaⁿñeeⁿ. Mati jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ ty'entyjo, jo' chii s'aana' na jeeⁿ

tyeeⁿ wjaⁿ. ²⁵ Ndo' na quii'ntaaⁿ naⁿñeeⁿ ñ'eⁿ cwii yuscu na jeeⁿ nioom wii' na jnda canchoo'we chu na tyoojaameintyjee' na cwicaa nioom'm. ²⁶ Jeeⁿ wi' ñetjoom na jndye nnom nasei tyol'a nn'aⁿ jom. Ndo' cha'tso 'naaⁿ'aⁿ jnda seicatsoom. Saa tjaa'naⁿ na teijndeiiina' jom, yacheⁿ nioomti matjoom. ²⁷ Jnda ñejñeeⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ Jesús, jo' chii tjantyjo^oⁿ naxeⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ ndo' tyenquoom'm liaa'. ²⁸ Ee na jnda seitioom naquii' ts'oom: “Xeⁿ cwe' na ndaa^a ññequiuu'a liaⁿ'aⁿ, quia jo' nn'maⁿya.” ²⁹ Ndo' jnda na tyenquoom'm, mantyja taa'. Ntyjiicheeⁿ na jnda n'maaⁿ tycu na weeⁿeⁿ. ³⁰ Saa Jesús sei'no^oⁿ'oⁿ na n'maⁿ cwii ts'aⁿ ñequio najndeii na matseixmaaⁿ. Quia jo' taqueeⁿ, nty'iaaⁿ'aⁿ ndaa^a cha'tso nn'aⁿ. Tax'eeñê ndaana:

—¿Ñeeⁿ cwii 'o tyenquiuu' liaya?

³¹ Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jluena nnoom:

—Jeeⁿ 'u Ta, jeeⁿ tyeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ nacañom'. Ndo' na mawaxe' ndaayâ, xocanda^a nl'uuyâ 'ñeeⁿ tyenquiuu' lia'.

³² Saa manty'iaaⁿ'aⁿ ndiocheⁿ nacañom'm cha nljeiiⁿ 'ñeeⁿ juu tyenquiuu' liaⁿ'aⁿ. ³³ Ndo' juu yuscu'ñeeⁿ, jeeⁿ cwiteiñê na macaty'ueeⁿ ee na ntyjiicheeⁿ na jom jnda tco'yana'. Seicandyoo'ñê, tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom Jesús. Tjei'yuu'ñê na jom tyenquoom'm. ³⁴ Tso Jesús nnoom:

—'U nomjndaaya, nc'e na matsei'yu' ñ'eⁿndyo^o, jo' na jnda n'maⁿ. Jnda jndyaandyu' tycu na ñetjom'. Cja'to' wa'. Ty'o^ots'om cjaa ñ'eⁿndyu'.

³⁵ Yocheⁿ na ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús nnom yuscu'ñeeⁿ, tqwie'cañom nn'aⁿ na jnaⁿ waa' Jairo,

juu ts'aⁿ na cwiluiitquieñe wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Jluena nnoom:

—Jnda tue' nomjnda'. ¿Ljo' nntsa' na cwimatse-icachjuu'ti' Maestrom'aaⁿl'?

³⁶ S'aa Jesús ndoo' ticañeeⁿ ñ'oom na jlue naⁿñeeⁿ. Tsoom nnom ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cantyja 'naaⁿl' wats'om:

—Tinty'ue'. Macandā na catseyu' ñ'eⁿndyō ja.

³⁷ Meiⁿ tatinquiaaⁿ na nnc'oola'jomndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ ñ'eⁿñê na wjaⁿ waa' tsaⁿñeeⁿ. Macandā tjañ'oom Pedro, ñequio Jacobo ñ'eⁿ Juan, tyjee Jacobo'ñeeⁿ. ³⁸ Jnda na tquiena waa' ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cantyja 'naaⁿl' wats'om, jndyena na jeeⁿ c'uaa cam'aⁿ nn'aⁿ najndeiⁿ cwila'xuaa na cwityuee. ³⁹ Jnda na tjaqueⁿeⁿ quii' w'aa, tsoom ndaā naⁿñeeⁿ:

—¿Chiuu na jeeⁿ c'uaa m'aⁿyo' na cwityuee'yo'? Yuscuchjoom'aaⁿl' nchii na jnda tueeⁿeⁿ. Cwe' na watsom.

⁴⁰ Saa jooa cwe' cwincona jom. Quia jo' tjeiiⁿeⁿ cha'tsondye naⁿñeeⁿ ch'eⁿ. Jnda jo' tjañ'oom tso-tye yuscuchjoo ñ'eⁿ tsondyee, mati ndyee naⁿñeeⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê. Ty'equie'na na m'aaⁿ ts'oo chjoo.

⁴¹ T'ueeⁿ ts'ō ts'oo chjoo. Tsoom nnom:

—Talita, cumi. (Ñ'oomwaa' matsona': 'U leii, matsjoo njom', quicantya'!.)

⁴² Mañoom' teicantya juscuchjoo'ñeeⁿ. Toōⁿl'ōⁿ na manoom ee ts'aⁿ na canchoo'we chuu' jom. Ndo' nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo' mañoom' tquiaana' na jeeⁿ tjawee' n'omna, hasta tyueneiiⁿna. ⁴³ Quia jo' Jesús seicoom'm ndyueena na ticaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ ljo' tuii. Ndo' tsoom na quiana na nlcwa' yuscuchjoo'ñeeⁿ.

6

*Tja Jesús tsjoom Nazaret
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

¹ Jluu' Jesús tsjoom'ñeeⁿ, tjalcweeⁿeⁿ ndyuaa tsjom'm. Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê ty'ena ñ'eⁿñê. ² Quia na tuee' xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos, tjaquiee' Jesús naquii' wats'om 'naaⁿna, to^on^o na tyo'mo^on ndaana. Ndo' jndye nn'aⁿ na tyondye ñ'oom na tyoñequiaaⁿ jeeⁿ tjawee' n'omna. Jluena:

—¿Yuu chuu tsaⁿm'aaⁿ cha'tso ñ'oommeiⁿ na jeeⁿ yana? Ndo' ¿yuu jnaⁿ na jeeⁿ jndo' ts'oom? ¿Chiuu waayuu na jeeⁿ jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ mach'eeⁿ na tiquinty'iaaya? ³ Ndo' tsaⁿm'aaⁿ, ¿aa nchii cwe' ts'aⁿ na macuuñe n'oom? ¿Aa tiyuu' na jom jnda María? Ndo' ntyjeeⁿ, ¿aa nchii Jacobo ñequio José ndo' Judas ñequio Simón? Ndo' mati yolcu ntyjeeⁿ m'aⁿna quii'ntaaⁿya.

Jo' chii t'omna na tineiiⁿna jom. ⁴ Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Majndye nn'aⁿ m'aⁿ na cwila't'maaⁿndyee profeta. Saa macanda nn'aⁿ ndyuaaⁿaⁿ ñequio nn'aaⁿaⁿ ñequio nn'aⁿ waⁿaⁿ tixocala't'maaⁿndyena jom.

⁵ Macwe' jo' tjaa'naⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na s'aaⁿ quii'ntaaⁿna. Macanda tioom l'ooⁿ nacjoo cwantindyee nn'aⁿwii na sein'maaⁿ joona. ⁶ Ndo' s'aana' na jeeⁿ jnda ntyjeeⁿ na tileica'la'yu' naⁿñeeⁿ. Jnda chii tjawinoom njoom nch'u na nndyoo' tsjom'm. Tyo'moⁿtyeeⁿ ndaa nn'aⁿ.

*Majñom Jesús nn'aⁿ canchoo'wendye
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)*

⁷ Quia jo' t'maaⁿ nn'aⁿ canchoo'we na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tquiaaⁿ najndei na tseixmaaⁿ na nla'xmaⁿna cha ndaã nntjeii'na jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ. Ndo' tooⁿoⁿ na majñoom we wendyena ts'iaaⁿ 'naaⁿaⁿ. ⁸ Ndo' sa'ntjoom na meiⁿcwii 'naⁿ tic'ooñ'omna nato, meiⁿ chetsja', meiⁿ tyoo', meiⁿ tsjo'ñjeeⁿ. Macanda ts'oom l'eii wanaaⁿ na nnc'ooñ'omna, ⁹ ñequio lcoom na ñjoomna. Ndo' manda liaa na cwee'na na cwi'oona. ¹⁰ Mati tsoom ndaãna:

—Meiⁿyuucheⁿ waa' ts'aⁿ na nntsquie'yo', caljoo'ndyo' jo' jo' hasta xjeⁿ na nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ. ¹¹ Saã xeⁿ nntsquie'yo' cwii tsjoom na tiñe'cato'ñoom nn'aⁿ 'o, meiⁿ tiñe'candyena ñ'oom ndyue'yo', quia na nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ, calaquia'yo' ts'ojndaã na chuu' nc'ee'yo' cha na nncwji'yuu'ñena' nacjoo naⁿñeeⁿ na tícato'ñoomna ñ'oom' Ty'oⁿots'om. Mayuu'cheⁿ ndye'yo' nntsjoⁿ, xuee na nncu'xeⁿ Ty'oⁿots'om nn'aⁿ, t'maⁿti nawi' nntjoom nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ, nchiiti na nntjoom nn'aⁿ tsjoom Sodoma ñ'eⁿ Gomorra.

¹² Ndo' jlui' nn'aⁿ na jñom Jesús. Ty'enquiana ñ'oom na calcwe' n'om nn'aⁿ jnaaⁿna. ¹³ Mati majndye jndyeta tyotjeii'na naquii' n'om nn'aⁿ. Tyoty'oomndyena seitye nacjoo nn'aⁿ wii na tyola'n'maⁿna naⁿñeeⁿ.

Cantyja na tue' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ndo' Herodes, ts'aⁿ na matsa'ntjom, jñeeⁿ cantyja 'naaⁿ Jesús ee cha'waa ndyuua'ñeeⁿ jnda t'oom' ñ'oom'ñeeⁿ. Saã luaa seitiom cantyja 'naaⁿ Jesús, tsoom:

—Tsa^m’aaⁿ! ¿aa nchii juu Juan, ts’aⁿ na tyotseits’oomñe nn’aⁿ? ¿Aa nchii jom jnda wando’xcoom na tueeⁿeⁿ, jo’ chii waa na matseixmaaⁿ na cwicanda^a mach’eeⁿ ts’iaaⁿ t’maⁿmeiⁿ’?

¹⁵ Saa nt’omcheⁿ nn’aⁿ tyolue:

—Profeta Elías luaa’.

Ndo’ nt’omcheⁿ tyolue:

—Luaa’ profeta cha’na joo profeta na tyom’aⁿ tandyo xuee.

¹⁶ Quia na jndii Herodes ñ’oommeiⁿ na cwilue nt’omcheⁿ, tsonnaaⁿaⁿ:

—Maxjeⁿ Juan luaa’, ts’aⁿ na saⁿ’ntjoⁿ na catyjena xtyo’. Jnda wando’xcoom na tueeⁿeⁿ.

¹⁷⁻¹⁹ Ee Herodes ñequio tsaⁿ na jndyu Felipe joona cwii nquieendyena. Saa Herodes m’aaⁿ ñ’eⁿ scuu’ tyjeeⁿ. Herodías jndyu yuscu’ñeeⁿ. Ndo’ tyotso Juan nnoom:

—’U ticatsaⁿ’ntjomna’ na mañ’oom’ scuu’ t’iu’.

Jnaaⁿ! ñ’oomwaa’ na jeeⁿ ndya’ jndoo’ yuscu Herodías Juan. Jo’ chii seincjoo’ñe yuscu’ñeeⁿ nnom Herodes ndo’ jom je’ seiyoom’m, saⁿ’ntjoom na cala’tyeⁿna Juan, chii catuee’na juu w’aancjo. Herodías queeⁿ ts’oom Juan hasta l’ue ts’oom na calacuee’na juu saa tileicanda^a. ²⁰ Ee Herodes nquiaⁿaⁿ juu. Sei’nqooⁿoⁿ na tseixmaⁿ Juan cantyja na maty’iomyana’ ndo’ na jnda tqueⁿlju’ Ty’oots’om naquii’ ts’om tsaⁿ’ñeeⁿ. Jo’ chii tyowañom’m juu cha ticats’aa yuscu’ñeeⁿ nawi’ ñ’eⁿñe. Ñequio na xcwee’ ts’oom tyoñeeⁿ ñ’oom na tyoñe’quiaa tsaⁿ’ñeeⁿ saa tijndye sei’nqooⁿoⁿ ñ’oom na tyotseineiⁿ Juan. ²¹ Saa tue’ntyjo xjeⁿ na juu Herodías ljeiiⁿ chiuu ya na nnda^a nnts’aaⁿ. Ee

tuee' xueechuu' Herodes, tyola't'maaⁿndyena jom. Tquiaaⁿ nantquie na tcwa' nn'aⁿ na cwiluiitquiendye cantyja 'naaⁿaⁿ, ñequio nn'aⁿ na cwitsa'ntjom sondaro, ndo' ñequio nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye ts'ondaa Galilea. ²²Quia jo' tjaquiee' yuscundyua jnda Herodías yuu cwicwa' naⁿñeeⁿ, seijnom jo ndaana. Jeeⁿ tjawee' ts'om Herodes ndo' mati nn'aⁿ na jla'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom nnom yuscundyua'ñeeⁿ:

—Caⁿl cantyjati na l'ue ts'om' nooⁿ, ndo' ja nñequia.

²³Seityeⁿtyeeⁿ ñ'oom, tsoom:

—Meiⁿquia na nlcaⁿl nooⁿ, nñequia hasta meiiⁿ xcwe cantyja na matsa'ntjoⁿ.

²⁴Jlui' yuscu'ñeeⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ, tax'eeⁿ nnom tsoñeeⁿ:

—Naⁿ, ¿jo' nlcaaⁿa?

T'o tsaⁿñeeⁿ nnom jnaaⁿ:

—Caⁿl xqueⁿ Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.

²⁵Mantyja seityuaaⁿaⁿ, tjaquiee'nnaaⁿaⁿ na m'aaⁿ rey Herodes, tsoom:

—Ja l'ue ts'oⁿ na maje'ndyo quiaa' nooⁿ cwii xio na njom xqueⁿ Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.

²⁶Na luaa' tso tsaⁿñeeⁿ, jeeⁿ seichjoo'na' ts'om Herodes. Saā nc'e na jnda tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom'm ñequio na ndyecheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jo' chii tîcandaa' ts'oom na nntseichueeⁿeⁿ ñ'oom. ²⁷Mantyja jñoom cwii sondaro 'naaⁿaⁿ, sa'ntjoom na cjaac'oom tsaⁿñeeⁿ xqueⁿ Juan.

²⁸Quia jo' tja sondaro'ñeeⁿ w'aancjo, tjacatyjeeⁿ xtyo' Juan. Jnda chii jndyoñ'oom juuna' ts'om cwii xio. Tquiaaⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ ndo' juu tquiaa nnom tsondyee.

29 Jnda na jndye nn'aⁿ na tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿ Juan, quia jo' ty'ec'omna sei'ts'o 'naaⁿaⁿ. Ty'ecat'iuuna jom.

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om meiⁿ naⁿnom
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Nn'aⁿ na jñom Jesús ts'iaaⁿ 'naaⁿaⁿ tjom-ndyennda'na na m'aaⁿ. Tyoluena nnoom cha'tso ts'iaaⁿ na jnda ñel'ana ndo' cha'tso ñ'oom na jnda ñet'mooⁿna. 31 Quia jo' tsoom ndaana:

—Cjaaya, nntsaaya cwii joo yuu na ñencjo^o jo jnda^a na nnta'jndya^aaya.

Ee yuu na tyom'aⁿna jndye ts'aⁿ, nn'aⁿ na cwiquie ndo' nn'aⁿ na cwi'oo, meiⁿ tileicju'naaⁿñena' na nlcwa'na. 32 Jo' chii jlui'na na ñenquieena ñ'eⁿ w'aandaa na 'oona cwii joo yuu na tjaa'naⁿ nn'aⁿ. 33 Saa jndye nn'aⁿ nty'iaatquia na cwi'oona ndo' ta'jnaaⁿ naⁿñeeⁿ joona na 'oowinomna. Ndo' jla'tyuaa'ti naⁿñeeⁿ, jnaⁿna njoomna ty'eca'na, ty'enquiandyena 'ndyoo ndaaluee. Joona tquejndyeena yuu na wjaa Jesús ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. 34 Quia jlueeⁿeⁿ ts'om w'aandaa nty'iaaⁿaⁿ na jeeⁿ jndye nn'aⁿ jnda tjomndye jo' jo'. Ty'oom na jeeⁿ wi' ts'oom naⁿñeeⁿ ee cwe' m'aⁿtona cha'cwijom cwii tmaaⁿ canmaⁿ na tjaa 'ñeeⁿ juu na ya nnteix'ee. Quia jo' tooⁿoⁿ na jndye ñ'oom tyo'mooⁿndaana. 35 Quia na jnda tmaaⁿ, nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê ty'entyjaa'na jom, jluena nnoom:

—Je' jnda tmaaⁿ ndo' tjaa'naⁿ l'aa meiⁿ rancho 'naaⁿ nn'aⁿ. 36 Cajñom' naⁿm'aⁿ na nnc'oona ranchoo nn'aⁿ oo njoom nch'u na ndyoo' ndyoo'

cha jo' jo' nndaā nla'jndana na nlcwa'na. Ee joona tjaa'naⁿ na c'omna na nlcwa'na.

³⁷ T'o Jesús ndaāna, tsoom:

—'O quia'yo' na nlcwa'na.

Quia jo' jluena nnoom:

—¿Cwaaⁿ nndaā nleijndeii meiiⁿ nntsalajndaayâ cha'na we siaⁿnto s'om denario tyoo' na nñe'quiaayâ na nlcwa' naⁿm'aⁿl'?

³⁸ Tax'eeⁿ ndaāna, tsoom:

—¿Cwanti tyoo' cwileiñ'om'yo'? Cauty'ia'yo' cwanti na mawaa.

Jnda na l'ueena, jluena nnoom:

—Ñe'om taⁿl tyoo' ñ'eⁿ we catscaa cwilein'ooⁿyâ.

³⁹ Quia jo' sa'ntjoom na cal'a nn'aⁿ cwii cwii tmaaⁿl'ndo' cwindyuaandyena nacjoo' jnda nch'u.

⁴⁰ Nt'om naⁿñeeⁿ ty'emeindyuaandyena cwii siaⁿnto na cwii cwii tmaaⁿl', ndo' nt'om naⁿñeeⁿ l'ana wen'aaⁿ nchoo' nqui na cwii cwii tmaaⁿl' joona. ⁴¹ Jnda na to'ñoom 'om taⁿl tyoo' ñequio we catscaa, quia jo' jlundaāñê cañoom'luee. Tquiaaⁿ

na quianl'uaa' Tsotyeeⁿ. Jnda jo' tyjeeⁿ tyoo'ñeeⁿ, tquiaaⁿ joona' ndaā nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê cha joona nnt'oomna joona' ndaā nn'aⁿ na meindyuaandye. Majo'ti s'aaⁿ ñ'eⁿ we catscaa.

⁴² Tcwa' cha'tsondye nn'aⁿ hasta tjacjoona. ⁴³ Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'tjomna ntaⁿl ntyoo' ñ'eⁿ calcaa na 'ndiina'. Too' canchoo'we tsyuee. ⁴⁴ Ndo' jndye nn'aⁿ na tcwa' ntyoo' na tyot'oom naⁿñeeⁿ. Tue'ntyjo cha'na 'om meiⁿ na cwe' naⁿnom.

Tjacaá Jesús nnom ndaaluee
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Quia jo' mantya jñom Jesús nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na cuona ts'om w'aandaa, c'ooñetina, nncwit'ioo'na xndyaa' ndaaluee na nlquiena tsjoom Betsaida. Jom nljoo'ñetyeeⁿ yocheⁿ na majñoom nn'aⁿ na jndyendye. 46 Ndo' jnda na jñoom naⁿñeeⁿ, tjawaaⁿ cwii joo quii' jndaⁿ yuu na ñenqueⁿ na nntseineiⁿ nnom Tsotyeeⁿ.

47 Quia na jnda teincōⁿ, juu w'aandaa'ñeeⁿ mam'aaⁿna' xcwe ts'om ndaaluee, ndo' Jesús ñenqueⁿ cwii m'aaⁿ tyuaatcwii. 48 Nty'iaaⁿ na jeeⁿ wi' cwtjoom naⁿñeeⁿ na ñjomndye w'aandaa, ee matseilcwe'tya' jndye juuna'. Jeeⁿ cwila'jndaⁿ na cwicantyaandyena n'oom pala' cwentaa' w'aandaa'ñeeⁿ. Cha'na ñequiee na cwitsjoom jnaaⁿ tjacaⁿ nnom ndaaluee. Tuee'cañoom na m'aⁿna, ndoo' cwe' nncwinoom'm joona. 49 Quia nty'iaana na mawjaacaⁿ nnom ndaaluee, jla'tiuuna jndii cwinty'iaana. Jndei tyola'xuaana. 50 Jeeⁿ ndya' tyuena ee cha'tsondyena nty'iaana jom. Mantya t'maaⁿ joona, tsoom ndaⁿana:

—C'om'yo' na t'maⁿ n'om'yo'. Mannco luaa. Tilacatyendyo'.

51 Quia jo' tuqōⁿ ts'om w'aandaa yuu na ñjomndyena, mana teicheⁿ jndye. Jo' chii jeeⁿ seiñ'eeⁿñena' joona cantya 'naaⁿaⁿ. 52 Ee tila'nōⁿna cantya 'naaⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na s'aa Jesús ñequio ntyoo' na tcwa' nn'aⁿ. Ndo' ndicwaⁿ tileiqueⁿna cwenta 'ñeeⁿ cwiluiñê.

*Sein'ma' Jesús nn'aⁿwii ndyuaa Genesaret
(Mt. 14:34-36)*

53 Quia na jnda tei'xndyaandyena ndaaluee, tquiena ndyuaa Genesaret. Jo' jo' teicjoomna

w'aandaa 'ndyoo ndaaluee. ⁵⁴ Quia jlui'na w'aandaa mañoom' ta'jnaaⁿ nn'aⁿ ndyuuaa'ñeeⁿ Jesús. ⁵⁵ Jla'tyuuaa'na, ty'ena cha'waa ndyuuaa'ñeeⁿ, tyo'oochona nn'aⁿwii cwe' ñ'eⁿ nduu meiⁿyuucheⁿ joo na ndyena na mawee' Jesús. ⁵⁶ Ndo' meiⁿyuucheⁿ na tueⁿeⁿ, meiiⁿ njoom nch'u, meiiⁿ njoom t'maⁿ, meiiⁿ jo ndo' jnda^a, tyotsa'na nn'aⁿwii ts'om nato. Ndo' joo nn'aⁿwii'ñeeⁿ tyola'ty'oondyena nnoom na ññequiaaⁿ meiiⁿ cwe' 'ndyoo liaⁿaⁿ na ññe'quio'na. Ndo' cha'tso nn'aⁿ na tye'nquio' 'ndyoo liaⁿaⁿ n'maaⁿ.

7

Waa na mach'eena' na til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om
(Mt. 15:1-20)

¹ Nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, jnaⁿna Jerusalén, tquiena na m'aaⁿ Jesús. ² Ee jnda^a tqueⁿna cwenta chiuu cwil'a nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na cwicwa' na tyootjei'ljuu'ndyena cha'xjeⁿ costumbre na waa ee tyoondyuu'na cha'xjeⁿ nquiu naⁿñeeⁿ na macaⁿna'. Jo' chii tyola'ncjoo'ndye naⁿñeeⁿ nacjoona. ³ Ee nn'aⁿ fariseos ñequio cha'tso nn'aⁿ judíos, jeeⁿ cwiqueⁿndyena na cwila'candana costumbre na tqueⁿ nn'aⁿ na tyoluiitquiendye nda^ana. Jo' chii mati ticwa'na xeⁿ nchii na nndyuu'jndyena cha'xjeⁿ na matso costumbre'ñeeⁿ. ⁴ Ndo' quia na cwinquiolcwee'na na ty'ena ts'ua ticwa'na xeⁿ nchii na cwiqueⁿlju'ndyejndyena. Mati jndye nt'omcheⁿ costumbre cwila'wena na matseijndaa'ñena' chiuu waa na nntmaaⁿ waso,

ñequio caseito, ñequio xjo casuela, ñequio jnduu.
⁵ Quia jo' nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ
 ljeii na tqueⁿ Moisés, ta'x'eena nnom Jesús, jluena:

—Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' ¿chiiu na
 ticala'candana costumbre na tqueⁿ nn'aⁿ na ty-
 oluiitquiendye ndaaya na cwicwa'na na ndicwaⁿ
 m'aⁿna na tiqueⁿlju'ndyena?

⁶ T'o Jesús ndaana, tsoom:

—'O nn'aⁿ na we waa cwila'tiuu'yo', jeeⁿ teix-
 cwe ñ'oom tjei' profeta Isaías cantyja 'na'yo' quia
 na seiljeiⁿ ñ'oom na matsona':

Naⁿm'aⁿ ndoo' na jeeⁿ cwila't'maaⁿndyena ja,
 saa t'maⁿ waa na tixcwee' n'omna ñ'eⁿndyo.

⁷ Cwe' ts'iaaⁿndyo na cwila't'maaⁿndyena ja
 ee cwit'mooⁿna ñ'oom na cwe' cwiqueⁿ nn'aⁿ,
 tachii ñ'oomya.

⁸ Ndo' tsoti Jesús ndaana:

—'O yacheⁿ cwi'ndye'yo' ñ'oom na sa'ntjom
 Ty'oots'om ndo' cwitsantjyo'yo'yo' costumbre
 na cwe' nn'aⁿ tqueⁿ. Joo costumbre'ñeeⁿ
 cwit'mooⁿna' chiiu waa na nntmaaⁿ caseito,
 ñequio waso, ndo' jndye nt'omcheⁿ ñ'oom na
 laa'ti' macaⁿna' na calacanda'yo'.

⁹ Ndo' tsotyeeⁿ ndaa naⁿñeeⁿ:

—'O jeeⁿ cwil'a'yo' na til'ue ljeii na sa'ntjom
 Ty'oots'om, cha ndaa nntsantjyo'yo' costumbre
 na cwil'uee'ndyo' ncjo'yo'. ¹⁰ Ee matso Moisés:
 “Catseit'maaⁿndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo'”, ndo'
 mati matsoom: “Ñeeⁿ juu na matso ñ'oomwi'
 nacjoo' tsotye oo tsondyee, cala'cuee' nn'aⁿ
 juu.” ¹¹ Saa 'o cwindu'yo' wanaaⁿ na nntso ts'aⁿ
 nnom tsotyeeⁿ oo tsoñeeⁿ: “Catseit'maⁿ ts'om'

taxocandaa nnteijndeiya 'u 'naⁿ na tjoondyu' ee cha'tso 'na^{ya} na niom la'xma^{na}' Corbán.” (Ñ'oomwaa' ma'mo^{na}' na cha'tso 'naaⁿ' ts'aⁿ jnda tqueeⁿ joona' cwentaa' Ty'o^{ots}'om). ¹² Ndo' quia na luaa' cwindu'yo' cwil'a'yo'yo' na taca^{na}' na cateijndei ts'aⁿ tsotyeeⁿ oo tsoñeeⁿ. ¹³ Ndo' laa'ti' cwil'a'yo' na til'ue ñ'oom na tqueeⁿ Ty'o^{ots}'om ee cwilacanda'yo' costumbre na tqueeⁿ nn'aⁿ. Mati jndye nt'omcheⁿ nnom na cwil'a'yo' cha'na nmeiⁿ.

¹⁴ Cwiicheⁿ cwii ndii' t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na jndyendye na m'aaⁿ, tsoom ndaana:

—Candy'e'yo' cha'tsondyo' ndo' cala'noⁿ'yo':

¹⁵ Tjaa'na' cwii nantquie na macwa' ts'aⁿ na nnts'aana' na til'ueñê jo nnom Ty'o^{ots}'om. Saa ñ'oom na cwinaaⁿ' naquii' ts'oom nl'ana' na til'ueñê. ¹⁶ Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na ndii, candii.

¹⁷ Quia jo' 'ndii Jesús nn'aⁿ na jndyendye, tjaqueⁿ'eⁿ quii' w'aa. Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê ta'x'leendyena cantyja 'naaⁿ' ñ'oom tjañoom' na seineiiⁿ. ¹⁸ Quia jo' tsoom ndaana:

—¿Aa maxjeⁿ mati 'o tila'noⁿ'yo'? ¿Aa tiqueⁿ'yo' cwenta na tjaa'naⁿ cwii nnom nantquie na cwicwa' nn'aⁿ na juuna' nnts'aana' na til'ueñê ts'aⁿ jo nnom Ty'o^{ots}'om? ¹⁹ Ee nchii naquii' ts'om ts'aⁿ nncuee'na'. Maxjeⁿ ts'om tsiaⁿ'aⁿ nncuee'na', jnda chii nnteieⁿ'eⁿ juuna'.

Luaa' tsoom na ma'mooⁿ na ya nlcwa' ts'aⁿ cha'tso nnom nantquie. ²⁰ Jnda chii tsoom ndaana:

—Joo na cwinaaⁿ' naquii' ts'om ts'aⁿ cwil'ana' na til'ueñê jo nnom Ty'o^{ots}'om. ²¹ Ee cantyjati

na tseixmaⁿ naquii' ts'om ts'aⁿ jo' na cwiwitquioo' natia na matseitiuu cha'na cwe' nnc'oomya ts'aⁿ ñ'eⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, oo ñ'eⁿ sculjaa', cha'na nntseicuee' ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, ²² cha'na nnch'uee ts'aⁿ, cha'na nntseiqueeⁿ ts'om ts'aⁿ 'naaⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, cha'na nnc'oom ts'aⁿ na wi'ñe, cha'na cwe' ñequiu'nn'aⁿ ts'aⁿ, cha'na meiⁿ cwe' tajnaaⁿ'to ts'aⁿ, cha'na nntseitaa' ts'om ts'aⁿ, cha'na nntio'ñ'oom ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, cha'na nntseis'añe oo nntseiscuñe ts'aⁿ, oo cha'na nntseintjeiⁿñe cheⁿnquii ts'aⁿ. ²³ Cha'tso natiameiⁿ cwinaaⁿ'na' naquii' ts'om ts'aⁿ ndo' joona' cwil'ana' na tjaa yuu l'ueñe jo nnom Ty'ooots'om.

*Cwii yuscu na seiyu' ñequio Jesús
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Jlui' Jesús jo' jo', tjaaⁿ ndyuaa Tiro ñ'eⁿ Sidón. Jo' tjaqueⁿ'eⁿ quii' w'aa ee tical'ue ts'oom na nndye nn'aⁿ na jo' m'aaⁿ. Saa tícandaa nncwanty'ioom. ²⁵ Mañoom' jndii cwii yuscu na jo' m'aaⁿ. Tyje'cañoom jo' jo' ndo' tco' xtye jo nnom Jesús. Ee m'aaⁿ yuscuchjoo jnda yuscu'ñeeⁿ na maleiñ'oom jndyeta. ²⁶ Ndo' jom nchii ts'aⁿ judío. Jom ts'aⁿ sirofenicia. S'aa ty'oo nnom Jesús na cwji' tsaⁿ'ñeeⁿ jndyeta naquii' ts'om yuscuchjoo jnaaⁿ. ²⁷ Saa tso Jesús nnoom:

—Matsona' na nlcwa'jndyee yocanch'u, ee ticaty'iomna' na nntjeii'a na cwicwa'na na ñe'quiaayoo joona' ndaa calue' nch'u.

²⁸ Yuscu'ñeeⁿ t'ooⁿ nnom Jesús. Tsoom:

—Jeeⁿ mayuu', 'u Ta, saa canty'ia', calue' nch'u ndya' cwicwa'yo' meiiⁿ cwe' nacajndaa na cwiquiaa nacjee' meiⁿsa na jla'quiaa yocanch'u.

29 Quia jo' tso Jesús nnom yuscu'ñeeⁿ:

—Jeeⁿ majo'ndyo ñ'oom na tsu'. Ya xeⁿ wja'to' wa'. Jnda jlui' jndyeta naquii' ts'om yuscuchjoo jnda'.

30 Tja tsaⁿñeeⁿ ndo' quia na tueⁿeⁿ waⁿaⁿ, ljeiiⁿ na mawaacheⁿ yuscuchjoo cjoo' jnduu. Mayuu' na jnda jlui' jndyeta naquii' ts'om.

Sein'maⁿ Jesús cwii ts'aⁿ na tileicatseineiⁿ

31 Tjalcwe' Jesús na ñet'oom jo' jo'. Tjawinoom ndyuaa Tiro, ndo' ndyuaa Sidón ñequio ndyuaa jo ndo' njoom Decápolis. Tueⁿeⁿ ndaaluee chjoo ts'ondaa Galilea. 32 Ndo' tquioñ'om nn'aⁿ cwii ts'aⁿ na cantaa' ndo' canchee'ñe. L'ana ty'oo nnom Jesús na catioom ts'ooⁿ nacjoo' tsaⁿñeeⁿ. 33 Quia jo' tjei'ñooⁿ tsaⁿñeeⁿ quii'ntaaⁿ naⁿñeeⁿ, ty'ena yuu na ñe'wendyena. Tjaa'ñê ndaal'ooⁿ n'om lua'qui tsaⁿñeeⁿ, seicanaⁿaⁿ nomts'ooⁿ ñ'eⁿ ndaajnaaⁿaⁿ, quia jo' tyenquioom'm nomtsaa tsaⁿñeeⁿ. 34 Jnda jo' nty'iaaⁿaⁿ cañoom'luee, ndo' tcom ts'oom na jnda ntyjeeⁿ, toom:

—Efata. (Ñ'oomwaa' matsona': Catse-icanaaⁿñena'.)

35 Mantya jnaaⁿ n'om lua'qui tsaⁿñeeⁿ ndo' mati x'ee tsa. Ndo' mana jnaⁿna' na ya matseineiⁿ.

36 Quia jo' seicu' Jesús ndyuee naⁿñeeⁿ na ticaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ cantya na tuii. Saꞗ meiiⁿ na ñenquii'cheⁿ tyotsoom ndaꞗana na ticaluena, joona yacheⁿ jndyeta tyola'neiⁿna ndaꞗ nci'iaana.

37 Ndo' jeeⁿ tjawee' n'om naⁿñeeⁿ, tyola'neiⁿna, tyoluena:

—Jesús jeeⁿ ya mach'eeⁿ ee nn'aⁿ na cantaa, mach'eeⁿ na ya cwindyena. Ndo' nn'aⁿ na tile-icala'neiⁿ mach'eeⁿ na ya cwilaneiⁿna.

8

Tquiaa Jesús na tcwa' ñequiee meiⁿ nn'aⁿ
(Mt. 15:32-39)

¹ Joo ncuee'ñeeⁿ tjomndyennda' cwii tmaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye. Ndo' tjaa'naⁿ na cwileiñ'om naⁿñeeⁿ na nlcwa'na. Jo' chii t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tsoom ndaⁿna:

² —Wi' ts'oⁿya tmaaⁿ nn'aⁿm'aⁿl, ee je' jnda ndyee xuee na m'aⁿna ñ'eⁿndyo ndo' tatjaa'naⁿ ljo' cwii cwileiñ'omna na nlcwa'na. ³ Ndo' xeⁿ njñ'oⁿya joona na c'oolcwee'na l'aana na ñe'jndo'na, quia jo' nato m'aⁿna nntycwii na jn-deii' n'omna ee ñ'eeⁿ nt'omndye joona na tquia jnaⁿna.

⁴ Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jluena nnoom:

—Tjaa'naⁿ chiuu ya na nnts'aa ts'aⁿ na ñnequiaaⁿ na nlcwa' naⁿm'aⁿl na jndyendyena, ee ljoonaa'na na m'aaⁿya jo jndaⁿ.

⁵ Tax'eeñê ndaⁿna:

—¿Cwanti tyoo' cwilei'ñ'om'yo'?

T'oⁿna, jluena:

—Ntquiee' taⁿl tyoo'.

⁶ Quia jo' sa'ntjoom na c'oocwindyuaandye nn'aⁿ nomtyuaa. To'ñoom ntquiee' taⁿl tyoo'ñeeⁿ, tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oⁿts'om, jnda jo' tyjeeⁿ joona'. Tquiaaⁿ joona' ndaⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê ndo' joona tquiana joona' ndaⁿ nn'aⁿ. ⁷ Mati cwileiñ'omna cwantindyo

calcaa nch'u. Jnda na tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oots'om, tsoom na quiana jooyo' ndaa nn'aⁿ.
 8 Ndo' cha'tsondye naⁿñeeⁿ tcwa' tjacjoona. Too' ntquiee' tsquiee na jla'tjomna ntaⁿ ntyoo' ñequio ntaⁿ calcaa na 'ndiina'. 9 Ndo' joo nn'aⁿ na tcwa' jo' tuee' cha'na ñequiee meiⁿ joona. Quia jo' t'maⁿ Jesús naⁿñeeⁿ na c'ootona. 10 Jnda chii tuooⁿ ts'om w'aandaa ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ty'ena ndyuaa Dalmanuta.

*Nn'aⁿ fariseos cwitaⁿna cwii 'naaⁿ na nnty'iaana
 (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)*

11 Tquie'cañom nn'aⁿ fariseos na m'aaⁿ Jesús, to'na na cwila'ncjoo'ndyena ñ'eⁿñê. Ndo' cha na nñqueⁿna xjeⁿ jom, taⁿna na ca'mooⁿ ndaana cwii 'naaⁿ na nnaⁿna' na m'aaⁿ Ty'oots'om. 12 Jesús jeeⁿ tcom ts'oom na chjoo' ts'oom, tsoom:

—Naⁿm'aⁿ cwitaⁿna cwii 'naaⁿ na nnty'iaana na nnaⁿna' cañoom'luee. Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo ndaa'yo', maxjeⁿ xonquia na nnty'iaana meiⁿcwii 'naaⁿ meiⁿ na cwitaⁿna.

13 Quia jo' tjaaⁿ. 'Ñeeⁿ naⁿñeeⁿ. Tuonnaaⁿaⁿ ts'om w'aandaa, teixndyaañê cwiicheⁿ nantya ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê.

*Ndaaljo' na la'xmaⁿ nn'aⁿ fariseos
 (Mt. 16:5-12)*

14 Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús ñecwii taⁿ tyoo' cwileiñ'omtina ts'om w'aandaa ee tsuu' n'omna na nnc'ooñ'omna na nlcwa'na. 15 Quia jo' seijnooⁿoⁿ n'omna na ticjaañ'oomna' joona cantya 'naaⁿ ñ'oom na cwit'mooⁿ nn'aⁿ fariseos. Ndo' seijoom'ñê ñ'oom'ñeeⁿ ñequio ndaaljo' na cwilui tyoo'. Tsoom ndaana:

—C'om'c'eendyo' na cal'a'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ tyoo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio Herodes ee ndaaljo' 'naaⁿna tis'a laxmaⁿna'.

16 Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús to'na na cwilaneiⁿna ndaa nc'iaana cantyja 'naaⁿ ñ'oomwaa'. Jluena:

—Luaa' matsoom cwe' ee tjaa'naⁿ tyoo' tqui-chooya.

17 Sei'noⁿ Jesús na ljo' cwila'tiuuna. Tsoom ndaana:

—¿Chiuu na jeeⁿ matseiñ'eeⁿñena' 'o cwe' jnaaⁿ na tjaa'naⁿ tyoo' tquioco'yo'? ¿Aa maxjeⁿ ndicwaⁿ ticala'noⁿyo' ndo' na tileicjo ñ'oom naquii' n'om'yo'? ¿Aa maxjeⁿ tileiqueⁿyo' cwenta? 18 'O na niom n'omndaⁿyo', ¿aa maxjeⁿ ticajndo'yo'? Ndo' 'o na niom lue' n'om lua'qui'yo', ¿aa maxjeⁿ ticandye'yo'? ¿Aa tacjaanjoom' n'om'yo' ljo' s'aaya quia na seitjoona' na nlcwa' nn'aⁿ? 19 Quia na tyjaya 'om taⁿ tyoo' na tcwa' 'om meiⁿ nn'aⁿ, ¿cwanti lquiee na ñjom tyoo' 'ndiina' na jla'we'yo'?

T'oona, jluena nnoom:

—Canchoo'we lquiee 'ndiina'.

20 —Ndo' cwiiⁿcheⁿ cwii ndii' quia na tyjaya ntquiee' taⁿ tyoo' na tcwa' ñequiee meiⁿ nn'aⁿ, ¿cwanti lquiee na 'ndiina'?

Joona t'oona nnoom, jluena:

—Ntquiee' 'ndiina'.

21 Quia jo' matsoom ndaana:

—¿Aa maxjeⁿ hasta je' ticala'noⁿyo'?

Sein'maⁿ Jesús cwii tsaⁿnchjaaⁿ tsjoom Betsaida

22 Quia na jnda tquiena tsjoom Betsaida tquiñoⁿom nn'aⁿ cwii tsaⁿnchjaaⁿ na m'aaⁿ

Jesús. Tyol'ana ty'oo na catioyaaⁿ ts'ooⁿ nacjoo' tsaⁿ'ñeeⁿ na catsein'maaⁿ juu. ²³ Quia jo' t'ueeⁿ ts'o tsaⁿnchjaaⁿ!. Tjañ'oom juu nnom tsjoom. Ty'oomñê ndaajnaaⁿ'aⁿ lua'nnom ndo' tyenquiom'm lua'nnom tsaⁿ'ñeeⁿ, jnda chii tax'eeⁿ nnom, tsoom:

—¿Aa waa ljo' manty'ia'?

²⁴ Sein'meiiⁿ tsaⁿnchjaaⁿ'ñeeⁿ lua'nnoom, tsoom:

—Manty'ia nn'aⁿ ndoo' ntyjii cha'cwijom n'oom joona, saa cwi'ooca'na.

²⁵ Cwiicheⁿ cwii ndii' tionnda' Jesús l'ooⁿ cjoo' lua'nnom tsaⁿ'ñeeⁿ. Quia jo' nquiee nty'iaa' tsaⁿnchjaaⁿ'ndo' mana n'maaⁿ, xueeya nty'iaaⁿ'aⁿ.

²⁶ Jnda chii jñom Jesús jom. Tso nnoom:

—Cja'to', cja'ndye'yu' wa'. Ticwinoom' quii' tsjoom, meiⁿ tintsu' nnom meiⁿcwii ts'aⁿ chiuu tuii.

*Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiñê Cristo
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)*

²⁷ Jnda chii jlui' Jesús tsjoom Betsaida ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ty'ena njoom nch'u ndyuaa tsjoom Cesarea Filipino. Ndo' xcwe na ñjomndyena nato, tax'eeⁿ ndaana, tsoom:

—¿Ñeeⁿ cwilue nn'aⁿ na cwiluiindyo'?

²⁸ Naⁿ'ñeeⁿ t'ooⁿna, jluena:

—Nt'om nn'aⁿ cwilue na 'u Juan, ts'aⁿ na tyot-seits'oomñe nn'aⁿ. Ndo' nt'omcheⁿ cwilue Elías 'u. Saa nt'omcheⁿ cwilue na 'u cwii profeta na jnda wando'xco'.

²⁹ Quia jo' tax'eennaaⁿ'aⁿ ndyueena, tsoom:

—Ndo' 'o je', ¿ñeeⁿ juu cwindu'yo' na cwilui-indyo'?

T'o Pedro, tso:

—'U maxjeⁿ nquii Cristo cwiluiindyu'.

³⁰ Jesús ñecwii ñ'oom sa'ntjoom na ticaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ na cwiluiñê na ljo'.

Matseicandii Jesús cantyja na nncueeⁿeⁿ
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Quia jo' toqⁿoⁿ na tyo'mooⁿ ndaana cantyja 'naaⁿ nqueⁿ na cwiluiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Tsoom jndye nawi' tseixmaaⁿ na catjoom. Ndo' tyo'mooⁿ na xocato'ñoom nn'aⁿ judíos na cwiluiitquiendye jom, meiⁿ ntyee na cwiluiitquiendye, meiⁿ nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqeⁿ Moisés. Maxjeⁿ nla'cuee'na jom saa xuee jnda ndyee, nncwando'nnaaⁿaⁿ na nncueeⁿeⁿ. ³² Ndyeyu seineiiⁿ ñ'oommeiⁿ ndaana. Ndo' Pedro tjañ'oom Jesús cwii ntyja. Toqⁿoⁿ na matseitaaⁿaⁿ juu na nmeiⁿ matso na nluii. ³³ Teiqueⁿ Jesús, nty'iaaⁿaⁿ ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Seitaaⁿaⁿ Pedro, tsoom:

—Quindyoo' nacañomya 'u na matseijomndyu' ñ'eⁿ Satanás. Ee ñ'oom na matsei'tiuu' jna'na' cwe' cantyja na cwila'tiuu nn'aⁿ, nchii cantyja na l'ue ts'om Ty'oots'om.

³⁴ Quia jo' t'maaⁿ cwii tmaaⁿ nn'aⁿ yuu na m'aaⁿ ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom ndaana:

—Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñê cantyja na matseituu nqueⁿ. Caljoya ts'oom nawi' na matjoom, meiiⁿ cueeⁿeⁿ. Ndo' candyontyjoqⁿ cantyja na mats'aa. ³⁵ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mañequiaaⁿñe na catjom ljo' na nntjom ee na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya

ñequio ñ'oom naya, juu tsaⁿñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe cheⁿnquii chiuu nlui'n'maaⁿñe, majo'to jo' nntsuuñe. ³⁶Meiⁿ cha'waa tsjoomnancue cuaana' cwentaa' ts'aⁿ, sãa ¿yuu waa na mateijndeina' juu ee xoc'ona' ñ'eⁿñê na ticatsuuñe añmaaⁿ'aⁿ? ³⁷¿Aa nndaã nnts'aa ts'aⁿ na nnjoml'ua na nlui'n'maaⁿñe añmaaⁿ'aⁿ? Cwaaⁿ nndaã. ³⁸Tiempo je' laxmaⁿ nn'aⁿ na ticala'yuya n'omna ñ'eⁿ Ty'oots'om ndo' la'xmaⁿna jnaⁿ, xeⁿ jnaaⁿna ja ñequio ñ'oom naya na mañequia, mati ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, quia na nndyonna'a ñequio na matseit'maaⁿñena' Tsotyã ñequio ángeles na lju' n'om, nnc'ooⁿ na jnaaⁿ'a naⁿñeeⁿ.

9

¹ Mati tso Jesús ndaana:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoõ, m'aⁿ nn'aⁿ ñjaaⁿ na xocwjena hasta xeⁿ jnda nty'iaandaana na matsa'ntjom Ty'oots'om ñequio cha'tso najnda na matseixmaaⁿ.

Seichuii'na' Jesús

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Jnda na teinom yom xuee, tjañ'oom Jesús Pedro ñ'eⁿ Jacobo ñ'eⁿ Juan. Ty'ena cwii sjo nandye yuu na ñenqueena. Ndo' jo' jo' seichuii'na' jom jo ndaana. ³ S'aana' na caxuee liaⁿ'aⁿ, canchii'tina' cha'na tsaaⁿ. Meiⁿ tjaa'naⁿ cwii ts'aⁿ na nndaã mmaⁿ cwii liaa na nleicanchii'ti juuna' cha'na liaⁿ'aⁿ. ⁴ Ndo' xjeⁿñeeⁿ teitquioo'ñe Elías ñ'eⁿ Moisés na cwila'neiⁿna ñ'eⁿ Jesús. ⁵ Quia jo' tso Pedro nnom Jesús:

—Jeeⁿ ndya' ya na m'aaⁿya ñjaaⁿ. Cwa, nl'aayâ ndyee xquie' ncwa^{n!}. Cwii cwenta' nncu', cwii cwentaa' Moisés, ndo' cwii cwentaa' Elías.

6 Ñ'oommei^{n!} tsoyom cwe' nc'e na seiñ'ee^{n!}ñ'eⁿna' jom ee na jeeⁿ ndya' cwicatyuena.

7 Quia jo' jndyocue cwii nchquiu na seincwaa^{n!}ñena' nacjoona. Ndo' teic'uaa na seineiⁿ Ty'oots'om naquii' nchquiu'ñeeⁿ, tsoom:

—Luaañe Jndaaya na jeeⁿ candya' ts'ooⁿya. Candye'yo' ñ'oom na matseineiⁿ.

8 Mats'iaa jo' quia jleity'iomndaana, jliuna cwa tac'oomñe Elías ñ'eⁿ Moisés ñ'eⁿndyena. Macanda ñenquii Jesús cwim'aaⁿ.

9 Yocheⁿ na cwinquiocuena sjo'ñeeⁿ, sa'ntjom Jesús na meiⁿcwii ñ'oom ticaluena ndaa nn'aⁿ chiuu waa na nty'iaana na seichuii'na' jom. Ñequii'cheⁿ na nla'neiⁿna ñ'oomwaa' quia jnda mawando'xcoom xeⁿ jnda jla'cuee' nn'aⁿ jom.

10 Ndo' tyola'wena ñ'oom'ñeeⁿ ñequio na jeeⁿ xcwee' n'omna. Tyota'x'eendye cheⁿnquieena ndaana ljo' ñecatso ñ'oom na tsoom na quia nncwando'xcoom na nncuee^{n!}eⁿ. 11 Quia jo' jluena nnoom:

—Nquiee nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés cwilue macaⁿna' na Elías nndyojñeeⁿ.

—¿Chiuu na luaa' cwilue na^{n!}ñeeⁿ?

12 Ndo' t'o Jesús ndaana tsoom:

—Mayuu' na ncwjee'jndyee Elías na nntseijn-daa'ñê cha'tso. Saã ja na cwiluiindyö ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, ¿chiuu waa na matso ljeii 'naa^{n!} Ty'oots'om cantyja 'naⁿya? Matsona' na jndye nawi' catjoⁿ ndo' nnc'om nn'aⁿ na ticuee' n'omna ja. 13 Saã matsjoö ndaa'yo' na nquii na cwiluiiñe

Elías, jnda tyjeeⁿeeⁿ, ndo' tyol'a nn'aⁿ cha'xjeⁿ na l'ue n'omna ñ'eⁿñê ee luaa' matso ljeii 'naaⁿ Ty'o^oots'om na tseixmaaⁿ na catjoom.

Sein'maⁿ Jesús cwii tyochjoo

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Jnda na tquiennⁿda'na yuu ljoo'ndye nt'omcheⁿ nc'iaana, quia jo' nty'iaana na jnda tquie'cañom cwii tmaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye nacañoom naⁿñeeⁿ. Ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwit'moo^o jjeii na tqueⁿ Moisés, na cwila'ñ'eeⁿ ndyueena ñ'eⁿ naⁿñeeⁿ. ¹⁵ Ndo' nn'aⁿ tmaaⁿñeeⁿ quia na nty'iaana jom, t'omna na jeeⁿ tjawee' n'omna. Jla'tyuaa'na, ty'ecatjomndyena jom. Tquiana na xmaⁿñê. ¹⁶ Quia jo' tax'eeⁿ ndaana, tsoom:

—¿Ljo' ñ'oom na jeeⁿ cwila'ñ'eeⁿ ndyuee'yo'?

¹⁷ Cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ naquii' tmaaⁿ naⁿñeeⁿ, t'o^o. Tsoom:

—Maestro, jndyoñ'oⁿya ti'jndaaya ñjaaⁿ, ee maleiñ'oom jndyetia jom ndo' mach'ee na tileicatseineiⁿ. ¹⁸ Ndo' meiⁿyuucheⁿ na m'aaⁿñê quia jnda jnaⁿna' maxjeⁿ matseiquioo jndyetia jom nomtyuaa. Cwilui' chom' 'ñom, mati manqueeⁿ ndei'n'oom, ndo' cwileiquiiñê. Ma'ndiina' jom na tajneiⁿ. Ndo' jnda s'aa ty'oo ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' na catjeii'na jndyetia'ñeeⁿ, saa tîcandaa l'ana.

¹⁹ Quia jo' tso Jesús:

—'O nn'aⁿ na ticala'yu'ya' n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'o^oots'om, ¿cwanti yo macaⁿna' na cwii nljoo'ndyo ñ'eⁿndyo' na m'mooⁿtya ndaa'yo'? ¿Cwanti xuee cwii nndaa nntseiquii ts'o^onya ñ'eⁿndyo'? Quio'ñ'om'yo' tyochjoom'aaⁿ ñjaaⁿñe.

²⁰ Quia jo' tquioñ'omna tyochjoo na m'aa'n Jesús. Ndo' quia nty'iaa' jndyetya Jesús, s'aana' na tyocoñoomñena' tyochjoo'ñee'n. Tiooñê nom-tyuaa, tyotseicantyeenñê ndo' tyocalui' chom' ñom. ²¹ Ta'x'ee Jesús nnom tsotyetyochjoo, tsoom:

—¿Cwanti xuee na luaa' matjoom?

T'õ tsotyeen, tso:

—Xje'n na cachjooñêche'n jna'na'. ²² Ndo' teijndyendi' matseiquioona' jom quii' chom ndo' quii' ndaa, cha cuee'n'e'n. Jo' chii c'oom' na wi' ts'om' ñ'e'ndyô xe'n waa na nndaã nntsa', cateijndei' já.

²³ Tso Jesús nnom:

—Matsu' xe'n nndaã nts'aa. Cha'tso nndaã nluii quia na matseyu' ts'a'n ñ'e'n Ty'oots'om.

²⁴ Quia jo' jndeiiseinei'n tsotyetyochjoo, tso:

—Ja matseyu'a. Cateijndei' ja na nntseyu'yatya.

²⁵ Quia na nty'iaa' Jesús na ntyjantyja jaawijndyendyendi' nn'a'n nacañom'm, quia jo' seitiaa'n'a'n jndyetya'ñee'n, tsoom:

—'U jndyetya na mache' na cantaa nn'a'n ndo' na tileicala'nei'na, matsa'ntjõ'n na calui' ndo' tajom nncja'quie'nnda' naquii' ts'om tyochjoom'aa'n'.

²⁶ Quia jo' jndeiiseixuaa jndyetya. S'aa'n na jee'n tyocoñoomñena' tyochjoo, mana jluee'n'e'n. 'Ndiina' juu cha'cwijom ts'oo. Jo' chii majndyendi' nn'a'n jluena na jnda tue' tyochjoo. ²⁷ Saa Jesús t'uee'n ts'õ tyochjoo'ñee'n, seiwee'n juu. Mañoom' teintyjee'.

²⁸ Jnda jo' tjaquiee' Jesús quii' w'aa. Tju'na' na ñenque'n ñ'e'n nn'a'n na cwila'jomndyendi' ñ'e'nñê. Ndo' ta'x'eeena ñ'oom'ñee'n ñom, jluena:

—¿Chiuu waayuu na já tîcandãã nntjeii'â jndyetyam'aa'n'?

29 Quia jo' tsoom ndaana:

—Cha'na jndyetiesiam'aⁿl, tjaa'naⁿ 'neeⁿ nnda^a
nncwji' jooⁿa xeⁿ nchii na nntseineiⁿ ts'aⁿ nnom
Ty'o^ots'om ndo' na nntseicwejndo'ñe.

Matseicandiinna' Jesús na nncueeⁿ'eⁿ

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Jnda na jlui' Jesús jo' jo' ñ'eⁿ nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ty'ena, teinomna ts'onda^a
Galilea. Saa tical'ue ts'oom na nliu nn'aⁿ na jo'
wjaⁿ. 31 Ee ma'mooⁿ chiuu waa na nntjoom na
cwiluiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na ññequiaa
ts'aⁿ cwenta jom luee nn'aⁿ ndo' nla'cuee' jom
saa xeⁿ jnda ndyee xuee na tueeⁿ'eⁿ maxjeⁿ
nncwando'xcoom. 32 Saa jooⁿa ticala'n^o'na
ñ'oom na tsoom ndo' nquiaana na nnta'x'eeⁿ
nnoom ljo' ñe'ca'm^o'na'.

¿Ñeeⁿ na t'maⁿti cwiluiñe?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Tquiena Capernaum. Ndo' quia na jnda
mam'aⁿna quii' w'aa, quia jo' tax'eeⁿ ndaana,
tsoom:

—¿Cwaaⁿ ñ'oom ñejla'ncjoo'ndyo' ndaa
ntyjee'yo' xjeⁿ na ñetqui^ooya nato?

34 Saa jooⁿa yacheⁿ jla'cheⁿna, ee mayuu'
xjeⁿ na ñejjomndyena nato tyola'ncjoo'ndyena
'ñeeⁿ cwii jooⁿa t'maⁿti cwiluiñe. 35 Jnda na
tjacjoo Jesús, tqueeⁿ'ñê canchoo'wendye jooⁿa na
c'oontyjaa'tina. Tsoom ndaana:

—Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na maqueⁿ ts'om na
nlco'nnomna' juu jo ndaa'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ matsona'
na cju'ñecjeeⁿ ndo' candi'ntjoom ndaa cha'tso
nc'iaaⁿ'aⁿ.

36 Quia jo' t'ueeⁿ cwii tyochjoo, tcoom'm juu xcwe quii'ntaaⁿna. Jndā chii ty'oom juu ndo' tsoom ndāana:

37 —Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na maco'ñom cwii yucachjoo ñequio xueya cha'na yucachjoom'aaⁿ, ja maco'ñom tsaⁿñeeⁿ. Ndo' ts'aⁿ na maco'ñom ja, nchii macandā ñennc̄o maco'ñom. Mati maco'ñom nqueⁿ na jñoom ja.

Ts'aⁿ na m'aaⁿ cantyja 'naaⁿ Jesús

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Tso Juan nnom Jesús:

—Maestro, nty'iaayâ cwii ts'aⁿ na macwji' jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ ñequio xue'. Juu tsaⁿñeeⁿ tyootseijomñê ñ'eⁿndyō jaa. Jo' chii jla'tsaaⁿndyō jom.

39 Sāa tso Jesús ndāana:

—Tala'tsaaⁿndyo' jom ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee ts'iaaⁿ t'maⁿ ñequio xueya, xocats'aana' na ndanquia nntso cwii ñ'oom wi' nacjoya. 40 Ee ts'aⁿ na tic'oom nacjoya, cwiluiñeeⁿ ts'aⁿ na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya. 41 Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na ñnequiaa meiⁿ ñechjoowi' ndaatioo na nncwe'yo' nc'e na cwilaxmaⁿ'yo' cantyja 'naⁿ nnc̄o na cwiluiindyō Cristo, mayuu'cheⁿ waa naya 'naaⁿ tsaⁿñeeⁿ.

Quaaⁿya cwenta na tical'aya natia

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 'Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nts'aa na catseitjoñee cwii ts'aⁿ na cachjoo matseyu' ñ'eⁿndyō, juu tsaⁿñeeⁿ yati xeⁿ cwityeⁿ cwii tsjo'suu xtyoom'm, ndo' catuee' nn'aⁿ jom ts'om ndaaluee. 43 Xeⁿ na wjaañ'oomna' 'u

na matsei'tjoondyu' nnom Ty'ooots'om jnaaⁿ cwii ts'o', catsa' xjeⁿ juuna' cha'cwijom na catyjee' juuna' cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati nntseixmaⁿ na ticantycwii na nncwando' meiiⁿ cha'cwijom na ticandaā' we ts'o' nchiiti na candaā'ndyu' ndo' nncju'na' 'u quii' b'io yuu na tijoom canduu' chom. ⁴⁴ Yuu tijoom cwje canti meiⁿ na nnduu' chom. ⁴⁵ Ndo' xeⁿ wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'ooots'om jnaaⁿ cwii x'e', catsa' xjeⁿ cha'cwijom na catyjee' juuna' cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati nntseixmaⁿ na ticantycwii na nncwando' meiiⁿ cha'cwijom ticandaā' we nc'e' nchiiti na candaā'ndyu' ndo' nncju'na' 'u quii' b'io yuu na tijoom canduu' chom. ⁴⁶ Ndo' tijoom cwje canti meiⁿ na nnduu' chom. ⁴⁷ Ndo' xeⁿ cwe' cantyja na manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'ooots'om, catsa' xjeⁿ cha'cwijom na cwji' ts'omnjom' cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati na nncja'quie' cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om meiiⁿ cha'cwijom na nchjaⁿ nchiiti na candaā' we n'omnjom' ndo' nncju'na' 'u quii' b'io ⁴⁸ yuu na tijoom cwje canti ndo' meiⁿ na nnduu' chom.

⁴⁹ 'Ee ticwii cwii ts'aⁿ nleichjeⁿñê ñequio chom. Cwila'chjeⁿ nn'aⁿ seii quioo' na cwiñe'quiiana na cwila't'maaⁿndyena Ty'ooots'om. ⁵⁰ Jeeⁿ l'ue tsjaaⁿ saa xeⁿ jnda jluu' na chjeⁿna', tjaa yuu cwii nl'ue juuna'. Jo' chii 'o c'om'yo' cha'na tsjaaⁿ na xocalui' na chjeⁿna' quia jo' ñenquii'cheⁿ nleil'uendyo' quii'ntaaⁿ nc'ia'yo' ndo' tjoom' ñ'oom nnc'om'yo' ñ'eⁿndyena.

10

Tintseiyuii' ts'aⁿ ljeii na tocoom
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Cwiicheⁿ cwii ndii' jnaⁿ Jesús Capernaum, tjaaⁿ, tueⁿleⁿ ts'ondaa Judea. Teinoom cwiicheⁿ nantyjaa' jndaa Jordán. Tjomndyennda' cwii tmaaⁿ nn'aⁿ yuu na m'aaⁿ. Quia jo' t'mooⁿ ndaana cha'xjeⁿ na quich'eeⁿ. ² Majuu xjeⁿñeeⁿ tquie'cañom nn'aⁿ fariseos na m'aaⁿ na ñe'cal'ana xjeⁿ jom. Ta'x'leena nnoom:

—¿Aa matsaⁿtjomna' na tsa^{ns}'a nntseityueeⁿleⁿ ljeii na tocoom ñ'eⁿ scoom'm?

³ Jom t'ooⁿ, tsoom ndaana:

—Juu ñ'oom na tqueⁿ Moisés, ¿ljo' matsona' na cal'a'yo'?

⁴ Quia jo' jluena:

—Moisés tquiaaⁿ na wanaaⁿ na nntyuii' ljeii na toco tsa^{ns}'a ñequio scoom'm. Ndo' tsa^{ns}cu nnc'oñoom cwiicheⁿ ljeii na matsona' na macanda cwitoⁿndyena ñ'eⁿ saaⁿaⁿ.

⁵ T'o Jesús ndaana, tsoom:

—Cwe' ee na 'o jeeⁿ quie' n'om'yo', jo' na seiljeii Moisés ñ'oomwaa'. ⁶ Saã cantyjati xuee na to' Ty'oots'om na tqueeⁿ cha'tso, s'aaⁿ tsa^{ns}'a ñ'eⁿ tsa^{ns}cu. ⁷ Ndo' tsoom: “Macwe' jo' na n'ndii tsa^{ns}'a tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ, cha tyeⁿ nnc'oom ñ'eⁿ scoom'm, ⁸ ndo' wendyena ñe'cwii sei' nla'xmaⁿna.” Jo' chii meiiⁿ na we ts'aⁿ ñejla'xmaⁿna saã je' ñecwii ts'aⁿ cwiluiindyena. ⁹ Ndo' nc'e na luaa', seijndaa'ñe nquii Ty'oots'om na ñecwii ts'aⁿ cwiluiindyena, jo' chii ticatsona' na cwe' ts'aⁿ nntseiyuii' na luaa' cwiluiindyena.

10 Ndo' quia na tquiennda'na na waa w'aa, nquiee nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús jla'lcwii'ndyennda'na juu ñ'oomwaa'. 11 Tsoom ndaana:

—Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na nntseyuyii' ljeii na toco ñ'eⁿ scuu' ndo' nncoco ñ'eⁿ cwiicheⁿ yuscu, tsaⁿñeeⁿ waa jnaaⁿ nnom scuu' nc'e na matsona' cantyja 'naaⁿ na cwe' m'aaⁿya ñequio cwiicheⁿ yuscu. 12 Ndo' mati xeⁿ m'aaⁿ cwii yuscu na nntseyuyii' ljeii na toco ñ'eⁿ saa' ndo' nncoco ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a, majo'ti matseijndaa'ñena' na waa jnaaⁿ na m'aaⁿ ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a.

Matio'naa'ñe Jesús yocanch'u

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ndo' tyonquiocho nt'om nn'aⁿ yocanch'u na m'aaⁿ Jesús na catioom l'ooⁿ nacjoona. Saã nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'tia'na nn'aⁿ na tquioch'o yocanch'u'ñeeⁿ. 14 Quia nty'iaa' Jesús na ljo' cwil'ana, seilioo'ñê ñ'eⁿndyena. Tsoom ndaana:

—Ca'ndye'yo' na quiontyjaa' yocanch'um'aⁿ ja. Tilacu'yo' joona, ee yuu na matsa'ntjom Ty'oots'om macanda nnc'ooquiee'ndye nn'aⁿ na ntyjaandye ja cha'na cwil'a yocanch'u. 15 Ñ'oom na mayuu' matsjoo ndaa'yo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na ntyjaañe Ty'oots'om cha'na ntyjaandye yocanch'u ja, ndo' mañequiaañe na matsa'ntjom Ty'oots'om juu, tsaⁿñeeⁿ ndaa nncjaaquiee'ñê cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om.

16 Quia jo' to'ñoom yocanch'u'ñeeⁿ naquii' l'ooⁿ. Tioom l'ooⁿ nacjoona na tio'naaⁿñê joona.

Matseineiⁿ tsaⁿtya ñ'eⁿ Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Tjatjati Jesús nato. Ndo' cwii tsa^{ns}'s'a maleinom na jndyontyjaa' jom. Jndyoco' xtye jo nnoom. Tso:

—'U Maestro na ya ts'a^{ndyu}', ¿ljo' maca^{na}'na' na cats'aa cha nntseixma^{nya} na ticantycwii na nncwa'ndo'a?

18 Ndo' tso Jesús nnom:

—¿Chiuu na matsa' na ya ts'a^{ndyo} ja? Macanda nquii Ty'o^{ots}'om cwiluiiñê na ljo'. 19 'U mantyi' ljeii naqui na matsa'ntjoom. Matsona': "Tinc'om'ya' ñ^en cwiicheⁿ ts'aⁿ. Tintsei'cue' ts'aⁿ. Tinch'uee' 'naaⁿl' ts'aⁿ. Tintseineiⁿl' ñ[']oom na cwe' cantu nacjoo' ts'aⁿ. Tiñenquiu'nn'aⁿl' ts'aⁿ. Catseit'maaⁿndyu' tsotye' ñ[']eⁿ tso'ndyo'."

20 Tsaⁿl'ñeeⁿ tsoom nnom Jesús:

—Maestro, cha'tso ñ[']oommeiⁿl' matseicandaya xjeⁿ na cachjoondyochaⁿ.

21 Jesús nty'iaaⁿl'aⁿ nnom tsaⁿl'ñeeⁿ. S'aana' na jeeⁿ wi' ts'oom juu. Tsoom nnom:

—Cwii waa na matseitjoo^{na}' 'u. Cja', cajnda^{aa}' cha'tso 'naⁿl'. S'om'ñeeⁿ quiaa' ndaa ndyeñeeⁿl'. Quia jo' nnc'oom' na tyandyu' nandye cañoom'luee. Ndo' caljoya ts'om' nawil' na nntjom' hasta meiiⁿ xeⁿ nntseicuee'na' 'u. Candyo'tsei'jomndyu' ñ[']eⁿndyo.

22 Jnda na jñeeⁿ ñ[']oomwaa' quia jo' jeeⁿ sei'ndaa'na' ntyjeeⁿ. Tjaaⁿ na chjoo' ts'oom ee jeeⁿ jndye 'naaⁿl'aⁿ niom.

23 Quia jo' taqueⁿ Jesús ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ nacañom'm na cwila'jomndye ñ[']eⁿñê. Tsoom nda^{ana}:

—Nn'aⁿ na tyandye jeeⁿ ndya' jndei'na' na ññe'quiandyena na nntsa'ntjom Ty'o^{ots}'om joo^{na}.

²⁴ Jnda na jndyena ñ'oomwaa', seitsa'na' jooa. Quia jo' tsonnaa'n'a' ndaana:

—O nn'a'ya, joo nn'a' na quit'ma' n'om 'na' jee' jndei'na' na ññe'guiandyena na nntsa'ntjom Ty'oots'om jooa. ²⁵ Jndei'tina' na nncju'ñecje cwii tsa'ntya na nntsa'ntjom Ty'oots'om jom, nchi-iti na nncwicandii'ñe quioo' camello tsue' x'e tsei'nchquia.

²⁶ Jnda na jndyena ñ'oomwaa' yache' seiñ'ee'ñ'e'na' jooa. Ta'x'eendye che'nquieena ndaa ntyjeena, jluena:

—Quia jo' ¿ñee' ts'a' nnda' nlui'n'maa'ñe?

²⁷ Nty'iaa' Jesús ndaana, tsoom:

—Tijoom canda' nncwji'n'maa'ñe che'nquii ts'a'. Macanda' nquii Ty'oots'om nnda' nncwji'n'maa'ñe ts'a'. Ee tjaa'na' cwii na xocanda' nnts'aa'.

²⁸ Ndo' tso Pedro nnom Jesús:

—Aa ndi' Ta, já jnda' ndyaayâ cha'tso 'naa'nyâ na cwitsaantyjooyâ naxe'.

²⁹ Tso Jesús ndaana:

—Candy'e'yo' nntsjo' ñ'oom na mayuu'che'. Mei'ncwi'ñee'che' ts'a' na ma'ndii waa', oo ti'nquio oo ndyencjo, oo tsotye, oo tsondyee, oo scuu' oo ntseinda, oo ndyuaa' nc'e na matseijomñe ñ'oom na mañequia na macwji'n'maa'ñe Ty'oots'om nn'a', ³⁰ juu tsa'ñee' tiempomeii'ñe nnc'o'ñoom sia'nto ndii'che' l'a'n'a', ti'nquioom, ndyencjoom, loñee', ntseinaa', ndyuaa'n'a' ñequio na nnta'wi' nn'a' jom. Saa' ncuee na cwii nndyona', ticanty-cwii na nncwanoom'm. ³¹ Ee jndye nn'a' m'a' na cwila'tiuu nquiee na t'ma' cwiluiindy'e, saa' nncue'ntyjo' na nncju'cjena' jooa. Ndo' jndye

nn'aⁿ m'aⁿ na maju'cjena' saa ndanquia nntsei-wendyena' jooa.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿeⁿ
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Jesús ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ñjomndyena nato na cwi'oona Jerusalén. Jom wjaajñeeⁿ jo ndaana. Jeeⁿ matseiñ'eeⁿna' jooa ndo' cwicatyena na cwi'oontyona naxeeⁿeⁿ. Quia jo' tjei'ñooⁿ nn'aⁿ na canchoo'wendye, tooⁿoⁿ na matseineiⁿ ndaana chiuu waa na nntjom nqueⁿ. ³³ Tsoom:

—Queⁿyo' cwenta, macwitsaawaaya Jerusalén. Ndo' ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee ññequiaa ts'aⁿ cwenta ja luee ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés na nla'jndaa'ndyetyeⁿna na nnc'ioⁿ ndo' ññe'quiiana cwenta ja luee nn'aⁿ na nchii judíos. ³⁴ Ndo' naⁿñeeⁿ nneiⁿncona ndo' njñomna ndaajnaⁿ ja. Nntjaa'na ja ñ'eⁿ tjaⁿtsei' ndo' nla'cuee'na ja. Saa xuee jndā ndyee nncwa'ndo'xcō.

Jacobo ñ'eⁿ Juan cwitaⁿna cwii naya
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Quia jo' ntseinda Zebedeo, Jacobo ñ'eⁿ Juan tquiontyaa'na Jesús, jluena:

—Aa ndi' Ta, l'ue n'oōⁿnyâ na ññequiaa' cwii naya na cwitaaⁿnyâ njom'.

³⁶ Tsoom ndaana:

—¿Ljo' l'ue n'om'yo' na cats'aa' o'?

³⁷ T'oōna nnoom, jluena:

—Quia jndā mam'aaⁿ yuu na matseit'maaⁿñena' 'u, quiaa' na cwii jâ nncwacatyeeⁿ

ntyja' ntyjaya ndo' cwiicheⁿ jâ nncwacatyeeⁿ
ntyjatymaaⁿl.

³⁸ Quia jo' matso Jesús ndaana:

—'O maxjeⁿ ticala'noⁿ'yo' ljo' cwitaⁿ'yo' nooⁿ.
Na wi't'maⁿ na nncwinooⁿ, ¿aa ndaa nnaⁿndyo'?
¿Aa ndaa nljoya n'om'yo' na nla'cwjee nn'aⁿ 'o
cha'xjeⁿ na jnda ljoya ts'ooⁿ na nla'cuee'na ja?

³⁹ Joona t'ooⁿna, jluena:

—Ndaa.

Tsoom ndaana:

—Mayuu' macaⁿna' na mañejuu nawi' na
nncwinooⁿya, nncwi'nom'yo'. Ndo' macaⁿna'
na caljoya n'om'yo' na nla'cwjee nn'aⁿ 'o cha'na
cwiljoya ts'ooⁿ na nla'cuee'na ja. ⁴⁰ Saa nchii
nncq tseixmaⁿya na nntseijndaa'ndyo 'ñeeⁿ juu
nncwacatyeeⁿ ntyjaa'a ntyjaya oo ntyjatymaaⁿl.
Nquii Ty'ooots'om nñequiaaⁿ naya'ñeeⁿ ndaa nn'aⁿ
na jnda seijndaa'ñê na nnto'ñoom juuna'.

⁴¹ Ndo' joo nquindye naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿ Jesús to'na tyola'wjeena we nc'iaana Jacobo
ñ'eⁿ Juan. ⁴² Jo' chii Jesús tcwaaⁿ joona, tsoom
ndaana:

—'O manquiu'yo' nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
cwii cwii tsjoomnancue cwila's'andyena
ndaa nn'aⁿ na cwitsa'ntjomna. Ndo' nn'aⁿ
na cwiluiit'maⁿndye cwiqueⁿna xjeⁿ nn'aⁿ na
m'aⁿ nacje 'naaⁿna. ⁴³ Saa nchii laa'ti' nl'a'yo'
quii'ntaaⁿ'yo'. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na ntyjaa'
ts'om na nnc'oom na t'maⁿñe quii'ntaaⁿ'yo',
tsaⁿñeeⁿ matsona' na jom candi'ntjoom ndaa'yo'.
⁴⁴ Ndo' 'ñeeⁿ juu quii'ntaaⁿ'yo' na maqueⁿ ts'om
na juu nlco'nnomna' jo ndaa'yo', matsona' na
cateijndeii 'o. ⁴⁵ Ee ja na cwiluiindyö ts'aⁿ na jnaⁿ

cañoom'luee jndyoo na nndi'ntjooⁿya ndaa nn'aⁿ, nchii na ndye'ntjom nn'aⁿ nooⁿ. Ndo' jndyoo na nñequiaandyo na c'io na nntiooⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye cha nndyaandyena jnaaⁿna na waa.

Matsein'maⁿ Jesús tsaⁿnchjaaⁿ na jndyu Bartimeo

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ndo' tquiena tsjoom Jericó. Jnda jo' majaa-calui' Jesús ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê ndo' ñequio cwii tmaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye. Juu xjeⁿñeeⁿ wacatyeeⁿ tsaⁿnchjaaⁿ Bartimeo 'ndyoo nato. Jom jnda Timeo. Macaaⁿ ljo' na nleil'uee'ñê.
⁴⁷ Quia na jñeeⁿ na mawinom Jesús ts'aⁿ Nazaret, toqⁿoⁿ na matseixuaⁿ, tsoom:

—'U Jesús, na cwiluiindy' tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo', c'oom' na wi' ts'om' ja.

⁴⁸ Jndye nn'aⁿ jla'tia'na jom na catseicheeⁿ, saa jom yacheⁿ tyotseixuaatyeeⁿ, tsoom:

—'U, na cwiluiindy' tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo', c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndyo.

⁴⁹ Jesús tjameintyjeeⁿeⁿ, tsoom:

—Cwaⁿyo' jom.

Quia jo' tcwaⁿna tsaⁿnchjaaⁿ, jluena nnoom:

—C'om't'maaⁿndy' ts'om'. Quicantyja' ee macwaaⁿ 'u.

⁵⁰ Ndo' jom cwe' tju'toom liaa na wanjoom'ñê, teicantyjaaⁿ, tjaaⁿ na m'aaⁿ Jesús. ⁵¹ Tax'ee Jesús nnoom:

—¿Aa waa na nntsa' ja?

T'o tsaⁿnchjaaⁿ, tsoom:

—Jeeⁿ 'u Ta, l'ue ts'oⁿ na nleitquioya.

⁵² Tso Jesús nnoom:

—Cja'to'. Jnda n'maⁿ nc'e na matsei'yu' ñ'eⁿndyo.

Mañoom' teitquioom'm. Tjantyjoⁿ naxeⁿ Jesús na ty'ety'etina nato.

11

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Jnda ty'ewindyoona Jerusalén na ndyoo' tsjoom Betfagé ñequio Betania. Tquiena ndyeyu ta Olivos, quia jo' jñom Jesús we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na c'oona l'aa. ² Tsoom ndaana:

—Catsaaquie'yo' tsjoom chjoo la'ñeⁿ. Quia na jnda squie'yo' mantyjacheⁿ nliu'yo' cwii snom xcoo na ñjom. Juuyo' quioo' na mei'jom ndii' tyooljo ts'aⁿ. Cala'na'yo' ndo' quio'ñ'om'yo' juuyo' luaa. ³ Xeⁿ m'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na nntso ndaa'yo' chiuu na luaa' cwil'a'yo', candu'yo' nnom na nquii tsaⁿ na matsa'ntjom 'o tjoⁿñê snom'ñeeⁿ ndo' mantyja nntseicwanomnaaⁿaⁿ juuyo'.

⁴ Quia jo' ty'ena, jliuna snom xcoo na ñjomyo' 'ndyoots'a waa' ts'aⁿ 'ndyoo nato. Ndo' jlacanaⁿ na juuyo'.

⁵ Jlué nt'om nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo':

—¿Ljo' cwil'a'yo'? ¿Chiuu na cwilacana'yo' snom xcoom'aaⁿ?

⁶ Joonā t'oona ndaa naⁿñeeⁿ cha'xjeⁿ na jnda tso Jesús na caluena. Quia jo' 'ndye naⁿñeeⁿ na c'oona.

⁷ Ty'eñ'omna snom xcoo na m'aaⁿ Jesús. Tioona liaana naxeⁿyo', jnda jo' tjaljoom juuyo'. ⁸ Jndye nn'aⁿ tyotsa'na liaana ts'om nato na wjaⁿ, ndo' nt'om tyotyje tso, tyotsa' joonā' ts'om nato'ñeeⁿ.

9 Ndo' nn'aⁿ na cwi'oojndyee ñequio nn'aⁿ na cwi'oontyjo, ñequii'cheⁿ tyola'xuaana, tyoluena:

—Matseit'maaⁿñena' tsaⁿm'aaⁿ. Matio'naaⁿñena' jom na macwjee'cañoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ Ta Ty'oots'om. 10 Matio'naaⁿñena' jom na nntsa'ntjoom cha'xjeⁿ na ñesa'ntjom welooya David tiyo. Matseit'maaⁿñena' Ty'oots'om nandyee cañoom'luee.

11 Tjaquiee' Jesús naquii' tsjoom Jerusalén. Tjaaⁿ wats'om t'maⁿ. Ndo' quia jnda nty'iaaⁿaⁿ ndiocheⁿ naquii' wats'om quia jo' tjalcweeⁿeⁿ Betania ñ'eⁿ nn'aⁿ na canchoo'wendye ee na jnda tmaaⁿ.

*Ñ'oomwi' tju' Jesús nacjoo' ts'oom higuera
(Mt. 21:18-19)*

12 Teincoo cwiiicheⁿ xuee quia na m'aⁿna nato na jnaⁿna Betania, jndyo na ñe'jndo' Jesús. 13 Nty'iaa'tquiaaⁿ cwii ts'oom higuera na niom tscoo'na'. Seicandyoo'ñê, tjacanty'iaaⁿaⁿ aa nljeiiⁿ ta na nlqueeⁿ. Saa quia na tue'cañoom, cwe' tscó ljeiiⁿ ee tjoocheⁿ na nncue' ta. 14 Tsoom nnom ts'oom'ñeeⁿ:

—Tajom xuee nntsa'nnda' ta na nlquii ts'aⁿ.

Ndyecheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na luaa' ñ'oom tsoom.

*Macwji' Jesús nn'aⁿ na wi'ndye naquii' wats'om t'maⁿ
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

15 Jnda na tquiennda'na Jerusalén, quia jo' cwiiicheⁿ cwii ndii' tjaquiee' Jesús naquii' wats'om t'maⁿ. Jo' jo' niom jndye nnom 'naⁿ ñ'eⁿ quioo' na cwindaaⁿ nn'aⁿ ndo' cwila'jnda nn'aⁿ na macaⁿna' jooⁿa na cwila't'maaⁿndyena Ty'oots'om. To'

Jesús na tyocwjee^{nl}eⁿ na^{nl}ñeeⁿ ch'^en. Tyotseican-tqueeⁿ meiⁿsa 'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'jndyoondye s'om, ñequio ntsula 'naaⁿ nn'aⁿ na cwindaa cantu'.
 16 Meiⁿ tatinguiaaⁿ na nncwinom nn'aⁿ tach'ee^{nl} wats'om t'maⁿ na cwilei'chona 'naⁿ. 17 T'mooⁿ ndaa na^{nl}ñeeⁿ, tsoom:

—Aa nchii mawaa ljeii 'naa^{nl} Ty'ooots'om na matsona': “W'aya tseixmaⁿna' w'aa yuu cha'tso nn'aⁿ tsjoomnancue cwila'neiⁿna nnom Ty'ooots'om.” Saa 'o cwil'a'yo' juuna' cha'cwijom tsue'tsjo' yuu na cwicatoo'ndye naⁿcanty'ue.

18 Ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, quia tyondyena na luaa' matso Jesús, tyol'ueendyena chiuu ya nl'ana na nla'cuee'na jom. Saa nguiaana na nnt'uena jom ee na cha'tsondye nn'aⁿ jeeⁿ tjawee' n'om ñ'oom na tyo'mooⁿ ndaa. 19 Ndo' ticwii tmaaⁿ tyocalui' Jesús Jerusalén.

Tcaaⁿ ts'oom higuera

(Mt. 21:20-22)

20 Teincoo cwiicheⁿ xuee tei'nomnnda'na x'ee ts'oom higuera'ñeeⁿ. Nty'iaana na jnda tcaaⁿñ'eⁿna' xjeⁿ quii' nch'ioo'na'. 21 Quia jo' tjañjoom' ts'om Pedro, tsoom nnom Jesús:

—Canty'ia' Maestro, ts'oom na tju'wi' ñ'oom nacjoo' jnda tcaaⁿñ'eⁿna'.

22 T'o Jesús, tsoom:

—C'om'yo' na cwilayu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'ooots'om. 23 Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoq, meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na ñe'cwii waa na matseitiuu ndo' matseyoom'm naquii' ts'oom na nluii cha'xjeⁿ na matsoom, nntsoom nnom sjowaa': “Quicantyja', cja', cju'ndyu' ts'om

ndaaluee.” Ndo' nluui cha'xjeⁿ na matsoom.
²⁴ Cwe' jo' matsjoo ndaa'yo', cha'tso na cwitaⁿ'yo'
 quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'o^ots'om, calayu'yo'
 na cwito'ñoom'yo' jooⁿ!', quia jo' nnto'ñoom'yo' na
 cwitaⁿ'yo'. ²⁵ Ndo' quia xcwe na matsei'neiⁿ nnom
 Ty'o^ots'om xeⁿ waa na mach'een^a' 'u ñ'eⁿ x'ia',
 catseit'maⁿ ts'om' jom, cha mati Tsotye' na m'aaⁿ
 cañoom'luee, nnda^a nntseit'maⁿ ts'oom 'u jnaⁿ
 na waa. ²⁶ Ee xeⁿ 'u tiñe'catseit'maⁿ ts'om' x'ia',
 mati Tsotye' na m'aaⁿ cañoom'luee xocatseit'maⁿ
 ts'oom 'u juu na matsei'tjo^ondyu'.

*Cantyja 'naaⁿ najndeii na matseixmaⁿ Jesús
 (Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

²⁷ Quia jo' cwiicheⁿ ndii' tquiennda'na
 Jerusalén. Ndo' yocheⁿ na matseicaañe Jesús
 nomch'eⁿ wats'om t'maⁿ ty'entyjaa' ntyee
 na cwiluiitquiendye jom, ñequio nn'aⁿ na
 cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ na
 cwiluiitquiendye ndaaⁿ nn'aⁿ judíos. ²⁸ Ta'x'eena
 nnoom:

—¿Ñeeⁿ najndeii ñ'eⁿ na tjei' na'ñeeⁿ wats'om?
 Ndo' ¿ñeeⁿ tquiaa na matsei'xmaⁿ juuna'?

²⁹ Tso Jesús ndaana:

—Mati nncwax'a ja cwii ñ'oom ndaa'yo'.
 Cat'o'yo' nooⁿya quia jo' mati ja nntsjo^o ndaa'yo'
 'ñeeⁿ juu tquiaa najndeii na matseixmaⁿya na
 s'aaya na ljo'. ³⁰ Juu na tyotseits'oomñe Juan
 nn'aⁿ, ¿yuu jnaⁿ najndeii na tyotseixmaaⁿ? ¿Aa
 na m'aaⁿ Ty'o^ots'om? oo ¿aa nn'aⁿ jlue na ljo'
 cats'aaⁿ? Cat'o'yo'.

³¹ Quia jo' to'na na tyola'neiⁿ cheⁿnquieena, ty-
 ola'ñ'eeⁿ ndyueena. Jluena:

—¿Chiuu l'uuyoo? Xeⁿ nl'uuya juu najndei
na tyotseixmaaⁿ jnaⁿna' na m'aaⁿ Ty'o^oots'om,
quia jo' majo'to nntso Jesús ndaaya: “¿Chiuu na
ticalayu'yo' ñ'oom na tyoñequiaaⁿ?” ³² Ndo' xeⁿ
nl'uuya na jnaⁿna' cwe' ee na nn'aⁿ jlue na ljo'
cats'aaⁿ, ¿chiuu nntjooⁿyoo?

Luaa' jla'tiuuna na nquiaana nn'aⁿ na
jndyendye. Ee cha'tsondye nn'aⁿ cwila'yu' na
mayuu'cheⁿ Juan cwiluiñê profeta. ³³ Jo' chii
t'oona nnom Jesús, jluena:

—Aa jâ maxjeⁿ ticaliuuyâ.

Tsoom ndaana:

—Mati ja xocatsjoo ndaa'yo' ñeeⁿ tquiaa najn-
deii na matseixmaⁿya na mats'aa ts'iaaⁿmeiⁿ.

12

Nn'aⁿ na tyol'a cwenta l'oontjom

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Quia jo' to' Jesús na tyotseineiⁿ ñ'oom tjañoom'
ndaa naⁿñeeⁿ. Tsoom:

—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ. Jnoom'm l'o^o tauva nnom
tyuaaⁿaⁿ. S'aaⁿ tiom ndiocheⁿ nnom ntjoom'm.
Mati s'aaⁿ cwii peila na nnc'oocue ndaa na jnda
'ndiindyena taⁿñeeⁿ. Na macanda s'aaⁿ cwii tat-
siaⁿndye yuu na nnts'aa ts'aⁿ cwenta ntjoom'm.

'Ndo' teijneiⁿ tyuaaⁿaⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na nl'a
ts'iaaⁿ, jnda jo' tjayaaⁿ cwiicheⁿ ndyuaa. ² Quia
na jnda tquie ntjom, jñoom cwii mosoom'm yuu
m'aⁿ nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ tyuaaⁿaⁿ na ññeeⁿquia
naⁿñeeⁿ ta na tseixmaⁿ cwentaaⁿaⁿ. ³ Saa joona
yacheⁿ t'uena moso'ñeeⁿ, cwajndii tyotjaa'na
juu. Jñoomna juu na meiⁿcwii tjaa ljo' tjañoom.

⁴ Quia jo' jñomnaaⁿaⁿ cwiicheⁿ mosoom'm. Juu

tsaⁿñeeⁿ jñomna ljo'. Jla'quiee'ndyena xqueⁿ ndo' tyola'jnaaⁿna juu. ⁵ Saa ts'aⁿ na 'naaⁿ tyuaa jñomnaaⁿaⁿ cwiicheⁿ mosoom'm, tsaⁿñeeⁿ jla'cuee'na jom. Ndo' malaa'ti' l'ana ñequio jndye nt'omcheⁿ mosoom'm na jñoom. Tjaa'na nt'om naⁿñeeⁿ ndo' nt'om jla'cwjeena.

⁶ Ñecwii ts'aⁿ cwii m'aaⁿ na matseitoom na njñoom, nquii jnaaⁿ jo', na jeeⁿ candya' ts'oom. Tsaⁿñeeⁿ jñoom na macanda, ee luaa seitoom: "Matsona' na nla't'maaⁿndyena ti'jndaaya." ⁷ Saa nquiee nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ tyuaaⁿaⁿ, tyoluena ndaa ntyjeena: "Juu tsaⁿm'aaⁿ n'ljo ntjomwaañe l'ooⁿ ee jom jnda nquii ts'aⁿ na 'naaⁿ tyuaawaa. Chiuu ticala'cuaa'a tsaⁿm'aaⁿ cha jaa nljona' 'naaⁿya." ⁸ Jo' chii t'uena tsaⁿñeeⁿ, jla'cuee'na jom. Ty'ecatquiee'na jom tquia nnom ntjom'ñeeⁿ.

⁹ Quia jo' tax'ee Jesús ndaana, toom:

—Nquii ts'aⁿ na 'naaⁿ tyuaa'ñeeⁿ, ¿chiuu nnts'aaⁿ? Maxjeⁿ nñoom, nntseicwjeⁿ naⁿñeeⁿ ndo' nñequiaaⁿ tyuaaⁿaⁿ ndaa nt'omcheⁿ nn'aⁿ na nl'a ts'iaaⁿ.

¹⁰ ¿Aa tyoola'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ Ty'ooots'om na matsona':

Majuuto tsjo' na tixocwil'ue nquiu luañeⁿ na cwil'a tsiaⁿtsjo',

jnda mawacatyeeⁿna' nqui tsiaⁿtsjo'?

¹¹ Nquii Ta Ty'ooots'om seijndaa'ñe na ljo' ndo' jeeⁿ cwijaawee' n'ooⁿya na cwinty'iaaya na luaa' tuii.

¹² Ndo' nn'aⁿ na tyondye ñ'oommeiⁿ tyoqueⁿndyena na nnt'uena Jesús, ee jla'noⁿna na cjoo joona seineiiⁿ ñ'oom tjañoom'waa'. Saa

nquiaana nn'aⁿ na jndyendye, cwe' jo' 'ndyena jom, mana ty'ena.

¿Ñeeⁿ nnom ññe'quiaana ts'iaaⁿndaqana?

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Jndanquia nn'aⁿ fariseos jñoomna cwantindye ncl'iaana ñequio nn'aⁿ 'naaⁿ Herodes na m'aaⁿ Jesús. Naⁿñeeⁿ nnc'omna cwenta ñ'oom na matseineiⁿ cha nndaq̄ nnt'uiina' jom cantyja 'naaⁿna'. ¹⁴ Jnda na tquiena na m'aaⁿ, jluena nnoom:

—Maestro, nquiuuyâ na maxjeⁿ ñ'oom na mayuu' matsei'neiⁿ ndo' ñecwii xjeⁿ mache' ñequio meiⁿnquia nn'aⁿ ee titseiñ'oom'ndyu' ljo' waa na cwiluiindyena. Mayuu' ñ'oom na ma'moq̄ⁿ cantyja 'naaⁿ natoo' Ty'oq̄ts'om. ¿Aa matsaⁿntjomna' na nntioq̄ⁿya ts'iaaⁿndaq̄aya nnom César, oo aa ticatsaⁿntjomna'? ¿Aa laxmaaⁿya na catioq̄ⁿya jo' oo aa ticalaxmaaⁿya?

¹⁵ Ndo' sei'noⁿ Jesús na cwe' cwilueyana. Tsoom ndaqa:

—¿Chiuu na ñe'cat'ue'yo' ja? Quia'yo' cwii tsjo'ñjeeⁿ denario na nnty'iaya.

¹⁶ Tquiiana cwii denario ndo' jnda na nty'iaaⁿaⁿ tsoom ndaqa:

—¿Ñeeⁿ 'ndyoo nnom luaa? Ndo' ¿ñeeⁿ xuee' teiljeii luaa?

Ndo' t'oona, jluena:

—Tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ, César.

¹⁷ Ndo' tsoom:

—Catiom'yo' ts'iaaⁿndaq̄'yo' nnom César yuu na tseixmaⁿna' cwentaaⁿaⁿ. Ndo' mati quia'yo' cwentaa' Ty'oq̄ts'om yuu na tseixmaⁿna' cwentaa' nqueⁿ.

Tjawee' n'omna ñ'oom na t'ooⁿ saa tiya nquiuna na ticat'uiina' jom.

Cwita'x'eena cantyja na nntando'nnda' nn'a'
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Jnda jo' tquio nt'om nn'aⁿ saduceos na m'aaⁿ Jesús. Naⁿñeeⁿ ticala'yu'na na nnta'ndo'xco nn'aⁿ na jnda tja. Ta'x'eena nnoom, jluena:

¹⁹ —Maestro, waa ljeii na 'ndii Moisés luaya na matsona' xeⁿ tue' cwii tsa^{ns}'a ndo' 'ndiina' scuu' na ñenquii, tjaa'naⁿ ndana, quia jo' tyjee ts'oo'ñeeⁿ cocoom ñ'eⁿ scuu' xioom. Nnc'om ntseinaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ cha nntseinoomñê na tjaa ntseinda xioom t'om. ²⁰ Tyom'aⁿ ntquiee' naⁿnom na ñenquii ts'aⁿ ntseinda. Juu tsaⁿtquiee tocoom saa tyuaa' tueeⁿ'eⁿ, tjaa'naⁿ ndana ñ'eⁿ scoom'm. ²¹ Quia jo' tsaⁿ na jnda we tocoom ñ'eⁿ scuu' xioom saa mati jom tueeⁿ'eⁿ ndo' tjaa'naⁿ ndana ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ. Mati tsaⁿ na jnda ndyee tocoom ñ'eⁿ scuu' xioom ndo' majo'ti tjoom. ²² Malaa'ti' cha'tso ntquiee'ndye naⁿnom'ñeeⁿ tuncona ñequio yuscu'ñeeⁿ ndo' majo'ti quia tjana, tjaa'naⁿ ndana ñ'eⁿñe. Ndo' na macandā tue'to yuscu'ñeeⁿ. ²³ Ñe'cata'x'aayâ njom', Ta, quia na nnta'ndo'xco cha'tso nn'aⁿ na jnda tja, quia jo' ¿'ñeeⁿ cwiindye joona na nluii scuu' yuscu'ñeeⁿ? Ee jom ñet'oom scuu' cha'tso na ntquiee'ndye naⁿñeeⁿ.

²⁴ Matso Jesús ndaana:

—Aa nchii ñ'oomwaa' matseicanooⁿ'na' na tixcwe cwitjei'yo' cwenta, ee meiiⁿ na cwila'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ' Ty'ooots'om saa ticala'noⁿ'yo' ljo' ma'moⁿ'na'. Meiⁿ cantyja 'naaⁿ' najndeii na matseixmaaⁿ. ²⁵ Ee quia na

nnta'ndo'xco nn'aⁿ na jnda tja taxoc'unconnda' meiⁿ naⁿnom, meiⁿ naⁿlcu ee nnc'omna cha'na ángeles na m'aⁿ cañoom'luee. ²⁶ Saa cantyja 'naaⁿl ñ'oom na nnta'ndo'xco nn'aⁿ na jnda tja, ¿aa chii jnda ñejla'naⁿyo' libro na seiljeii Moisés yuu na matseineiⁿna' cantyja 'naaⁿl ts'oom nioom na nty'iaaⁿaⁿ? Jo' jo' xcwe naquii' ntsaachom na cwico ts'oom'ñeeⁿ, teic'uaa na matseineiⁿ Ty'o^oots'om nnoom, tso: “Ja cwiluiindy^o Ty'o^oots'om cwentaa' Abraham, Isaac ndo' Jacob.” ²⁷ Jo' chii caliu'yo' na cwita'ndo' naⁿñeeⁿ ee jom nchii cwiluiiñê Ty'o^oots'om cwentaa l'oo. Jom cwiluiiñê Ty'o^oots'om cwentaa nn'aⁿ na cwita'ndo'. Cwe' jo' ma'moⁿna' na 'o mei'chjoo ticala'noⁿyo'.

Ñ'oom na matsa'ntjom Ty'o^oots'om na t'manti tseixmaⁿna'

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Cwii ts'aⁿ na ma'moⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés tyjee'cañoom na m'aⁿ nn'aⁿ saduceos'ñeeⁿ. Tyondiiñecheeⁿ cha'tso ñ'oom na tyola'neiⁿna ndo' tyoqueeⁿ cwenta na jeeⁿ xcwe ñ'oom t'o Jesús ndaana. Tax'eeⁿ nnom Jesús, tsoom:

—Quii'ntaaⁿ cha'tso ñ'oom' Ty'o^oots'om na matsa'ntjomna', ¿cwaaⁿ cwii joona' na t'manti tseixmaⁿna'?

²⁹ T'o Jesús, tsoom:

—Luua matso ñ'oom na t'manti: “Candyeyo', 'o nn'aⁿ Israel. Nquii Ta Ty'o^oots'om cwentaaya, macanda ñenqueⁿ cwiluiiñê na matsa'ntjoom. ³⁰ C'oom' na candya' ts'om' Ta Ty'o^oots'om cwenta' ñequio na xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa na jnda ntyji', ñequio cha'waa na jndo'ya ts'om',

ndo' ñequio cha'waa najndu'." Luaa' ñ'oom na t'maⁿti na matsaⁿ'ntjomna'. ³¹ Ndo' ñ'oom na jnda we matseijomna' ñ'oom'ñeeⁿ. Luaa matsona': "C'oom' na wi' ts'om' nc'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'. Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ ñ'oom na t'maⁿti na matsaⁿ'ntjomna' cha'na ñ'oommeiⁿ."

³² Quia jo' t'o tsaⁿ'ñeeⁿ na ma'moⁿ ljeii na tqeⁿ Moisés, tsoom:

—Maxjeⁿ ya, 'u Maestro. Luaa' ñ'oom na mayuu' matsu' na ñecwii Ty'o^ots'om. Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ na matsaⁿ'ntjom, macandaⁿ jom. ³³ Ndo' na nnc'oom ts'aⁿ na candya' ts'oom Ty'o^ots'om ñequio na xcwee'ya ts'oom, ñequio cha'waa na jndo'ya ts'oom, ñequio cha'waa na jnda ntyjeeⁿ, ndo' ñequio cha'waa najneiⁿ, ndo' mati na nnc'oom na wi' ts'oom nc'iaaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ jnda ntyjii nqueⁿ, cha'tso nmeiⁿ l'ueti nchiiti quioo' na nlco na mañequiaa ts'aⁿ nnom Ty'o^ots'om ñequio meiⁿnquia nt'omcheⁿ na cwiñe'quia nn'aⁿ na cwila't'maaⁿndyena jom.

³⁴ Jnda na nty'iaa' Jesús na jndo' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom na t'o, tsoom nnom:

—Jnda teindyoo' na nñequiaandyu' na nntsaⁿ'ntjom Ty'o^ots'om 'u.

Jnda jo' tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ cwii jnda^a ts'om na nncwax'eti.

*Cristo cwiluiñê Jnda Ty'o^ots'om
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

³⁵ Cwiicheⁿ ndii' na tyom'aaⁿ Jesús naquii' wats'om t'maⁿ na tyo'mo^ondaⁿ nn'aⁿ, tsoom:

—Nquiee nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés cwiluena na nquii Cristo cwiluiiñê tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo'. ³⁶ Saa manquiti David cantyja na t'moⁿ Espíritu Santo nnoom tsoom na Cristo cwiluiiñê Ta na matsa'ntjom jom. Tsoom:

Nquii Ta Ty'ooots'om tsoom nnom juu Ta na matsa'ntjom ja:

“Cajmaⁿ ntyjaa'a ntyjaya yuu na matseit'maaⁿñena' 'u hasta xjeⁿ na jnda tsá'a nn'aⁿ na jndoo 'u na c'omna nacje 'naⁿ.”

³⁷ Cwe' jo' mawax'aaya ndaa'yo' ¿chiiu waayuu na cwiluiiñê Cristo tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo' ee manquiti David tsoom na juu cwiluiiñê Ta na matsa'ntjom jom?

Ndo' jndyendye nn'aⁿ ñequio na neiiⁿna tyondyena ñ'oom na seineiiⁿ.

Matseitia' Jesús nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Naquii' ñ'oom na tyo'mooⁿ, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ee joona jeeⁿ cjaawee' ñ'omna na nnc'o'nomna na cwee'na liaa jnda na tei'ncoo ndo' na nntaⁿ nn'aⁿ lueena na nla't'maaⁿndye joona ñequio na jndoo'cheⁿ nn'aⁿ. ³⁹ Joona jeeⁿ ñe'cwindyuaandyena ntsulá nacañoomticheⁿ naquii' lan'om ndo' majo'ti cwil'ana quia na cwicwa'na na waa xuee. ⁴⁰ Mati cwitjeii'na 'naaⁿ yolcu na jnda ljondye na tjá s'aa, ndo' cha nntseicu'na' na luaa' la'xmaⁿna, jeeⁿ yo

cwila'neiⁿna nnom Ty'o^ots'om. Jo' t'manti
nnt'uiiweeⁿeⁿjoona.

Tsjō'ñjeeⁿ na tquiaa yuscu na jñeeⁿñê
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Cwii xuee wacatyeeⁿ Jesús ndyeyu na meintyjee' castom na cwituee' nn'aⁿ s'om cwentaa' wats'om t'maⁿ. Nty'iaa'cheeⁿ na cwitioom nn'aⁿ s'om ts'om castom ndo' na jndye naⁿtya t'maaⁿ s'om cwitioomna. ⁴² Mati tyje'cañoom cwii yuscu na jnda ljoñe. Jeeⁿcheⁿ ndya' jñeeⁿñê. Tjacjoom'm we tsjō'ñjeeⁿ chjoo s'om wee na meiⁿchjoo tit'maaⁿ!. ⁴³ Chii t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom nda^ana:

—Na mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, yuscum'aaⁿ ts'aⁿ na jnda tue' saa' ndo' jeeⁿ jñeeⁿñê, saa t'maaⁿti tjoom'm ts'om castom, nchiiti cha'tso nt'omcheⁿ. ⁴⁴ Ee cha'tsondye na^maⁿ tiomna s'om na cwe' waljoo' na cwilei'chona, saa jom meiiⁿ na jeeⁿcheⁿ nty'iaa'ñê, tju'ñ'eeⁿ cha'waati na maleiñ'oom na nntseijnaaⁿ na nlcwaaⁿaⁿ.

13

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'maⁿ
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Xjeⁿ na jaacalui' Jesús na waa wats'om t'maⁿ seineiⁿ cwii ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿñê, tso nnoom:

—Maestro, canty'ia', jeeⁿ tjacanjoom' ts'iaaⁿ na tuii ñ'eⁿ ljo'meiⁿ! ndo' jeeⁿ neiⁿncoo' l'aameiⁿ!.

² Tsoom nnom tsaⁿñeeⁿ:

—Mayuu' na jeeⁿ neiⁿncoo' l'aa na manty'ia'. Saa queⁿl cwenta, ljo'meiⁿl xocaljoo'tyeⁿna' nacjoo ncl'iaana'. Maxjeⁿ nntyuii'ñ'eⁿna'.

'Naaⁿ na cwit'moqⁿna' na manndyoo' na nnty-cwii

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ty'ena ta na jndyu Olivos ndyeyu yuu na meintyjee' wats'om t'maⁿ. Jo' jo' tjacjoo Jesús. Ndo' Pedro ñ'eⁿ Jacobo, ñ'eⁿ Juan ñ'eⁿ Andrés ty'entyjaa'na jom cha ndaḡ nla'neiⁿna ñ'eⁿñê na ñenquieena. Ta'x'eena nnoom, jlueña:

⁴ —Catsu' ndaḡyâ, ¿cwaaⁿ nncue'ntyjo na nluii nmeiⁿ? Ndo' ¿cwaaⁿ 'naaⁿ m'moqⁿna' na manndyoo' nluii nmeiⁿ?

⁵ Quia jo' to' Jesús tyotseineiⁿ ndaḡana:

—Cal'a'yo' cwenta na meiⁿcwii ts'aⁿ tinqui'uⁿnaⁿ 'o cantyja 'naaⁿl ñ'oommeiⁿl.

⁶ Ee nleitquioo'ndye nn'aⁿ cwii cwii ntyja na nla'cajndyundyena xueya ee nluena na joona cwiluiindyena Cristo. Ndo' jndye nn'aⁿ ññe'quio'nn'aⁿna na ljo' nl'ana.

⁷ 'Nnty'ia'yo' na nndyocwje'cañoom ntia' ndo' nleic'uaa ñ'oom na cwiluii ntia' cwiicheⁿ ntyja, saa tiñe'quiandyo' na nlacatyundyoyo', ee maxjeⁿ jndei'na' na nmeiⁿl nncwinomjndyee. Saa ty-oowe'ntyjo xjeⁿ na nntycwiiñ'eⁿ. ⁸ Nla'wendye nn'aⁿ cwii ndyuaa nacjoo nn'aⁿ cwiicheⁿ ndyuaa. Ndo' cwii tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ nntseiweñe nacjoo' cwiicheⁿ tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ. Jndye joo nnts'eii ndo' nnc'oom jndo' t'maⁿ ndo' t'maⁿ nntseiñ'eeⁿna' nn'aⁿ. Saa cha'tso nawi'meiⁿl cwe' we'yandyo la'xmaⁿna'. Quia nnquioo nt'omcheⁿ nawi' na jaa'ti.

9 'Saa 'o c'om'c'eendyo', ee m'aⁿ nn'aⁿ na nñe'quia cwenta 'o luee nn'aⁿ na cwiluitquiendye naquii' lan'om ndo' jooa nntsā'ntjomna na catjaa' nn'aⁿ 'o naquii' lan'om. Mati nl'a nn'aⁿ na jndei'na' nncwintyje'jnaⁿ'yo' jo ndaa gobiernom ñequio jo ndaa nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwitsā'ntjom nc'e na laxmaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Ndo' na luaa' nntjom'yo', nñequiaana' na 'o nntjei'yuu'ndyo' ñ'oom naya 'naⁿya ndaa naⁿñeeⁿ. 10 Ee cwii tjoocheⁿ na nntsuu tsjoomnancue nñe'quia nn'aⁿ ñ'oom cantyja na macwji'n'maaⁿñe Ty'ooots'om nn'aⁿ na cha'waa tsjoomnancue. 11 Ndo' quia na nnt'uena 'o na nñe'quiana cwenta 'o, tinc'om'yo' ñomtiuu cwaaⁿ ñ'oom na nndu'yo' ndaa naⁿman'iaaⁿ. Ee xjeⁿñeeⁿ m'moⁿ Ty'ooots'om cwaaⁿ ñ'oom na nnt'o'yo'. Ee nchii nlaneiⁿ'yo' ñ'oom na nquiu' ncjo'yo' saa nquii Espiritu Santo nnts'aaⁿ naquii' n'om'yo' ljo' ñ'oom na nndu'yo'. 12 Maxio ts'aⁿ nñequiaa cwenta jom na cueeⁿeⁿ. Ndo' majo'ti nnts'aa ts'aⁿ ñ'eⁿ ntseinaaⁿ. Ndo' nda nn'aⁿ nla'wendyena nacjoo lotyena, londyena, nl'ueendyena chiuu nncwje naⁿñeeⁿ. 13 Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ nla'jndoona 'o nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Saa juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe ñ'eⁿndyo hasta na macanda, tsaⁿñeeⁿ nluin'maaⁿñê.

14 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ ñ'oommeiiⁿ, catsei'noⁿ ljo' ñecatsona'. Juu profeta Daniel, seiljeiⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ tsaⁿ na jeeⁿcheⁿ ndya' tiaa' na nntseityuii' cha'tso. Quia na nnty'ia'yo' na jnda mameintyjeeⁿeⁿ naquii' wats'om t'maⁿ yuu na meiⁿchjoo ticatsā'ntjomna' na nnc'oom, quia jo' 'o na m'aⁿ'yo' ts'onda Judea

catsaalei'nom'yo' quii' ntsjo. ¹⁵ Ndo' majuu xjeⁿñeeⁿ, ts'aⁿ na ljo nacjoo' waa' yuu na su, ticandyocueeⁿ na nncjaaqueⁿeⁿ na nncwjeeⁿeⁿ 'naaⁿaⁿ. Catseityuaaⁿaⁿ, calei'noom. ¹⁶ Ndo' ts'aⁿ na m'aaⁿ jo jndaā na mach'ee ts'iaaⁿ tyuaa', ticjaalcweeⁿeⁿ na nncjaacachoom liaⁿaⁿ. ¹⁷ Juu xjeⁿñeeⁿ jeeⁿ wi' nntjoom yolcu na ndeiindyē ñequio joo yolcu na 'ndaandyē nda. ¹⁸ Cataⁿ'yo' nnom Ty'oots'om na nchii xcwe ncuee na teiⁿ na nlcaⁿna' na calei'nom'yo' nawi'ñeeⁿ. ¹⁹ Ee quia ljo'cheⁿ nnquioo cwii nawi' na t'maⁿticheⁿ na meiⁿjom ndii' tyootjoom nn'aⁿ cantyjati na tqueⁿ Ty'oots'om tsjoomnancue hasta je'. Ndo' xuee na cwiwjaatina' meiⁿ tajom cwinluiinnda' cwiicheⁿ nawi' cha'na juuna'. ²⁰ Xeⁿ nchii nquii Ta Ty'oots'om tqueeⁿ na tijndyeti xuee nnc'oom nawi'ñeeⁿ, meiⁿcwii ts'aⁿ xocalui'n'maaⁿñe cantyja 'naaⁿna'. Saa nc'e na wi' ts'oom joo nn'aⁿ na jnda tjeii'ñê cwentaaⁿaⁿ, jo' chii nnts'aaⁿ na tijndyeti xuee nnc'oom nawi'ñeeⁿ.

²¹ 'Ndo' xeⁿ quia ljo' nntso cwii ts'aⁿ ndaa'yo': “Canty'ia'yo', ljo m'aaⁿ Cristo”, oo nntso: “Canty'ia'yo', laa'ñeⁿ m'aaⁿ”, ticalayu'yo'.

²² Ee maxjeⁿ nlquie'cañom profetas na tiyuu' ñ'oom cwiñequia ñequio nn'aⁿ na nlue na joona cwiluiindyena Cristo. Nl'ana jndye nnom 'naaⁿ t'maⁿ ñequio ts'iaaⁿ t'maⁿ na nncjaaⁿwee' n'om nn'aⁿ hasta nquiee nn'aⁿ na macwji' Ty'oots'om cwentaaⁿaⁿ nñequio'nn'aⁿ ts'iaaⁿñeeⁿ joona xeⁿ na nndaā nl'ana. Saa Ty'oots'om tixonquiaaⁿ na nndaā nl'ana. ²³ Cha'tso nmeiⁿ jnda tsjoo ndaa'yo' cwii tjocheⁿ na nluii cha cal'a'yo' cwenta.

*Luaa nncuaa quia na ndyonnda' Jesús
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)*

²⁴ 'Ncuee quia na jnda teinom nawi' t'maⁿñeeⁿ, quia jo' nleijaaⁿñe ñe'quiom', ndo' taxocwix-ueeñe chi'. ²⁵ Nntquiaandye cancjuu. Ndo' cha'tso najnda na matseixmaⁿ tsjo'luee nntyuii'. ²⁶ Quia ljo'cheⁿ nnty'iaa nn'aⁿ ja na cwiluiindyō tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na macwjacañooⁿnda'a tsjoomnancue. Ndyōō naquii' nchquiu ñequio najndei na matseixmaⁿya ndo' ñequio na neiⁿncoo' nacaxuee na matseit'maaⁿñena' ja. ²⁷ Njñooⁿya ángeles 'naⁿya na c'oona cwii cwii ntyjaa' tsjoomnancue ndo' mati ndiocheⁿ cañoom'luee na nla'tjomna nn'aⁿ na jnda tjeii'ndyō cwentaya.

²⁸ 'Cala'noⁿyo' 'naaⁿ na ma'moⁿna' ndaa'yo' cantyja 'naaⁿ ts'oom higuera. Quia na cwinty'ia'yo' na cwintei' l'ona' ndo' cwicandei' tso'ndaa juuna', quia jo' cwila'noⁿyo' na jaawindyoo' ncueesua'. ²⁹ Majo'ti quia na cwinty'ia'yo' na cwiluii cha'tso nmeiⁿ na jnda tsjōō ndaa'yo', quia jo' cala'noⁿyo' na jnda teitsioō' m'aaⁿna'. Mawaa mawaa xjeⁿ nncwjacañooⁿnda'a. ³⁰ Candye'yo' nntsjoō, mayuu'cheⁿ na xocwjeñ'eⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ je' hasta xjeⁿ na jnda seicandaa'ñena' cha'tso ñ'oommeiⁿ. ³¹ Tsjo'luee ñ'eⁿ tsjoomnancue nntycwiiñ'eⁿna' saa ñ'oom 'naⁿya maxjeⁿ nntseicandaa'ñena'.

³² 'Saa meiⁿcwii ts'aⁿ ticaljeii cwaaⁿ xuee ndo' ñeeⁿ xjeⁿ na nluii cha'tso nmeiⁿ. Meiⁿ ángeles na m'aⁿ cañoom'luee ticaliuna, meiⁿ ja na cwiluiindyō Jnda Ty'ooots'om ticaljeiia cwaaⁿ. Macanda ñenquicheⁿ Tsotyaya ntyjeeⁿ.

33 'Jo' chii c'om'c'eendyo' ndo' queⁿyo' cwenta. Ndo' calaneiⁿyo' nnom Ty'o^ots'om, ee ticaliu'yo' cwaaⁿ nncue'ntyjo tiempo'ñeeⁿ. 34 Nmeiⁿ matseijomna' cha'na mach'ee cwii ts'aⁿ na wjaa cwii ndyuaa na tquia. Cwii tjo^ocheⁿ na nnaaⁿ waⁿaⁿ, nnty'ioom ts'iaaⁿ mosoom'm, cwii cwii nnom ts'iaaⁿ na cwii cwiindyena. Ndo' nntsaⁿntjoom ts'aⁿ na mach'ee cwenta 'ndyoots'a na ñe'quii'cheⁿ cats'aa cwenta. 35 Malaa'ti' matseijomna' 'o ee na ticaliu'yo' 'ñeeⁿ xjeⁿ na nncwjee' nquii na matsaⁿntjom 'o. ¿Aa nncwjeeⁿeⁿ natmaaⁿ, oo aa nateijaaⁿ? ¿Aa nncwjeeⁿeⁿ xcwe tsjom, oo aa na jaancoo? Jo' chii c'om'c'eendyo'. 36 Ee ticatsona' na mats'ia jo' nncwjeeⁿeⁿ ndo' nljeiiⁿ 'o cha'cwijom na cwinda'yo'. 37 Ñ'oom na jndaⁿ tsjo^o luaa' ndaaⁿyo', juuna' matsjo^o ndaaⁿyo' na cha'tsondyo', ñe'quii'cheⁿ c'om'c'eendyo'.

14

Cwi'maⁿna na nnt'uena Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 We xuee cwii tjo^o na nncuee' xuee pas-cua ñequio xuee na cwicwa' nn'aⁿ ntyoo' na tjaa ndaaljo' tjaquiee'. Ndo' ntyee na cwilui-itquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, tyol'ueendyena chiuu nl'ayoona na ñe'quio'nn'aⁿna Jesús cha nnt'uena jom, ndo' na nla'cuee'na jom. 2 Jla'tiuuna, jluena ndaaⁿ ntyjeena:

—Saa ticat'uaaya jom xcwe ncuee, tints'aana' na nla'wendye nn'aⁿ nacjooya.

*Tu'nquio María nche^{n!} nacjoo' Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)*

³ Tyom'aaⁿ Jesús tsjoom Betania, waa' Simón, ts'aⁿ na ñechuu tycu lepra. Yocheⁿ na meindyuaandyena nacañoom' meiⁿsa, tue'cañoom cwii yuscu na malei'ñ'loom cwii tsioo na tuii ñ'eⁿ tsjo' canchii' na jndyu alabastro. Ñjom nche^{n!} na jndyu nardo na jeeⁿ cachi, ndo' jeeⁿ jndana'. Tyjeeⁿ yuu na ta'tyeⁿ tsioo'ñeeⁿ, chii tu'nquioom nche^{n!}ñeeⁿ xqueⁿ Jesús. ⁴ Nt'om nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo' jla'líoo'ndyena nacjoo' yuscu'ñeeⁿ. Jluena ndaa ntyjeena:

—Jeeⁿ ndya' cwe'chi nche^{n!} 'naa^{n!}aⁿ na seicatsoom. ⁵ Yati xeⁿ teil'uana' ee nncwinom ndyee siaⁿnto denarios nncwji'na'. S'om'ñeeⁿ nnluii naya ndyeñee^{n!}.

Jnaa^{n!} luaa' na tyola'wjeena yuscu'ñeeⁿ.

⁶ Saa tso Jesús:

—Ca'ndye'yo' tsaⁿm'aa^{n!}. ¿Chiuu na cwila'líoo'ndyo' ñ'eⁿñê? Ee jeeⁿ tjacañjoom' nayawaa' na s'aaⁿ ñ'eⁿndyo. ⁷ Ee ja nchii ñequii'cheⁿ nnc'ooⁿya ñ'eⁿndyo'. Saa ndyeñee^{n!} ñequii'cheⁿ na m'aⁿna quii'ntaa^{n!}yo' ndo' quia na ñe'cal'a'yo' naya joona, wanaaⁿ. ⁸ Yuscum'aa^{n!} s'aaⁿ cwanti na ndaa nnts'aaⁿ. Jom tu'nquioom nche^{n!} nacjoya cwii tjoocheⁿ na nnt'iuu nn'aⁿ ja. ⁹ Na mayuu'cheⁿ ndye'yo' nntsjo, meiⁿyuucheⁿ na ñe'quia nn'aⁿ ñ'loom cha'waa tsjoomnancue na macwji'n'maaⁿñe Ty'oots'om nn'aⁿ, maxjeⁿ nla'neiⁿna cantyja 'naa^{n!} naya na s'aa yuscum'aa^{n!} cha ticatsuu ñ'loom cantyja 'naa^{n!}aⁿ.

Judas mañequiaaⁿ cwenta Jesús luee ntyee
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Jndā tuii na luaa', quia jo' Judas Iscariote, cwindye nn'aⁿ na canchoo'wendye, tjaaⁿ na m'aⁿ ntyee na cwiluiitquiendye na nntseijndaa'ñê ñequio jooa na ññequiaaⁿ cwenta Jesús lueena.
¹¹ Jndā na jndye naⁿñeeⁿ na ljo' nnts'aaⁿ tquiaana' na jeeⁿ neiiⁿna. T'maⁿna na ññe'quiaana s'om nnoom. Quia jo' Judas tyol'uee'ñetyeeⁿ chiuu ya nnts'aaⁿ na ññequiaaⁿ cwenta Jesús lueena.

Seijndaa'ñe Jesús na nncuaa Cena
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Quia jo' xuee na cwiwityeⁿ ncuee na cwicwa' nn'aⁿ judíos tyoo' na tjaa ndaaljo' tjaquiee', mañejuu xuee na cwila'cwjeena canmaⁿ nch'u, nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús ta'x'eeena nnoom, jluena:

—¿Yuu l'ue ts'om' na nntsaalajndaa'ndyô cantyja 'naaⁿ xuee pascua, na nleñ'oom' na nlqui' catsmaⁿ chjoo?

¹³ Ndo' jñoom we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê cwii l'aa. Tsoom ndāana:

—Catsa'quie'yo' quii' tsjoom. Jo' jo' nliu'yo' cwii tsaⁿs'a na maleñ'oom cwii tsjoo ndaatioo. Catsaantyo'yo' naxeeⁿeⁿ. ¹⁴ Yuu na nncjaaqueⁿeⁿ candu'yo' nnom ts'aⁿ na waa': “Luaa matso nqueⁿ na matsa'ntjoom jaa: ¿yuu waa cuarto na nlcwaa'a na nntseit'maaⁿndyô xuee pascua ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyô?” ¹⁵ Juu tsaⁿñeeⁿ m'mōoⁿ

cwii cuarto t'maⁿ w'aa nandye teicantjoo'. Man-
iom candaa' 'naⁿ na macaⁿna' na nncuaa xuee. Jo'
calajndaa'ndyo' nantquie na nlcwaa'a ñ'eⁿndyo'.

16 Ndo' tye we naⁿñeeⁿ. Quia na tqiiena
tsjoom'ñeeⁿ jliuna cha'xjeⁿ na jndaⁿ tsoom ndaana.
Jo' jo' jla'jndaa'ndyena nantquie na nlcwa'na na
nla't'maaⁿndyena xuee pascua.

17 Cwe' tmaaⁿya, xjeⁿ na tyje'cañoom Jesús
ñequio nn'aⁿ canchoo'we na cwila'jomndye ñ'eⁿñê.

18 Yocheⁿ na meindyuaandyena nacañoom' meiⁿsa
na cwicwa'na, tso Jesús ndaana:

—Mayuu'cheⁿ candye'yo' nntsjoō, cwiindyoy' 'o
na macwa' ñ'eⁿndyoⁿ ñnequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ.

19 Ñ'oomwaa' jeeⁿ ndya' seichjoo'na' n'omna.
To'na cwii ndo' cwiindyena ta'x'eena nnoom, jlu-
ena:

—¿Aa ndya' nnts'aana' na ja?

20 Quia jo' tsoom ndaana:

—Cwii 'o na canchoo'wendyo', cwii ts'aⁿ
na cwinchjeendyoⁿ tyoo' ñ'eⁿñe ts'om xio jom
ñnequiaaⁿ cwenta ja. 21 Ee na mayuu'cheⁿ, ja na
cwiluiindyoy' ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, maxjeⁿ
wjaañ'oomna' ja na nnc'ioⁿ cha'xjeⁿ na matso
ljeii 'naaⁿ Ty'oōts'om. Saā jeeⁿ nty'iaa'ñe ts'aⁿ
na mañequiaa cwenta ja, yaticheⁿ xeⁿ ticaluiñe
tsaⁿñeeⁿ.

22 Yocheⁿ na cwicwa'na, to'ñom Jesús tyoo',
tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oōts'om. Jndaⁿ jo' tyjeeⁿ
juuna', tquiaaⁿ ndaana. Tsoom:

—Cato'ñoom'yo', cwa'yo' tyoo'waa, ee
cwiluiñena' sei'a.

23 Mati to'ñoom cwii waso na ñjom ndaa winom.
Jndaⁿ na tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oōts'om, quia

jo' tquiaaⁿ juuna' ndaana, cha'tsondyena tana.
²⁴ Ndo' tsoom ndaana:

—Ndaa winomwaa cwiluiñena' nioom'a na nnquioo na nncwji'n'maaⁿndyo jndyendye nn'aⁿ. Ñ'eⁿ juuna' maquaⁿtyaⁿya ñ'oom xco. ²⁵ Candye'yo' nntsjoo na mayuu'cheⁿ taxoc'uannⁿda'a winom hasta juu xuee na nnc'uaxco juuna' quia na nntsã'ntjom Ty'o^ots'om.

Jesús matseicañeeⁿ na nncwji'ñe Pedro
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ndo' jnda na tana luantsa, jlui'na jo' jo'. Ty'ena ta Olivos. ²⁷ Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Tsjom je' cha'tsondyo' 'o nntjei'ndyo' ñ'eⁿndyo. Ee ljeii 'naaⁿ Ty'o^ots'om matsona': “Nntseicua'a ts'aⁿ na mach'ee cwenta canmaⁿ, ndo' canmaⁿ ntsmeiiⁿ'eⁿ nnt'oom'ndyeyo'.”

²⁸ Saa tso Jesús:

—Ndo' ja quia jnda na mawando'xco nncjojndyaa ts'onda Galilea, xeⁿ jnda nntsaantyjo'yo'.

²⁹ Quia jo' tso Pedro nnoom:

—Meiiⁿ cha'tsondye naⁿm'aⁿ nntjeii'ndyena ñ'eⁿndyu', saa ja tijoom cwji'ndyo ñ'eⁿndyu'.

³⁰ T'o Jesús, tsoom nnom:

—Ñ'oom na mayuu' matsjoo njom', tsjom je' cwii tjocheⁿ na nnda^a' we ndii' na matseixuaa caxtijndyo, saa 'u xjeⁿñeeⁿ jnda ndyee ndii' jnda tjei'ndyu' ñ'eⁿndyo.

³¹ Saa Pedro yacheⁿ jndeiⁿ ñ'oom t'o^o:

—Meiiⁿ c'io ñ'eⁿndyu', saa tijoom cwji'ndyo cantyja 'naⁿ.

Ndo' cha'tso nci^aaaⁿ'aⁿ majo'ti jluena.

Getsemaní matseineiⁿ Jesús nnom Ty'ooots'om
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Quia jo' tquiena cwii joo na jndyu Getsemaní. Tsoom ndaḡa:

—Cwindyuaandyo' ñjaañe yocheⁿ na jo luaa' na nntseinaⁿya nnom Ty'ooots'om.

³³ Jo' chii tjatyeen, tjañ'oom Pedro ñ'eⁿ Jacobo ñ'eⁿ Juan. Ndo' jnaⁿna' na t'maⁿ matsei'ndaa'na' ntyjeeⁿ ndo' jeeⁿ matseichjoo'na' ts'oom. ³⁴ Tsoom ndaḡa naⁿñeeⁿ:

—Jeeⁿ matseichjoo'na' ts'oḡⁿ hasta jom ndyowe' ts'oḡⁿ. Caljoo'ndyo' ljooñe. C'om'c'eendyo', nchii cwinda'yo'.

³⁵ Quia jo' tjatjatyeenⁿcheⁿ, tjacwanquoom nom-tyuaa. Tyocaaⁿ nnom Ty'ooots'om xeⁿ wanaaⁿ tin-tjoom nawi' na meiⁿndoo'na' jom juu xjeⁿñeeⁿ.

³⁶ Tsoom:

—Tsotyaya, 'u cha'tso nndaḡa nntsa'. Catseican-dyaandyo' ja na ticwinḡḡⁿya nawi'waa. Saa catsa' cha'xjeⁿ na l'ue ts'om' nncu' nchii cha'xjeⁿ na l'ue ts'oḡⁿ ja.

³⁷ Quia jo' jndyolcwe' Jesús na m'aⁿ ndyee naⁿñeeⁿ. Ndo' ljeiiⁿ na cwindana. Tsoom nnom Pedro:

—Aa ndi' Simón, ḡaa wa'tsu'? ḡAa maxjeⁿ tîcandaḡa nntsa' na ticatsu' meiⁿ ñe'cwii hora? ³⁸ Ñequii'cheⁿ c'om'c'eendyo' na calaneiⁿyo' nnom Ty'ooots'om cha ticjaachuuna' 'o quia na ñe'cats'aana' xjeⁿ 'o. Jeeⁿ m'aaⁿc'ee' ts'om ts'aⁿ na nnts'aa yuu na ya, saa nc'e na ts'aⁿ tseixmaⁿ, tileicanaaⁿñe na nnts'aa na ljo'.

³⁹ Jnda jo' cwiicheⁿ ndii' tjannaaⁿ'aⁿ. Mañejooti ñ'oom seineiiⁿ nnom Ty'oots'om. ⁴⁰ Quia na jndy-olcwe'nnaaⁿ'aⁿ na m'aⁿna, majo'ti ljeiiⁿ na cwindana, ee jeeⁿ tyeⁿ waa na maleichuu tsaⁿtsjom jona. Ndo' meiⁿ cwe' ticaliuna ljo' nluena nnoom. ⁴¹ Tjannaaⁿ'aⁿ na nntseineiiⁿ nnom Ty'oots'om ndo' quia tyjeeⁿ'eⁿ na jnda ndyee ndii' na m'aⁿna, tsoom ndaana:

—Cwa ndicwaⁿ cwinda'yo' na cwita'jndyee'yo'. Malei'tyeⁿ. Jnda tue'ntyjo xjeⁿ 'naⁿya. Je' mannt'ue nn'aⁿ na wi'ndye ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ⁴² Quicantyja'yo'. Cjaaya. Luaa' mandyocwjee'cañoom juu ts'aⁿ na tjacatio cwenta ja luee nn'aⁿ.

T'uena Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús ndo' tyjee'cañoom Judas, cwii joo nn'aⁿ na canchoo'wendye. Ñ'eeⁿ cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ ñ'eⁿñê na cwilei'cho ncjo espadas ñequio n'oom nch'io. Naⁿ'ñeeⁿ nn'aⁿ 'naaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na cwit'moōⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjom. ⁴⁴ Ndo' Judas, ts'aⁿ na tquiaa cwenta jom luee naⁿ'ñeeⁿ, jnda t'moōⁿ 'naaⁿ ndaana chiuu nnts'aaⁿ. Tsoom:

—Juu ts'aⁿ na nnc'ua ntsmaⁿ', majom jo'. Tyeⁿ cat'ue'yo' jom ndo' tsaañ'om'yo' jom. Cal'a'yo' cwenta na ticalacanom'yo' jom.

⁴⁵ Ndo' quia tquie'cañomna Jesús, mantya se-icandyoo'ñê, tsoom nnom Jesús:

—Xmaⁿndyu' Maestro.

Ndo' t'om ntsmaⁿ¹ tsaⁿ¹ñeeⁿ. ⁴⁶ Quia jo' jla'cjaa lueena Jesús. Tyeⁿ t'uena jom.

⁴⁷ Cwii ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿ Jesús na meintyjee' jo' tjeii^{n1eⁿ} xjo espada 'naa^{n1aⁿ}. Tioom juuna' mosoo' nquii tyeⁿ na cwiluiitquieñe. Jnoⁿ tsua'qui.

⁴⁸ Ndo' tso Jesús ndaana:

—Jnda'jom tquio'cat'ue'yo' ja cha'cwijom tquio'yo' nacjoo' cwii tsaⁿcanch'ue na cho'yo' ncjo espadas ñ'eⁿ n'oom nch'io. ⁴⁹ 'Io ndii 'io ñet'ooⁿya quii'ntaaⁿ¹yo' na ñet'mooⁿya ndaa'yo' naquii' wats'om t'maⁿ saa tîcat'ue'yo' ja. Ñecuaa ee cwiluii na luaa' cha catseicandaa'ñena' ljeii 'naaⁿ¹ Ty'ooots'om na waa.

⁵⁰ Quia jo' cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús, jlei'nomna, 'ndyena jom na ñenqueⁿ.

Cwii tsaⁿs'andyua na jleinom

⁵¹ Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii tsaⁿs'andyua na tjan-tyjooⁿ naxeⁿ¹ Jesús. Macanda chu'tyjoonê cwii sávana. Mati jom t'ue naⁿ¹ñeeⁿ. ⁵² Saa jom je' jluii'ñê naquii' sávana 'naa^{n1aⁿ}, 'ñeeⁿ juuna', jlei'noom na ñecasei'ñê.

'Ooqueⁿna Jesús luee naⁿman'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Quia jo' ty'eñ'omna Jesús jo nnom nquii tyeⁿ na cwiluiitquieñe ndaa ntyjentyeeñe. Jo' jo' tjomndye cha'tsondye ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. ⁵⁴ Ndo' Pedro tquiacheⁿ tquia tjan-tyjooⁿ. Macanda tuee'tyeeⁿ tach'eeⁿ¹ waa' tyeⁿ na cwiluiitquieñe.

Jo' jo' tjacjom nacañoom nn'aⁿ na cwindye'ntjom wats'om t'maⁿ. Tyotseiwiñê 'ndyoo chom.

⁵⁵ Quia jo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio cha'tsondye naⁿman'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos tyol'ueena nn'aⁿ na calue ñ'oom cantu nacjoo' Jesús cha nndaꞗ nleijndaa' jnaaⁿaⁿ na cueeⁿeⁿ. Saa tileicaliuna. ⁵⁶ Ee majndye nn'aⁿ ty'enquia ñ'oom na cwe' cantu saa tiñecwii ñ'oom tquiana jo' chii ticalui'yuu' ñ'oom'ñeeⁿ nacjoom'm. ⁵⁷ Jnda jo' tei'cantyja nt'omcheⁿ nn'aⁿ na tquia cwiicheⁿ ñ'oom na tiyuu' nacjoom'm, jluena:

⁵⁸ —Jâ jndyaayâ na tso tsaⁿm'aaⁿ na jom nnt-seityueeⁿeⁿ wats'om t'maⁿwaa na l'a nn'aⁿ, ndo' ñendyee xuee nnts'aaxcoom cwiicheⁿ na nchii nn'aⁿ nl'a.

⁵⁹ Saa meiiⁿ jluena ñ'oomwaa', maxjeⁿ ticatjoom' ñ'oom.

⁶⁰ Quia jo' teintyjee' nquii tyee na cwiluiitquieñe xcwe quii' ntaaⁿna, tax'eeⁿ 'ndyoo Jesús, tsoom:

—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom tic'o'? ¿Chiuu waayuu cantyja 'naaⁿ ñ'oom na cwituee'na nacjo'?

⁶¹ Saa Jesús ñemaaⁿcheeⁿ m'aaⁿ. Meiⁿcwii ñ'oom tic'oꞗⁿ. Quia jo' juu tyee na cwiluiitquieñe tax'eeñennaⁿaⁿ, tsoom:

—¿Aa 'u cwiluiindyu' Cristo, Jnda nquii Ty'oꞗts'om na cwila't'maaⁿndyô?

⁶² T'o Jesús, tsoom:

—Mayuu' na jo' ja. Ndo' nnty'ia'yo' ja na cwiluiindyꞗ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na nncwa'catyaⁿ ntyjaa' Ty'oꞗts'om ntyjaya na jom matseixmaⁿñ'eeⁿ cha'tso nnom najnda

na nndyocuaya, na nnaaⁿ cañoom'luee ñequio nchquiu.

⁶³ Quia jo' juu tyee na cwiluiitquieñe jndii'ñê tsa'nnoom na lioom'm, tsoom:

—¿Aa cwimacaⁿtina' 'ñeeⁿ nñequiotjei'yuu'ndyeti jnaaⁿ!aⁿ? ⁶⁴ O macwindye'yo' ñ'oom ntjeiⁿ na matseineiⁿ nacjoo' Ty'o^ots'om. ¿Chiuu cwilatuu'yo' ñ'eⁿñê?

Ndo' cha'tsondyena ñe'cwii jla'jomndyena na waa jnaaⁿ!aⁿ ndo' tseixmaaⁿ na cueeⁿ!eⁿ.

⁶⁵ Cwantindyena to'na na tyojñomna ndaajnaⁿ jom. Jla'cata'na nnoom, tyotmeiiⁿna nda' jom, jluena:

—Cjaawee' 'ndyo' 'ñeeⁿ tquiaa 'u.

Mati nn'aⁿ na cwil'a cwenta wats'om tyoñe'quiana nda' watmeiiⁿ nnoom.

Macwji'ñe Pedro cantyja 'naaⁿ Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Yocheⁿ na m'aaⁿ Pedro jo nacje, tach'eⁿ w'aa'ñeeⁿ, tjantyyaa' cwii yuscu jom na mandi'ntjom nnom tyee na cwiluiitquieñe.

⁶⁷ Quia na ljeiiⁿ Pedro na matseiwiñe 'ndyoo chom, quiee tyonty'iaaⁿ!aⁿ tsaⁿ!ñeeⁿ. Tsoom:

—'U mati ñeñ'eⁿ! ñ'eⁿ Jesús, ts'aⁿ tsjoom Nazaret.

⁶⁸ Saa tjei'ñe Pedro, tsoom:

—Ja ticwajnaⁿ!a tsaⁿ!ñeeⁿ. Meiⁿchjoo ticaljeiyya ñ'oom na mats'u luaa'.

Jnda jo' teiñooⁿ nacañoom nn'aⁿ, tjaaⁿ yuu waa 'ndyoots'atiom. Xjeⁿñeeⁿ mana seixuaa caxti-jndyo. ⁶⁹ Ndo' majuu yuscu na mandi'ntjom, cwiicheⁿ cwii ndii' nty'iaa'nnaaⁿ!aⁿ Pedro. Tooⁿ!oⁿ na tsonnaaⁿ!aⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo':

—Tsaⁿm'aaⁿ! maxjeⁿ cwiindyee jooⁿna jom.

⁷⁰ Ndo' Pedro tjei'ñennaaⁿaⁿ. Ndo' tiyocheⁿ ma-
jluennda' nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo' nnoom:

—Mayuu'cheⁿ cwiluiindy' cwii joona. Ts'aⁿ
Galilea 'u ee ljo'yu ñ'oom na matsei'neiⁿ cha'na
cwila'neiⁿ joona.

⁷¹ Quia jo' t̄ōoⁿōⁿ na tju' cheⁿnqueⁿ ñ'omwi'
nacjoom'm, ndo' tsoom na ntyjiicheⁿ Ty'ōōts'om
na mayom'm. Tsoom:

—Mei'chjoo ticwajnaⁿa ts'aⁿ na cwindu'yo'
luaa'.

⁷² Ndo' mañoom' seixuaa caxtijndyo na jnda we
ndii'. Quia jo' tjañjoom' ts'om Pedro ñ'oom na
tso Jesús nnoom: “Cwii tjōocheⁿ na nntseixuaa
caxtijndyo we ndii', sāa 'u je' jnda ndyee ndii'
macwji'ndyu' cantyja 'naⁿya.” Ndo' quia tjañjoom'
ts'oom ñ'oommeiⁿ!, jeeⁿ ndya' tyoty'oom.

15

'Ooñ'omna Jesús na m'aaⁿ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ndo' na jaawixuee ntyee na cwiluiitquiendye
tjomndyena ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
naquii' tsjoom ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés ñequio cha'tso naⁿman'iaaⁿ cwentaa
nn'aⁿ judíos. Jla'jndaa'ndyena. Jnda jo' jla'tyeⁿna
Jesús, ty'eñ'omna jom. Ty'ecatioona cwenta jom
l'ō Pilato. ² Ndyeyu tax'ee Pilato nnoom, tso:

—¿Aa 'u cwiluiindy' rey cwentaa nn'aⁿ judíos?

Ndo' t'ōoⁿ:

—Majo'ndyo cha'xjeⁿ na matsu'.

³ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye jndye jnaaⁿaⁿ
tquiiana. ⁴ Quia jo' tax'eennda' Pilato nnoom, tso:

—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom xoc'o'? Queⁿ cwenta na jndye jnaⁿ cwiluena nacjo'.

⁵ Saa tjaa na t'oti Jesús hasta tquiaana' na jeeⁿ tyom'aaⁿ ts'om Pilato.

*Cwiwijndaa'tyeⁿ na nncue' Jesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38–19:16)*

⁶ Ndo' ticwii chu na cwiwee' xuee pascua waa costumbre na matseicandyaañe Pilato meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ práso na l'ue n'om nn'aⁿ.

⁷ Quia ljo'cheⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na jndyu Barrabás w'aancjo ñequio nt'omcheⁿ práso. Jona jla'wendyena nacjoo' gobiernom, ndo' jla'cwjeena nn'aⁿ. ⁸ Ty'entyjaa' cwii tmaaⁿ nn'aⁿ na m'aaⁿ Pilato. To'na na tyotaⁿna na cats'aaⁿ cha'xeⁿ quich'eeⁿ na nntseicandyaañê cwii ts'aⁿ.

⁹ Quia jo' tso Pilato ndaana:

—¿Aa l'ue n'om'yo' na catseicandyaandyo juu rey cwenta 'o nn'aⁿ judíos?

¹⁰ Luaa' tsoom ee jnda sei'nooⁿoⁿ na joo ntyee na cwiluiitquiendye taa' n'omna Jesús, jo' na ty'ecatioona tsaⁿñeeⁿ l'oⁿ.

¹¹ Ndo' jona ty-ola'jndo'na n'om nn'aⁿ na jndyendye na cataⁿna nnom Pilato na catseicandyaañê Barrabás, nchii Jesús. ¹² Quia jo' tax'eennda' Pilato ndaa nn'aⁿ na jndyendye, tsoom:

—Ndo' ¿ljo' l'ue n'om'yo' na cats'aaya ñ'eⁿ juu ts'aⁿ na cwindu'yo' na cwiluiiñe rey cwenta' 'o nn'aⁿ judíos?

¹³ Tacwaxua ndyueena, jluena:

—Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.

¹⁴ Tax'ee Pilato ndaana:

—¿Ljo' jeeⁿ tis'a s'aaⁿ nquiu'yo'?

Saa jooṇa ñe'quii'cheⁿ najndeii tyola'xuaana, jluena:

—Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.

¹⁵ Quia jo' Pilato, cwe' ee na l'ue ts'oom na calue nn'aⁿ na ya ts'aⁿñê, jo' na seicandyaañê Barrabás. Ndo' sa'ntjoom na catjaa' sondaro Jesús ñ'eⁿ tja'tsei'. Jnda jo' tquiaaⁿ juu lueena na caty'ioomna juu ts'oom'naaⁿ.

¹⁶ Ndo' ty'eñ'om sondaro'ñeeⁿ Jesús naquii'cheⁿ wats'iaaⁿ cwentaa' gobiernom. Jo' jo' tjomndye cha'tso nc'iaana. ¹⁷ Jla'cweena cwii liaa colo catsioo' jom. Tyola'tyjoondyena l'ooⁿ nioom, l'ana cwii tsei, tioomna juuna' xqueeⁿ. ¹⁸ Jnda jo' to'na, ndoo' na cwila't'maaⁿndyena jom, jluena:

—Catseit'maaⁿñena' 'u na cwiluiindyu' rey cwentaa nn'aⁿ judíos.

¹⁹ Ndo' tyotmeiiⁿna ts'oom xqueeⁿ. Tyojñomna ndaajnaⁿ jom, tyota'na cantyena jo nnoom cha'cwijom cwila't'maaⁿndyena jom. ²⁰ Quia na jnda jla'jnaaⁿñ'eⁿna jom, quia jo' tjeii'na liaa catsioo'. Jla'cweennda'na jom liaⁿaⁿ. Jnda jo' ty'eñ'omna jom na nnty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naaⁿ

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Xcwe na cwi'oocalui'na naquii' tsjoom ndo' tjomndyena ts'aⁿ tsjoom Cirene na jndyu Simón na jnaⁿ jndaḃ. Jom tsotye Alejandro ñequio Rufo. L'a sondaro na jndei'na' cjaañ'oom ts'oom na nñoom Jesús.

²² Quia jo' ty'eñ'omna Jesús Gólgota. Ñ'oomwaa' ma'moⁿna' cwii ta na jndyuna' Tsei'xqueⁿ Ts'oo.

²³ Ndo' tquiana winom na nnc'om na tjoom'na'

ñequio mirra. Saa jom tîco'ñoom juuna'. 24 Jnda chii ty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ. Ndo' sondaro tyo'oona x'iaa, cha nnty'iaana cwaaⁿ liaⁿaⁿ nleijnoom' cwii cwii joona. Laa'ti' t'oomna liaⁿaⁿ.

25 Jnda tuee' cha'na ñjeeⁿ nacwitsjoom quia ty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ. 26 Ndo' jnaaⁿaⁿ na teiljeii luaa matsona': "Rey cwenta nn'aⁿ judíos." 27 Mati ty'ioomna we naⁿcanty'ue nacjoo noom'naaⁿ. Cwii tsaⁿñeeⁿ ntyjaaⁿaⁿ ntyjaya ndo' cwiicheⁿ tsaⁿñeeⁿ ntyjatymaaⁿ!. 28 Ndo' na l'ana na ljo', seicandaa'ñena' na matso ljeii 'naaⁿ Ty'ooots'om: "Seicañ'eⁿyuuna' jom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na wi'ndye."

29 Nn'aⁿ na tyowinom jo' jo', tyola'jnaaⁿna jom. Tyola'caandyena nqueⁿna, tyoluena:

—'U je', na nntseyui' wats'om t'maⁿ 'naaⁿyaⁿ ndo' ñendyee xuee nntseiwe'nnda' juuna', 30 cwji'n'maaⁿndyu' cheⁿncu'. Candyo'cue' na ñoom' ts'oom'naaⁿwaa'!

31 Mati ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés malaa'ti' tyola'jnaaⁿna jom. Jluena:

—Jeeⁿ ya ñetjei'n'maaⁿñe tsaⁿm'aaⁿ! nt'omcheⁿ nn'aⁿ saa tileicandaaⁿ nncwji'n'maaⁿñe cheⁿnqueⁿ. 32 Jom na matsoom na cwiluiiñê Cristo ndo' Rey cwentaa jaa nn'aⁿ Israel, cwa candyocueeⁿ na ñoom' ts'oom'naaⁿ cha nnty'iaaya quia jo' nlayuu'a ñ'eⁿñê.

Ndo' mati we nn'aⁿ na ñom noom'naaⁿ ñ'eⁿñê tyola'jnaaⁿna jom.

Tquiaañe Jesús na tueeⁿeⁿ
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Quia na jnda tuee' na quiajmeiⁿ!, teijaaⁿñe tsjoomnancue hasta na ndyee na matmaaⁿ. 34 Juu xjeⁿñeeⁿ jndeiⁱ seixuaa Jesús, tsoom:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ñ'oommeiⁿ matsona': Ty'o^oots'omya, Ty'o^oots'omya, ¿chiiuu na ma'ndii' ja?)

35 Nt'om nn'aⁿ na meintyjee' ndyoo' nacañom'm, quia jndyena na seixuaⁿ, jluena:

—Aa ndye'yo', macwaaⁿ profeta Elías.

36 Quia jo' jleinom cwii ts'aⁿñeeⁿ, jndyoñ'oom cwii 'naⁿ na ya maw'ana' ndaa. Nchjeeñê juuna' naquii' winom na ta. Tjaa'ñê juuna' nnom cwii ts'oom, chii ty'ioom juuna' 'ndyoo Jesús na cateii'ñe. Tsoom:

—Cwaje' nnty'iaaya aa nncwjee'cañoom Elías na nncwjii'ñe jom na ñoom ts'oom'naaⁿ.

37 Jnda na seixuaa Jesús jndeiⁱ mana tueeⁿeⁿ.

38 Ndo' liaa na ntyjaty'io na matseicu'na' yuu na lju'ti naquii'cheⁿ wats'om t'maⁿ, jndii'tcona' hasta xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. 39 Juu capeitaⁿ na meintyjee' ndyeyu jo' nnom Jesús, quia jñeeⁿ na seixuaa ndo' nty'iaaⁿaⁿ na luaa' tuui na tue' tsaⁿñeeⁿ, quia jo' tsoom:

—Mayuu'cheⁿ tsaⁿm'aaⁿ cwiluiiñê Jnda Ty'o^oots'om.

40 Mati jo' jo' meintyjee'tquia nt'om yolcu na jeeⁿ cwinty'iaa na ljo' tuui. Quii'ntaaⁿ joona m'aaⁿ María Magdalena ñequio Salomé ñequio cwiicheⁿ María, tsondyee José ñ'eⁿ Jacobo, tsaⁿ na titquieñeti. 41 Joo yolcum'aⁿ tyocañ'eeⁿna ñ'eⁿ Jesús quia ñet'oom ts'ondaa Galilea. Tyondye'ntjomna nnoom. Ndo' mati jo' jo'

meintyjee' jndye nt'omcheⁿ yolcu na jnaⁿ Galilea na ñencwi tquiwana Jerusalén ñ'eⁿ Jesús.

'Oocat'iuuna Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Tmaaⁿndye nn'aⁿ jo' jo'. Ndo' juu xjeⁿñeeⁿ xuee na cwila'jndaa'ndye nn'aⁿ jndíos 'naⁿ na nlcaⁿna' joona ee jnda jnaⁿna' xuee na nnta'jndyeena. ⁴³ Mati jo' jo' m'aaⁿ cwii ts'aⁿ tsjoom Arimatea na jndyu José. Jom t'maⁿ cwiluiñê naquii' tmaaⁿ naⁿman'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos. Jeeⁿ meinom'm xuee na nnty'iaa'nnoom na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ndo' nc'e na jnda jaamaaⁿ chii tjaaⁿ na m'aaⁿ Pilato. Ty'oomt'maaⁿñê ts'oom tjacaaⁿ sei'ts'o 'naaⁿ Jesús nnom tsaⁿñeeⁿ. ⁴⁴ Jeeⁿ seitsaⁿ'na' Pilato quia na jñeeⁿ na tyuaa' tue' Jesús. Ee ntyjeeⁿ yo cwiñom nn'aⁿ noom'naaⁿ ndo' cwiwjena. Jo' chii tqeeⁿñê capeitaⁿ, tax'eeñê 'ndyoo tsaⁿñeeⁿ aa maxjeⁿ jnda tue' Jesús. ⁴⁵ Ndo' quia na jñeeⁿ ñ'oom 'ndyoo capeitaⁿ na mayuu' na ljo', quia jo' tquiaaⁿ ñ'oom'm na cjaañ'oom José sei'ts'o 'naaⁿ Jesús. ⁴⁶ Quia jo' tjatseijnda José cwii sávana ya, jnda jo' tjacatyjeeñê sei'ts'o 'naaⁿ Jesús, seityjooñê liaa'ñeeⁿ juu, ndo' tjacaty'ioom juu naquii' tsue'tsjo' na tuiiya. Jnda chii seicuu'ñê 'ndyoo tsue'tsjo' ñequio cwii tsjo' t'maⁿ. ⁴⁷ Ndo' María Magdalena ñequio María, tsondyee José, nty'iaana na tjacant'iuu'ñe Jesús.

16

Cantyja na tando'xco Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Jnda na tjacue ñe'quoom' juu xuee na cwital'jndyee nn'aⁿ judíos, tja María Magdalena ñequio Salomé ñequio María, tsondyee Jacobo, ty'ela'jndana ncheⁿ cachi na nnc'oocaty'oomndyena sei'ts'o 'naaⁿ Jesús. ² Ndo' cwitsjoomya xuee najndyee smanaⁿ manlui'nom ñe'quoom', ty'ena yuu waa tsei'tsuaa' Jesús. ³ Nato ñjomndyena tyoluecheⁿ nquieena ndaa ntyjeena:

—¿Ñeeⁿ ya nnteijndei jaa na nnquindyō tsjo' 'ndyoo tsei'tsuaa'?

⁴ Saa quia na jnda tquiena jo', jleinty'iaana, jliuna cwa jnda teindyō tsjo'. Ndo' juuna' jeeⁿ t'maⁿna'. ⁵ Ndo' jnda na ty'equie'na quii' tsei'tsuaa'ñeeⁿ, nty'iaana cha'cwijom cwii tsaⁿs'andyua wacatyeeⁿ ntyjaya. Cweⁿ cwii liaatco, liaa canchii'. Jeeⁿ ndya' nioom tyuena.

⁶ Tso tsaⁿ'ñeeⁿ ndaaⁿ:

—Tintyue'yo'. 'O cwil'ue'yo' Jesús na jnaⁿ Nazaret, jom na ty'ioom nn'aⁿ ts'oom'naaⁿ. Jnda tando'xcoom na tueeⁿeⁿ. Tac'oomñê ñjaaⁿ. Canty'ia'yo' yuu na tqueⁿna jom. ⁷ Je' catsa'yo' na m'aaⁿ Pedro ñequio nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús. Calacandii'yo' jona na nncjaajñeeⁿ Galilea, jndanquia nnc'oontyjoⁿa. Jo' jo' nleicwindyena ñ'eⁿñê cha'xjeⁿ jnda tsoom ndaa'yo'.

⁸ Quia jo' jlui'na naquii' tsei'tsuaa'. Jndei ty'elcwee'na ndo' cwiteindyena, ndoo' nquiuna na tanchii' jona. Ndo' cwe' na jeeⁿ tyuena, jo' na seitsaⁿ'na' jona, meiⁿ ticaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ chiuu tuii.

*Teitquioo'ñe Jesús nnom María Magdalena
(Jn. 20:11-18)*

⁹ Mañejuuti cwitsjoom xuee najndyee smanaⁿ quia na jnda tando'xco Jesús, najndyee teitquioo'ñê nnom María Magdalena, tsaⁿ na tjeiiⁿeⁿ ntquiee' jndyeta naquii' ts'om. ¹⁰ Ndo' María'ñeeⁿ tjatseicañeeⁿ nquiee nn'aⁿ na tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿ Jesús. Xjeⁿ'ñeeⁿ jeeⁿ xcwe na m'aⁿna na chjoo' n'omna ndo' cwityueena. ¹¹ Saa quia jndyena na Jesús jnda mawa'ndo'xcoom, ndo' juu yuscu'ñeeⁿ jnda nty'iaa'nnom jom, maxjeⁿ ticala'yuna.

*Teitquioo'ñe Jesús ndaa we nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê
(Lc. 24:13-35)*

¹² Jndanquia teitquioo'ñe Jesús ndaa we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na cwi'oo nato jndaa, s'aana' na cwiicheⁿ ljo waaⁿ. ¹³ Ndo' ty'elcwee' naⁿ'ñeeⁿ Jerusalén, ty'ela'candiina nc'iaana. Saa meiiⁿ ñ'omndyuee joona, tjaa 'ñeeⁿ seiyu'.

*Majñom Jesús nn'aⁿ na c'oonquiana ñ'oom'm
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

¹⁴ Jnda jo' teitquioo'ñê ndaa canchoo'cwii nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê yocheⁿ na cwimeindyuaandyena nacañoom' meiⁿsa na cwicwa'na. Nc'e na tiñe'cala'yuya n'omna, jo' na seitiaaⁿ'aⁿ joona na quie' n'omna. Ee ticala'yuna na jnda wando'xcoom meiiⁿ na jla'candii nn'aⁿ na jnda nty'iaandaa jom. ¹⁵ Xjeⁿ'ñeeⁿ tsoom ndaana:
—Catsa'yo' cha'waa tsjoomnancue,
nñe'quia'yo' ñ'oom naya ndaa cha'tso nn'aⁿ na
macwji'ñ'maañe Ty'oqots'om joona. ¹⁶ Juu ts'aⁿ na

nntseyiu' ndo' nleits'oomñe, nluin'maañe. Saa juu ts'aⁿ na ticatseyiu', maxjeⁿ nnt'uiityeⁿna' juu cantyja jnaaⁿ. ¹⁷ Ndo' nn'aⁿ na cwila'yu' jndye ts'iaaⁿ t'maⁿ nl'ana. Ñequio xueya nntjeii'na jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' nla'neiⁿna nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na tjachuii'. ¹⁸ Xeⁿ nnt'uena canduu ñequio lueena oo xeⁿ nncwena nasei wjee, tjaa'naⁿ ljo' nntjoomna. Ndo' quia na nntioona lueena nacjoo nn'aⁿwii, nn'maaⁿ naⁿñeeⁿ.

Tjawa Jesús cañoom'luee
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Quia na jnda teinom na seineiⁿ Ta Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eñê, tjañ'oomna' jom cañoom'luee. Tjacjom ntyjaa' ts'o Ty'oots'om ntyjaya yuu na matseit'maaⁿñena' jom. ²⁰ Quia jo' jnaⁿ naⁿñeeⁿ ty'ena, tyoñe'quiiana ñ'oom naya ndaa nn'aⁿ meiⁿyuucheⁿ na ty'ena. Ndo' manquiti Ta Jesús tyoteijneiⁿ joona. Tquiaaⁿ na tyocandaa tyol'ana ts'iaaⁿ t'maⁿ na tjei'yuu'ndyena' na mayuu' ñ'oom na tyoñe'quiiana. Amén.

Ñ'oom xco na tqeⁿ ty'oots'om cantxja 'naa'
Jesucristo
New Testament in Amuzgo, Guerrero
(MX:amu:Amuzgo, Guerrero)

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amuzgo, Guerrero

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amuzgo, Guerrero

amu

Mexico

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amuzgo, Guerrero

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

f19bf10d-b9f4-54f8-aa78-06ee36e6a7cd